

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
GENEL TÜRK TARİHİ BİLİM DALI

KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ
(ALÂ'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ 1357-1398)

874,35

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Salim CÖHCE

Hazırlayan: Yahya BAŞKAN
ST9557

MALATYA 1999

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
KISALTMALAR.....	V
KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR.....	VI
GİRİŞ.....	1

I. B Ö L Ü M

(ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN TAHTA GEÇİNCEYE KADAR Kİ HAYATI VESİYASİ GELİŞMELER)

A- ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN GENÇLİĞİ VE YETİŞMESİ	
a-Gençliği.....	13
b-İsmi ve Lâkâbı.....	13
c-Tahsil Hayatı.....	14
ç- Komutanlığı.....	15
d-Alâ'ed-din Ali Bey'in Melek Hâtun'la İzdivacı.....	15
e- Çocukları.....	18
B- MİRZA HALİL BEY'DEN ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'E KADAR KARAMANLILAR	
a-Halil Bey.....	19
b-Fahreddin Ahmed Bey Dönemi.....	20
C- İÇ MÜCADELELER VE ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN BAŞA GEÇİŞİ	
a-Şemsüddin Bey Dönemi.....	21
b-Burhâneddin Mûsa Bey Dönemi:.....	22
c-Süleyman Bey Dönemi.....	22
ç-Alâ'ed-din Ali Bey'in Tahta Geçışı.....	24
d-Alâ'ed-din Ali Bey'in Tahta Geçtiği Sırada Siyasî Durum.....	25

I I . 2 B Ö L Ü M

(ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİNDE KARAMANLILAR'IN SİYASÎ MÜNÂSEBET VE MÜCADELELERİ)

A- ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ KARAMAN OĞLU-OSMANLI MÜNÂSEBETLERİ	
a-Ala'ed-din Ali Bey-Orhan Bey Dönemi Karamanlı Osmanlı Münâsebetleri.....	28
b-Ala'ed-din Ali Bey-Murat Hüdavendigâr Mücadelesi.....	29
ba- Ankara İhtilâfı.....	29
bb- Karamanlıların Osmanlılarla İlk Karşılaşması.....	31
bc- I.Murat- Ala'ed-din Ali Bey-Germiyan-Hamit Beylikleri Münâsebetleri.....	31
bç- Ala'ed-din Ali Bey ile I.Murat Arasında Frenk Yazısı Muhârebesi....	33
c-Ala'ed-din Ali Bey - Yıldırım Bâyezid Mücadeleleri.....	36
ca- Akçay Muhârebesi.....	38
B- ALA'ED-DİN ALİ BEY-ERATNA-KADI BURHAN'ED-DİN AHMED MÜNÂSEBETLERİ	
a-Eratnalılar ile Münâsebetler.....	40
b-Ala'ed-din Ali Bey Kadı Burhan'ed-din Ahmed Beyliği Mücadeleleri.....	43
C-ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ MEMLÛK VE ERMENİLERLE MÜNÂSEBETLER	
a-Memlûk-Karamanlı Münâsebetleri.....	46
aa- Ala'ed-din Ali Bey Öncesi Münâsebetler.....	46
ab- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Memlûk Münâsebetleri.....	47
b- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Ermenilerle Münâsebetler.....	48
ba- Ala'ed-din Ali Bey Öncesi Durum.....	48
bb- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Ermenilerle Münâsebet.....	49
D- TİMUR'LA MÜNÂSEBETLER VE ALA'ED-DİN ALİ BEY SONRASI KARAMANLILAR	
a- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Timur'la Münâsebetler.....	52
b- Ala'ed-din Ali Beyden Sonra Karamanlılar.....	54

III. BÖLÜM
(KÜLTÜREL VE SOSYAL FAALİYETLER)

A- DEYLET İDARESİ	
a-Hükümdarlık.....	56
b- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Sikkeleri.....	57
c-Divan.....	58
ç- Ordu.....	58
B- ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ KÜLTÜR FAALİYETLERİ	
a- Camiler.....	60
aa- Aktekke Camii ve Zaviyesi.....	60
ab- Ala'ed-din Bey Camii.....	61
b- Hatuniye Medresesi.....	62
c- Yârcani Şehnâmesi.....	63
SONUÇ.....	64
BİBLİYOGRAFYA.....	67
EKLER.....	81

ÖNSÖZ

Türkiye Selçuklularından sonra Anadolu'da güçlü bir siyasi teşekkül kuran Karamanlılar hakim oldukları coğrafyada mühim faaliyetlerde bulunmuşlar birçok eser vücuda getirmişlerdir. Fakat bu denli güçlü bir beyliğin tarihi hakkında maalesef çok fazla çalışma yapılmış değildir.

Karaman oğullarının en hareketli dönemi olan Ala'ed-din Ali Bey dönemi hakkında hemen hiçbir araştırma yapılmış değildir. Ala'ed-din Ali Bey'in kendi döneminde Osmanlı, Eretna, Kadı Burhaneddin Ahmet, Ermeniler ve Kıbrıslı şövalyelerle mücedeleler yapmıştır.

Karamanoğullularının bu kadar mühim bir dönemi hakkında birkaç çalışma dışında fazla araştırmanın olmayışı Ala'ed-din Ali Bey devrini çalışmaya teşvik etti. Bu devrin çalışılması o dönem Anadolu'sunun siyasi manzarasının çizilmesine az da olsa katkıda bulunacaktır.

Çalışmalarım esnasında yardımlarını gördüğüm Tarih İhtisas Kütüphanesi görevlisi arkadaşlarıma, bir çok kaynağın temininde elinden gelen hiçbir gayreti esirgemeyen, sabırla çalışmalarımı takip eden sayın hocam Prof.Dr.Salim CÖHÇE'ye şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Malatya-1999

Yahya BAŞKAN

ST. 9557

KISALTMALAR

a.g.e.,	Adı Geçen Eser
a.g.m.,	Adı Geçen Makale
A.Ü.İ.F.D.,	Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi
A.Y.,	Arapça Yazma
bkz.,	Bakınız
İ.F.M.,	İktisat Fakültesi Mecmuası
İ.A.,	İslâm Ansiklopedisi
Ktp.	Kütüphane
nşr.,	Neşreden
S.A.D.,	Selçuklu Araştırmaları Dergisi
Ş.M.,	Şarkiyat Mecmuası
T.D.,	Tarih Dergisi
T.D.V.İ.A.,	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
T.H.İ.T.M.,	Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası
T.M.,	Türkiyât Mecmuası
TOEM.,	Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
trc.,	Tercüme Eden
T.S.D.,	Tarih Semineri Dergisi
T.Y.,	Türkçe Yazma
V.D.,	Vakıflar Dergisi
vd.	ve diğerleri

KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR

Alâ'ed-din Ali Bey döneminde Karamanlılar konusunu yazarken bu devre ait kaynakların ekserisini görmüş bulunmaktayız.

Bu kaynaklar muhtelif dillerde kaleme alınmıştır. Döneminde yazılan kaynaklar olduğu gibi, dönem öncesi ve dönem sonrası yazılmış olan kaynaklarda bir hayli fazladır. Osmanlı dönemi Türkçesi ile yazılmış olan kaynakların yanında Arapça, Farsça ve batı dillerinde neşr edilmiş olan kroniklerde bulunmaktadır. Bu eserler, ana kaynaklar ve inceleme eserler olarak iki kısımda ele alınabilir.

A. ANA KAYNAKLAR

Ana kaynaklar yukarıda söylemiş olduğumuz gibi dönem öncesi ve dönem sonrası kaleme alınmış eserlerden oluşmaktadır. Bunlarda muhtelif dillerde yazılmıştır.

a- Türkiye Selçukluları Dönemi Kaynakları

Bunlardan ilki Türkiye Selçukluları döneminde kaleme alınan İbn Bibi'nin (Nasıreddin Hüseyin b. Muhammed b. El Caferi) “ *El- Evâmiru'l –Alâiyye, fi'l Umuri'l Alâiyye*” adlı eseridir. Eser farsça olarak kaleme alınmış olup 1282 yılında telif edilmiştir. Bu eserde Karamanlılardan bahsedilip faaliyetleri hakkında mühim bilgiler bulunmaktadır. İbn Bibi Karamanlılardan pek de hoş söz etmemektedir. Eser Houtsma tarafından neşr edilmiş daha sonrada A. Sadık Erzi tarafından tıpkı basımı yayınlanmıştır. Mürsel Öztürk ise iki cilt halinde Türkçeye çevirmiştir.¹

Bu dönemde yazılan diğer bir eserde Aksarayı'nin (Kerim'üd-din Mahmud b. Muhammed) “*Müsâmeretü 'l Ahbar ve Müsâyeretü'l Ahyar*” isimli eseridir. Farsça olarak telif edilmiş olan eser 1323 yılında tamamlanmıştır. Moğollar, Selçuklular ve

¹ İbnBîbî, *El-Evâmîru'l – Alâiyye fi'l-Umûri'l-Alâiyye*, (nşr.A. S.Erzi), Ankara 1956; İbnBîbî, *Histoire des Seldjoukides d'Asie Mineure d 'apres l'Abrege du Seldjouknameh d'IbnBîbî IV*, Leiden 1902; İbnBîbî, *El-Avamiru'l –Alaiyye*, I-II (nşr.M. Öztürk), Ankara 1997; H. Duda, “*İbnBîbî'nin Selçuk Tarihi*”, Ş. M. II, Ankara 1950, s.1-10

Karamanlılar hakkında mühim bilgiler verir. O da Karaman Türkmenlerinden pek iyi bahsetmez. Eser Osman Turan tarafından farsça olarak neşredilmiştir. Nuri Gençosman Türkçeye çevirmiştir.²

Selçuklular Döneminde kaleme alınmış diğer mühim bir eserde müellifi meçhul *Selçuknâmedir*. *Tarih-i Ali Selçuk* ismini taşıyan eser farsça olarak kaleme alınmış, 1363 ten sonra tamamlanmıştır. Bilhassa hadiselerin kronolojik olarak anlatılması eserin kıymetini artırmaktadır. Eser Karamanlılar Moğol münâsebetleri hakkında mühim bilgiler verir. Ferîdun N. Uzluk tarafından Türkçeye çevrilmiştir³.

b- Karaman Sahasında Kaleme Alınan Eserler

Bu bölgede yazılmış Karaman hânedanından bahseden en mühim eser *Yarcâni*'nin *Karaman Şehnamesidir*. Alâ'ed-din Ali Bey'e'in yazdırdığı eser Karamanlı hânedanı ve Alâ'ed-din Ali Bey dönemi için mühim bilgiler vermektedir. Eserin kronolojiden mahrum bulunuşu ve mübalağalı bir şekilde hadiselerin anlatılması kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Yarcâni'in Şehnâmesi kaybolmuş, fakat sonradan Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Şikâri isimli birisi tarafından bulunup Türkçe mensur hale çevrilmiştir. Eser Mesud Koman tarafından günümüz Türkçesine çevrilmiştir. III. Bölümde ayrıca ele alınacağı için teferruatlı bilgi burada verilmemiştir.⁴

Meşhur Sûfi *Evhad'üd-din Kirmâni*'nin telif etmiş olduğu *Menâkıbnâmesine* kendisinin ölümünden sonra Karaman Tarihi ile ilgili bazı eklemeler yapılmıştır. Bu eser daha sonra iki şahıs tarafından istinsah edilmiştir. İlk nüsha Hafız Kamil Celalüddin b. Elhac b. İbrâhim isimli birisi tarafından h. 1161 yılında istinsah edilmiştir. Diğer nüsha ise Elifizâde Hüseyin b. Osman tarafından h. 1205 yılında istinsah edilmiştir. Eser Karaman Halk Kütüphanesinde kayıtlıdır. Mesud Koman

8.

² Aksarâyi, *Müsâmeratü'l Ahbar ve Müsâyeretü'l Ahyar*, (nşr.O. Turan), Ankara 1959; *Selçuki Devletleri Tarihi II*, (nşr.N. Gençosman), Ankara 1943

³ *Anadolu Selçukluları Tarihi III*, (nşr.F. N. Uzluk), Ankara 1952; F. Köprülü "Anadolu Selçukluları Tarihi Yerli Kaynakları", *Belleten VII/27*, Ankara 1943, s.392

⁴ *Şikâri'nin Karamanoğulları Tarihi*, (nşr.M. Koman), Konya 1946; F. Köprülü, a.g.m.

tarafından Hafız Kamil nüshası Elifizâde ile mukayeseli olarak Konya Halk Mecmuasında neşr edilmiştir. ⁵

Karamanlarla ilgili olarak telif edilmiş olan eserlerden birisi de *Tevârih-i Al-i Karaman*'dir. Abdulkadir b.Ahmet isimli bir müellif tarafından Farsça olarak kaleme alınmıştır. Eser İbrâhim Aczi tarafından Ermenek'te bulunmuş olup, Ferit Uğur tarafından Konya Mecmua'sında bir kısmı neşredilmiştir. ⁶

Karaman sahasında yazılmış olup fakat hâlâ şahısların ellerinde bulunan birtakım eserlerin mevcut olduğunu bilmekteyiz. ⁷

c- Osmanlı Kaynakları

Ala'ed-din Ali Bey'in hayatı boyunca en fazla mücadele etmiş olduğu Osmanlı Beyliği'nin kaynaklarında oldukça bol malumat mevcuttur. Fakat bu kaynakların hepsi devlet ağzı olması hasebiyle Ala'ed-din Ali Bey'le ilgili bilgilerin hepsi aleyhterane ve garazkaranedir. Bu kaynakların hepsi en az Şikari kadar dikkatli kullanılması gerekmektedir. Fakat bu elde tarafsız kaynakların bulunmaması sebebiyle zor olmaktadır.

Osmanlı kaynakları daha çok II.Murat döneminden itibaren kaleme alınmaya başlanmıştır. Dolayısıyla Ala'ed-din Ali Bey dönemine tekabül eden kaynak hemen hemen hiç yoktur. Geç dönem Osmanlı Kaynakları ise Neşri ve Aşık Paşazade'den bilgilerini iktibas etmişlerdir.

Ala'ed-din Ali Bey Osmanlı münâsebetleri hakkında belli başlı kaynaklar *Aşık Paşazade*, *Neşri*, *Hoca Saadettin*, *Müneccimbaşı*, *Sahaif-ül Ahbar* gibi eserler olup ekserisi neşredilmiş bulunmaktadır. ⁸

⁵ Li Aşık El Eflak Seyyid İlyas Kirmâni, "*Karamanâme*", (nşr.M. Koman), Konya, S.64-65, (Şubat-Mart 1944), s.55-74; Ş. Tekindağ, "*Konya ve Karaman kütüphanelerinde mevcut Karamanoğulları ile ilgili yazmalar*", T. D, S.32 (Mart 1979), s.129-132

⁶ F.Uğur, "*Tevârih-i Al-i Karaman Üzerine Birkaç Söz*", Konya, S.30 (Eylül 1939), s.1538-1540.

⁷ Ünsi'nin Selçuk Şehnamesi, (nşr.M.Koman), Konya 1942, s.1.

⁸ Mehmet Neşri *Kitâb-ı Cihannüma I-II*, (nşr.F.R.Unat-M.A.Köymen), Ankara 1995; Aşık Paşazade, *Tevârih-i Al-i Osman*, (nşr.Ali Bey), İstanbul 1332; *Aşıkpaşaoğlu Tarihi* (nşr.N.Atsız), İstanbul 1992; *Müneccimbaşı Ahmet b.Lütfullah, Cami-üd Düvel*, (nşr.A.Ağırakça), İstanbul 1995; *Hoca Saadeddin Efendi, Tâcü't-Tevârih I*, (nşr.İ.Parmaksızoğlu), Ankara 1992; *Müneccimbaşı Ahmet Dede, Sahâif-ül Ahbar F*

Ala'ed-din Ali Bey dönemi ile ilgili olarak kıymetli bilgiler veren *Ferîdun Bey'in Münşe'atı* konumuz bakımından oldukça mühimdir. Ala'ed-din Ali Bey'in ,Orhan Bey, Murat Hüdâvendigâr ve Yıldırım Bâyezid ile mektuplaşmaları münşe'at da mevcuttur. Bu eser 1574'de III. Mûrat'a sunulmuştur. *Münşe'at el Selâtin* adını taşıyan eserin daha sonraki yıllarda muhtelif baskıları yapılmıştır. Türkçe, Farsça, Arapça mektuplar vardır. Bu mektupların ekserisinin tahrif edilmiş olduğunu M. Halil Yinanç söylemektedir⁹.

İstanbul ve Konya kütüphanelerinde yapmış olduğumuz çalışmalarda bir kısmı anonim olmak üzere birhayli Tevârih-i Ali Osman'dan faydalanmış bulunmaktayız. Konya Koyunoğlu kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, Nuru Osmâniye Kütüphanesi'nde mevcut bulunan bu eserler Türkçe, Farsça ve Arapça olarak telif edilmişlerdir. Fakat bu eserlerin birçoğu geç dönem olduğu için hadiseleri kendilerinden önceki kaynaklardan iktibas etmişlerdir.

d- Diğer Anadolu Beylikleri Kaynakları

Ala'ed-din Ali Bey dönemiyle ilgili Kadı Burhanettin'in tarihçisi Esterebâdi'nin Bezm-ü Rezm'inde kıymetli bilgiler mevcuttur. Eserini Kadı Burhanettin adına Farsça olarak kaleme alan Esterebâdi, Ala'ed-din Ali Bey'in Eretna ve Kadı Burhaneddin ile olan mücadelelerini eserinde nakletmiştir. Hadiseleri anlatırken Kadı Burhaneddin'in resmi ağzı olduğu açıkça görülmektedir. Bu eser F. Köprülü ve Kilisli Rıfat Bilge tarafından 1928 yılında Farsça olarak neşredilmiş daha sonra Mürsel Öztürk tarafından Türkçeye çevrilmiştir.¹⁰

Enveri isimli bir şahıs tarafından Fatih veziri Mahmut Paşa'yla takdim edilen Düstürname oldukça mühim bir eserdir. Aydınoglulları tarihinden bahseden bu eser dönemin Türkçesiyle kaleme alınmıştır. Ala'ed-din Ali Bey'in katli ile ilgili orijinal bilgi vermektedir. M.H. Yinanç tarafından neşredilmiştir.¹¹

Vekâyî-ül Asar I, (nşr. İ. Erünsal), İstanbul. Diğer eserler metin içinde yeri geldikçe zikrolunacaktır.

⁹ F. Babinger, a.g.e., s.118 vd; Mükrimin Halil, "*Feridun Beg Münşeati*", TOEM, cüz 63, 77-81, İstanbul 1921

¹⁰ Aziz b. Erdeşir-i Esterebâdi, *Bezm-ü Rezm*, (nşr. M. Öztürk), Ankara 1990.

¹¹ *Düsturnâme-i Enverî*, (nşr. M.H. Yinanç), İstanbul 1928-29. Fransızca nşr. için bkz. *Le Destan D'umur Pacha*, (nşr. İ. Melikof-Sayar), Paris 1954.

Germiyan sahasında yaşamış olan Ahmedî isimli müeellif de bu dönemle ilgili bir eser kaleme almıştır. Eserini dönemin Türkçesiyle yazan Ahmedî Ala'ed-din Ali Bey Osmanlı mücadeleleriyle ilgili olarak kıymetli bilgiler vermektedir. Bu eser N.Sami Banarlı ve Nihal Adsız tarafından günümüz Türkçesine çevrilmiştir.¹²

e- Ermeni Kaynakları

Karamanlılarla ilgili olarak Ermeni Vekayinameleri oldukça mühim bilgiler vermektedir. Bu eserlerde daha ziyade Ala'ed-din Ali Bey'den önceki dönem hakkında malumat mevcuttur. Yalnız bu bölgedeki mücadelelerin esası hakkında bilgi vermeleri bakımından Ala'ed-din Ali Bey dönemini de ilgilendirmektedir. Bunlardan belli başlıları; Müverrih Vardan, Hetum ve Sempat vekayinameleridir.

Ermenice olarak kaleme alınmış eserler muhtelif dillerde neşredilmiştir. Müverrih Vardan H.Andreasyan tarafından dilimize çevrilmiştir. Hetum ve Sempat vekayinamelerinin Andreasyan tarafından yapılmış olan Türkçe tercümeleri T.T.K.'da basılmamış nüsha halinde bulunmaktadır. Bu iki eser Dulaurier tarafından Fransızcaya tercüme edilmiştir. Bu eserleri Hocam Sayın Prof.Dr.Salim Cöhçe'nin yardımlarıyla temin etmiş bulunmaktayız. Yalnız Çamiçyan'ın Ermeni tarihiyle Alishan'ın Sissouan isimli eserlerine bütün gayretlerimize rağmen ulaşamamış bulunmaktayız.¹³

f- Mısır Kaynakları

Memluk kaynakları Karamanlılarla dolayısıyla Ala'ed-din Ali Bey'le ilgili olarak birtakım malumatlar vermektedirler. Bu eserler Memlukler döneminde Arapça olarak kaleme alınmış olup kendilerini ilgilendirdiği ölçüde Ala'ed-din Ali Bey'le ilgili bilgi vermişlerdir. Ermeniler ve Kıbrısla olan münâsebetler hakkında oldukça mühim bilgiler mevcuttur. Anadolu'daki hadiseler hakkında ise çok az bilgi bulunmaktadır. Bu eserlerin belli başlıları *İbnül Furat*, *Kalkaşandî'nin* ansiklopedik

¹² Ahmedî, "Dasitan-ı Tevârih-i Mülûk-ı Al-i Osman" (nşr.N.S.Banarlı), T.M.VII-VIII/1, İstanbul 1942; Ahmedî, Dâsitan-ı Tevârih-i Mülûk-ı Al-i Osman, (nşr.N.Adsız), İstanbul 1971.

¹³ H.Andreasyan "Türk Tarihine Aid Ermeni Kaynakları" T.D.I/2, (1949-1950), s.408-413, 415-19, Ed-Dulaurier, Recueil des hi'storiens des Croisades Documents Armeniens I, Paris 1869. Müverrih Vardan, Türk Fütûhatı Tarihi" T.S.D.I/2, İstanbul 1937.

mâhiyetteki eseri, *Makrizî'nin Sülûk-ı, İbn-i Kadı Şuhbe, İbn-i Arabşah ve İbn-i Hacer'dir.*¹⁴

g- Seyahatnameler

Ala'ed-din Ali Bey öncesi ve Ala'ed-din Ali Bey dönemiyle ilgili bilgi veren seyahatnameler oldukça azdır.

Bunlardan *İbni Batûta*, Lârende ve Alanya'ya gelmiş olup Karamanlıların kültürel hayatı hakkında kıymetli malumat vermektedir.

İbn-i Batûta'dan sonra bu bölgeye gelen Mısırlı müellif *Şehabeddin Ömerî* Karamanlıların coğrafyası ve memleketleri hakkında oldukça faydalı bilgiler vermektedir. Telif etmiş olduğu *Mesâlik-ül Ebsar* ve *Tâ'rif* isimli eserleri mevcuttur.¹⁵

h- Kıbrıs Vekâyinâmeleri ve Bavyalı Schiltberger

Ala'ed-din Ali Bey'in Gorigos'a karşı yürütmüş olduğu seferler sebebiyle Kıbrıs Vekayinameleri Karamanlılar hakkında kısa da olsa kıymetli bilgiler vermektedirler. Bu kaynaklardan o dönem Anadolu'sundaki sâhil beylikleri ve Türkmenler hakkında bilgi sâhibi olmaktadır. Yine bu eserlerde Ala'ed-din Ali Bey'in Memluklerle münâsebetleriyle alakalı olarak kayıtlar bulunmaktadır. Vekayinamelerde anlatılan hadiseler Karamanlılar'ın resmi tarihi Şikari ile birbirini tutmaktadır. Kıbrı Vekayinamelerinin belli başlıları; Strambaldi, Amadi, Machaut, Macheras'dır. Bu eserler bilhassa Mas-Latrie'nin gayretleriyle neşredilmiş bulunmaktadır.¹⁶

¹⁴ Takiyyuddin Ahmed el Makrizî, *Kitâbü-s Sülûk*, I-IV, (nşr.F.Ashour-M.Ziyade), Kâhire 1971-72. Kalkaşandî, *Subhül Aşa V-VII*, Kâhire 1915, İbn Arabşah, *Acâibül Makdur*, (nşr.; Ebubekir b.Kadı Şuhbe, *Târih-i İbni Kadı Şuhbe III*, (nşr.A.Derviş), Damas 1994. İbni Hacer, *İnbâü'l Gumr*; İbnü'l Furat, *Târih-i İbnül Furat*, (nşr.C.Zerik) Beyrut.

¹⁵ El Ömerî, *Mesâlik-ül Ebsar Fi Memalik-i Emsar*, (nşr.F.Taesçner) Leipzig 1929; El Ömerî, *Et-Tâ'rif bi'l Mustalahü's-Şerif*, Kâhire 1913; İbn-i Batûta, *Seyahatnâme-i İbni Batûta I-II*, (nşr.M.Şerif), İstanbul 1333-35.

¹⁶ *Chroniques D'amadi Et de Strambaldi I-II*, (nşr.M.Latric), Paris 1891-1893. Leonce Macheras, *Chronique, De Chypre*, (nşr.E.Miller-C.Sathas), Paris 1882; G.Machaut, *La Prise Di Alexandrie au Chronique Du Roi Pierre De Lusignan*, (nşr.Mas Latrie) Ceneve 1877.

Ala'ed-din Ali Bey'le Yıldırım Bâyezid arasındaki mücadeleler hakkında en mühim kaynağımız Johannes Schiltberger'dir. Kendisi Bavyeralı bir asilzade olup, Niğbolu Meydan Muhârebesi'nde (1396) Yıldırım Bâyezid'in eline esir düşmüştür. Altı yıl kadar Osmanlıların elinde esir kalan Schiltberger Ala'ed-din Ali Bey'in Yıldırım Bâyezid ile olan ikinci mücadelesi ve katledilişi hakkında kıymetli bilgiler vermektedir. Eser Almanca olarak kaleme alınmış olup Turgut Akpınar tarafından Türkçe tercümesi yapılmıştır.¹⁷

1- Vakfiyeler ve Kitâbeler

Ala'ed-din Ali Bey dönemine ait elimizde birkaç tane vakfiye mevcuttur. Kendisi tarafından yaptırılan Aktekke Camii ve Zaviyesi'nin vakfiyesi ile hanımının yaptırmış olduğu Melek Hâtun Medresesi Vakfiyesi günümüze kadar ulaşmıştır. Osmanlıların Karaman topraklarını ele geçirmelerinden sonra bu vakfiyeler yenilenerek mahfuz bir halde bize kadar ulaşmıştır. Fakat bize ulaşmayan birçok vakfiyenin bulunduğu da tahmin edilmektedir.

Ala'ed-din Ali Bey'e ve dönemine ait bu vakfiyeler Başbakanlık ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde mevcuttur. Bunların ekserisi İ.H.Konyalı'nın muhtelif eserlerinden neşredilmiştir. Ala'ed-din Ali Bey'e ait Aktekke Vakfiyesi'nin orijinal bir nüshası bugün Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde ipek bir bez üzerine yazılmış halde bulunmaktadır. Bu vakfiyeler Ala'ed-din Ali Bey döneminde Karamanlıların maddi durumu hakim olunan yerler ve Ala'ed-din Ali Bey'in isim ve lakapları hakkında mühim bilgiler vermektedirler.

Ala'ed-din Ali Bey ve dönemine ait kitâbe olarak zikredebileceğimiz Aktekke Camii ve Melek Hâtun Medresesi Kitâbeleridir. Bunlar İ.H.Konyalı'nın Karaman Tarihi'nde neşredilmiştir.¹⁸

i- Paralar

¹⁷ Johannes Schiltberger, *Türkler ve Tatarlar Arasında*, (1394-1427), (nşr.T.Akpınar), İstanbul 1997.

¹⁸ İbrâhim Hakkı Konyalı, *Akşehir Tarihi*, İstanbul; İ.H.Konyalı, *Abideleri ve Kitâbeleriyle Karaman Tarihi*, İstanbul 1967, *Aktekke Vakfiyesi*, Yusuf Ağa Kütüphanesi, Nu:10391.

Ala'ed-din Ali Bey dönemine ait herhangi bir paranın mevcut olmadığı son yıllara kadar kabul görmüştü. Ahmet Tevhid neşrettiği katalogda İngiltere'deki British Museum'da Ala'ed-din Ali isimli paraların Eretnalılara ait olduğunu söylemekteydi. Fakat Cüneyt Ölçer aynı müzedeki paraları tetkik edip bunların Ala'ed-din Ali Bey'e aid olduğunu ortaya koymuştur. Bu paralardan Ala'ed-din Ali Bey döneminin Karamanlılar için ne kadar mühim olduğunu, Ala'ed-din Ali Bey'in hakim olduğu yerleri ve Ala'ed-din Ali Bey'in lakaplarını öğrenmekteyiz.¹⁹

B- ARAŞTIRMA ESERLERİ

Karamanoğullarına ve hasseten Ala'ed-din Ali Bey'e ait çok fazla çalışma mevcut değildir.

Türkiye'de Karamanlılar dolayısıyla Ala'ed-din Ali Bey dönemiyle ilgili olarak İ.H. Uzunçarşılı'nın Anadolu Beylikleri Tarihi kitabı bu sahanın ilklerindedir. Osman Turan sadece ilk devirleriyle ilgili olarak Selçuklular zamanında Türkiye isimli kitabında kıymetli bilgiler vermektedir. Yurt dışında ise J.H.Kramers İngilizce İslam Ansiklopedisi'nde yazmış olduğu Karamanoğlu maddesi yegane çalışma olarak gözükmektedir. Ala'ed-din Ali Bey'e mahsus bir çalışma ise Faruk Sümer tarafından Diyanet İslam Ansiklopedisi'ne bir madde olarak yazılmıştır. Yine Faruk Sümer İngilizce İslam Ansiklopedisi'nin yeni neşrine Karamanlılar ile ilgili bir madde yazmıştır.²⁰

Türkiye'de Karamanlılar sahasında ilk ciddi çalışma merhum Şehabeddin Tekindağ tarafından yapılmıştır. Doktora tezi olarak hazırladığı "XIII-XV Asır Cenûbi Anadolu Anadolu Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik" isimli çalışması Ala'ed-din Ali Bey dönemini de içine almaktadır. Yine kendisinin daha sonra İstanbul Ansiklopedisi'ne yazmış olduğu Karamanlılar maddesi oldukça mühim bir boşluğu doldurmuştur. Ş.Tekindağ muhtelif dergilerde Karamanlılar ve Ala'ed-din Ali Bey'le

¹⁹A.Tevhid, Meskûkat-ı Kâdime-i İslâmiyye Kataloğu, İstanbul 1328; Cüneyt Ölçer, Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları, İstanbul 1982.

²⁰İ.H.Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri Tarihi, Ankara 1986; O.Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1992; J.H.Kramers"Karaman-oghlu" E.I II, Leyde 1927; F.Sümer "Alâ'-ed-din Bey" D.İ.A II, İstanbul 1993; F.Sümer "Karaman-Oghulları" E.I. IV. Leiden 1973.

ilgili çeşitli makaleler neşretmiştir.²¹ Kendisinin bu çalışmalarından oldukça fazla istifade ettik.

---

²¹Ş.Tekindağ, XIII-XV Asır Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1947; Ş.Tekindağ, "Karamanlılar" İ.A.VI.

GİRİŞ

XI. yüzyılın başlarından XIII. yüzyılın ilk yarısına kadar Türkistan dan Anadolu'ya kesif olarak Türkmenlerin göç etmesi seyri içerisinde¹ Karamanlılar da Anadolu'ya göç etmişler ve Anadolu'nun muhtelif yerlerine iskan olunmuşlardır. Siyasî bir teşekkül meydana getirme kudretini gösterebilmiş olan Karamanlılar ise Taş ili (İç-el) havalisine yerleştirilmişlerdir²

¹ Türk göçleri hk gñş bilgi için bkz. Osman Turan, *Selçuklular ve İslamiyet*, İstanbul 1993, s.33-69; Claude Cahen, *Türklerin Anadolu'ya ilk Girişi*, (nşr.Y. Yücel, B. Yediyıldız,) Ankara 1992, s.1-57; M.A Köymen, *Selçuklu Devri Türk Tarihi* Ankara 1993, s.3 vd; M. Kafalı, *Anadolu'nun Türkleşmesi*, Ankara 1999, s.1 vd ; L. Rasony, *Tarihte Türklük*, Ankara 1993, s.193 vd.; J. P. Roux; *Türklerin Tarihi* ; F. Köprülü, *Türkiye Tarihi*, İstanbul 1923, s.102; İ. Kafesoğlu, *Selçuklu Tarihi*, İstanbul 1992, s.30-40

² Karamanlılar sadece İç-el bölgesinde olmayıp Anadolunun muhtelif yerlerinde ve Türkistanda da mevcutturlar. Fakat bunlarda sadece Taş ili havalisine yerleştirilenler bir beylik yahut devlet hayatı yaşayabilmişlerdir. Diğer yerlerde bulunanlar ise hakimiyeti altında yaşadıkları devletlerde üst düzeyde hizmet etmişlerdir. Mürgab Gence ve Şirvan daki Karamanlılar'ın faaliyetleri hak bkz. Mirhond, *Ravzatu's Safâ V-VI-VIII*, Bombay 1266, s.212 vd, 656, 811 boylar teşekkülünden meydana gelen Karakoyunlular içerisinde Karamanlılar'ın mühim bir yer tuttuğunu görmekteyiz. bkz. Hasan Rumlu *Ahsen'üt Tevârih I*, (nşr.C.N. Seddon), Baruda 1931, s.66; F. Sümer *Karakoyunlular I*, Ankara. Safevi devleti kuruluşunda karamanlıların rolleri için bkz. F. Sümer, *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*, Ankara 1992, s.21, 22, 193, 194, V.Minorsky, *Tadhkirat- al- Mülük*, (nşr.Minorsky), London 1943, s.17, 193; Akkoyunlular içerisindeki Karamanlılar için bkz. John. Woods, *Akkoyunlular*, (nşr.M. Sözen, N. Sakaoglu), İstanbul 1993, s.19, 325, Walter Hinz, *Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd*, (nşr.T. Bıyıklıoğlu), Ankara 1992 s.68; Azerbaycan da karaman adını taşıyan bazı köyler mevcuttur bkz. F. Köprülü, "Oğuz Etnolojisi", T. M . I, İstanbul S.194; Kıyat kabilesinin reisi olan Seyl oğlu Karaman ve bunların inançları için bkz Z. V. Toğan, "*Salur Kazan ve Bayındırlar*", *Dedem Korkut'un Kitabı*, (nşr.O.Ş. Gökyay) Ankara 1973, s.CVII, CX, A. İnan "Karaman İsminin İntişar Sahasına Dair ", *Makaleler ve İncelemeler I*, Ankara 1987 s.8-11, Anadolu Karaman ismini taşıyan bir çok yer vardır. İbnü'l Ezrak Batman civarında Karaman çayı ve bunun üzerine yapılan karaman köprüsünden bahseder bkz. İbnü'l Ezrak, *Meyyafarikin ve Amid Tarihi*, (nşr.A. Savran)Erzurum 1992, s.78; H. Nihal – A. Naci, "*Anadolu'da Türklere ait yer isimleri*", T. M II, İstanbul 1928, s.259; Aşiret ve cemaat isimleri için bkz. Ce vdet Türkay, *Osmanlı İmparatorluğunda Oymak Aşiret ve Cemaatler*, İstanbul 1979, s.; A. Refik *Anadoluda Türk Aşiretleri*, İstanbul 1989, s.43, 64, 65, 117, 119; F. Sümer, "*Osmanlı Devrinde Anadolu da Yaşayan Bazı Üçoklu Oğuz Boylarına Mensub Teşekküller*", *İ.F.M XI /1-4*, (Ekim 1949 -Temmuz 1950), s.456; T. Gündüz, *Anadoluda Türkmen Aşiretleri*, Ankara 1997, s.82; Trablusgarb'da Osmanlılar döneminde kurulan karamanlı hânedanı için bkz. M. Nuri Paşa, *Netâyîcû'l Vukûa't III*, (nşr.N.Çağatay), s.97 vd; Fuat Ezgöl "Karamanlı" *İA VI*, s.311 vd; Balkanlardaki Karaman yörlüğü ismi için bkz. C. Türkay, age, s.480, 481

Taş-ili olarak tabir edilen bu coğrafya ve havalisi kabaca Ermenek, Mut, Silifke, Gülnar, Anamur gibi Türkiye Selçuklularının uç bölgelerini oluşturan askeri bakımdan mühim mevkiilerdir.³

bu coğrafya tarih boyunca mühim ticâri ve askeri yolların geçtiği stratejik mevkiilerdir. Strabon'un coğrafyasında da belirttiği gibi ilk çağda da bu bölgeler mühim milletlere ve medeniyetlere beşiklik yapmıştır.⁴

Taşlık ve ovalık olarak ikiye ayrılan bu bölge ilk çağlardan beri Seleuceia (selokya), Decapolis, Isaurica şeklinde isimlendirilmektedir. Roma imparatorluğundan sonra Bizans döneminde 18 temaya ayrılan Anadolu da bu muhit Selokya teminde yer alıyordu. Toroslar, Manavgat Lamos ve Göksu çayları bu gölgenin mühim noktalarıydı⁵

Arap Bizans mücadelesinde de mühim bir geçit ve kavşak noktası vazifesini gören Taş ili bölgesi Türklerin Anadolu'ya göçlerinde ilk olarak gözlerini

³ Bu şehirler hak. Bkz., Halit Bardakçı, *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Ankara 1976, s.1-4; William J. Hamilton, *Asia Minor Pontus and Armenia II*, London 1842 s.304-322; Neşri Atlay *Mut Tarihi*, Karaman 1976; J. M.C. Kinnair, *Voyage Dans L asie Mineure, Larmenie et LeKourdistan*, Paris 1818 s.302-329; Journe, *Asio Minor, Armenia and Koordistan*, London 1818 s.206-212; F.Taeschner, *Das Anatolische Wegentz nach Osmânichen quellen II*, Leipzig 1926, s.75; M. Conard, *Cilicia, E.I, 2*, London 1965 s.34 vd; V.Langlois, *Voyage Dans la, Cilicia et DansLes Montognes du Taurus*, Paris 1861; Ahmet Rifat, *Lugat-i Tarihiye Coğrafiye V*, İstanbul 1300, s.280 vd

⁴ W.M.Ramsay, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (nşr.M.Pektaş), İstanbul 1939, s.59, 387 vd, 423 vd; Said Paşa, *Mir'at'ül İber II*, Derseadet 1304, s.160 vd, 190; Stefan Lloyd, *Türkiye'nin Tarihi*, (nşr.E. Varinlioğlu), Ankara 1998 s.217-222; Fr. Taeschner, "Anadolu I", E. I I, Leiden 1975 s.481-83; Charles Texier, *Küçük Asya*, (nşr.A.Suat) İstanbul 1340 s. ; Gazzi Mekki *Seyahatnamesi*, (nşr, E. Kamil), T.S.D. I/2, İstanbul. 1937, s.20-22; El-Bekri, *Kitabu' Mesâlik ve'l Memalik I*, (nşr, A. Ferre), Beyrut 1992, s.474 vd; İbn Hurdabih, *El Mesâlik ve'l Memâlik*, (nşr.M.J. Goeje), s.109-112; İstahri, *Mesâlik el Memâlik*, (nşr.M.J.D Goeje), Brill 1927, s.68 vd; Zekariya Kazvini, *A'sar'ül-ibâd ve Ahbar'ul-ibâd*, Beyrut s.530 vd, 586 vd

⁵ Toros dağları tarihin her döneminde hem bir sed, hemde bir kavşak noktası olmuştur. Bunun için bkz. E. Honigman, *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*, (nşr.F. Işıltan), İstanbul 1970, s.37; Ş. Uçar, *Anadoluda İslam Bizans Mücadelesi*, İstanbul 1990, s.67 vd.; A. Sevim, *Selçuklu Ermeni İlişkileri*, Ankara 1983, s.27-28; Mikhail Psellos'un *Khronographia'sı*, (nşr.I. Demirkent), Ankara 1992, s.33-34. İbnü'l Fakih, *Muhtasar Kitâbü'l Buldan*, (nşr.M.J.De Goeje), Brill 1885, s.111, 113, 116, 160;

diktikleri sahâlardan birisi olmuş, bilhassa Toroslar bu bölgedeki mücadelelerde belirleyici rol oynamıştır. ⁶

Umumiyetle, Türklerin Anadolu'ya giriş tarihi olarak kabul edilen 1071 Malazgirt muhârebelerinden çok önce sadece İran yaylasından değil aynı zamanda Balkanlardan, Bizans marifetiyle, Torosların güneyinden Arap istilaları sırasında Anadolu'ya giren Türkler bu coğrafya nın ilk sakinleri olmuşlardı. ⁷ Malazgirt zaferi ise bu coğrafyanın Türk vatanı haline gelmesi (Türkmenia) vetiresini hızlandıran bir hadise olmuştur.

Karamanlı Türkmenleri de diğer Oğuz boyları gibi, ana hatlarıyla çizdiğimiz bu coğrafya ya muhtelif tarihi hadiseler neticesinde aşağıda da bahsedileceği üzere yerleşeceklerdir.

Karaman boyunun kökeni, ismi ve ortaya çıkışı hakkında birçok tartışma yapılmıştır.⁸ Fakat bu tartışmaları burada ele almak konumuzun hududunu aşacağından kısaca bahsetmekle yetineceğiz.

Karamanlılar,⁹ muhtemelen 13. yüzyılın ilk yarısından beri devam eden Moğol istilası sırasında Azerbaycan da Şirvan taraflarına gelip bir kısmını burada

⁶ Anadolu'ya Malazgirt zaferinden önce Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen Hristiyan Türkler için bkz. Mikhail Psellos, age, s.201, 223, 233-234; Niketos Khoniates, *Historia*, (nşr.F. İşıltan) Ankara 1995, s.9-11, 14, 34, 95; Anna Kommena, *Alexiad*, (nşr. B. Umar), İstanbul 1996, s.25, 301, 363; Robert De Clari, *İstanbul'un Zabtu* (1204), (nşr.B. Akyavaş), Ankara 1994, s.29; İbn Havkal, *Süretü'l Arz*, (nşr.C. Şiar), Tahran, s.137 vd; H.F. Turgal, "*Anadolu'da Gregoriyen ve Ortodoks Türkler*" *Ülkü IV/22*, (1934), s.173-182; A.N. Kurat, *Peçenek Tarihi*, İstanbul 1937, s.136-138; Câmi Bey, *Osmanlı Ülkesinde Hristiyan Türkler*, İstanbul 1338, s.16, 24 vd, 27 vd

⁷ Karamanlılara ait ilk destani bilgiler Azerbaycanda Şirvan taraflarında ortaya çıkmıştır. Karamanlılar burada şekâvetleri ile tanınmışlardır. Merhum Zeki Velidi Toğan'ın bu hususa ait Nasireddin Margugani nin Meşâyih ' i Türkü ne dayanarak verdiği malumat oldukça ilginç ve de orjinaldir. Bkz. A.Z.V. Togan, *Umûmi Türk Tarihine Giriş*, İstanbul 1981, s.320, 485

⁸ Karaman kelimesinin manası hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir.Bu konuda muhtelif görüşler vardır; "Karaman kara adam demektir". bkz. Atalay, *Türk Büyükleri ve Türk Adları*, İstanbul 1339, s.94; "Karaman çok esmer ve siyahımsı iri demir külçesinden oluşan ağır balyoz". Aydın Erol, *Adlarımız*, Ankara 1992, s.220; Kazaklarda ise Karaman kelimesi kız alıp vermede etnik karışıma uğrayanlara verilen isim olarak karşımıza çıkmaktadır. J. Artıkbayev, *Kazak Etnoğrafyası, Etnosjane, Kagam*, XVIII g. Karagandı, 1995, s.78;Kazaklarda Kara ve Ak Süyekler arasındaki evlilik adetleriyle ilgili olarak Karaman kelimesine rastlanmaktadır.bkz.E.Bekmahanov, *Kazakistan, 19 gasırdın 20-40 jıldarında*, Almatı 1994, s.76 vd.

biraktıktan sonra Elbistan ovasına inmişler. Buradan Sivas'a hareket edip, burada biraz durduktan sonra Taş-ili bölgesine gelmişlerdir. Bu Karamanlılar Avşar ulusunun bir boyu olarak bu coğrafya ya yerleşmişlerdir.¹⁰

Taş ili, 1224 yılında Türkiye Selçuklu hükümdarı Ala'ed-din Keykubat'ın emriyle Çavlı ve Ertokuş tarafından feth edilerek Türkmenlerin iskanına açılmış¹¹ idareside emir Kamer'üd-din'e verilmiştir.¹² Karamanlılar da diğer Üçok kabileleri ile birlikte bu bölgede Ermenek civarında ki Kamış adlı mevkiye yerleştirilmişlerdir.¹³

⁹ Karamanlılarla ilgili yapılan tartışmaların başında bunların hangi oğuz boyuna bağlı olduğu idi. F. Köprülü, Salur boyundan olduğu kanatindedir. F. Köprülü "Oğuz etnolojisine dair notlar" T.M.I İstanbul 1925, s.192-197; J. H. Kramers de Karamanoğullarının Salurlardan olduğunu iddia etmektedir. Bkz. J.H. Kramers, "Karaman oghlu" E.I II, Leyde 1927, s.492 vd.; S.Tekindağ ise doktora tezinde Salur olduğunu söylerken daha sonra İslam Ansiklopedisine yazmış olduğu Karaman maddesinde Avşar olduklarını söylemektedir. Ş. Tekindağ, *Karaman Beyliği XIII-XV Asırda Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik*, (Basılmamış Doktora Dezi), İstanbul 1947, s.96; Ş. Tekindağ, "Karamanlılar" İA VI, s.316; F. Sümer, *Karamanlıların Avşar olduğu fikrindedir*. Bkz. F. Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Ankara 1980, s.160; Anadolu'da Salur, Avşar ve Karaman isimli yerler için bkz. *Köylerimiz*, İstanbul 1933 ; Türkiye de meskun yerler klavuz, I-II Ankara, 1946; H. Nihal, "Anadoluda Türklere Ait Yer İsimleri" T. M. II, İstanbul 1928, s.246 vd. Ermeni Kroniğindeki Avşarlar için bkz. C.Cahen "Quelques textes negliges concernat lloos Tourcomans de Rum au moment de l'invasion mongole" *Byzantion XIV/I*, (1939), s.1311-137; Ebul Gazi Bahadır Han, *Şecere-i Terakime*, (nşr. Z. K. Ölmez) Ankara 1996, s.246-248; Alâm Arayı Nadiride "Kahraman beg Avşarı isminde birinden bahsedilmekte ve bunun Lahor civarındaki faaliyetleri anlatılmaktadır. Bkz. M. Kazım, *Alam Arayı Nadiri II*, (nşr.M.E. Riyâhi), Tahran 1358, s.697 vd, Karamanlıların Anadolu'ya gelişi ile ilgili olarak ta Reşidüddin Oğuznamesinde bunların Avşarlardan olup Tuğrul beyle birlikte gelip Rumdan kaldıkları ifade edilirZ.V.Toğan, *Reşidüddin Oğuznâmesi*, (nşr.T.Baykara), İstanbul 1982, s.77 vd

¹⁰ Türkiye Selçuklularının güney sınırını teşkil eden bu bölge emniyet ve ticâri yollar bakımından oldukça ehemmiyetli idi. Bkz. M. H. Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri I*, İstanbul 1944, s.5; H. Jansky, "Selçuklu Sultanlarından I Alâ'-ed-din Keykûbat'ın Emniyet Politikası, Zeki Velidi Toğan'a Armağan, İstanbul 1950, s.110 vd

¹¹ Ermenek hak. gñş.bilgi için bkz., İlber Ortaylı, *Türkiye İdâre Tarihine Giriş*, Ankara 1996, s.160; Mirhond, *Ravzat'üs Safa VI*, s.9, 153 vd; Hamdullah Müstevfi, *Nüzhettü'l Kulûb*, (nşr.Strange), London 1915, s.95; El-Ömerî, *Mesâlik*, s.48 vd ; Reşidüdd-din, *Camiu't'Tevârih II*, s.1192-93

¹² Kamerüddin Lâlâ için bkz. Ş. Tekindağ, "Alaüddin Keykûbat ve Halefleri Zamanında Selçuklu Küçük Ermenistan Hududları "TD II/1, s.30; O. Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1993, s.345-346; Gazzi Mekki Seyahatnamesi, s.29

¹³ Nûre Sofu ve Karamanlıların aslı hakkındaki münakaşalar için bkz. Şikâri, s.9 vd; Kirmâni, s.58; Ş. Tekindağ "Şemsuddin Mehmet Devrinde Karamanlılar", TD. XIV/19, (1964), s.82; Cenâbi, *Aylemüzzâhir*, Nuri Osmâniye Ktb. A.Y, nu, 3101-02, vr, 157; İbnBîbî, s.688

Karamanlıların başındaki ilk tarihi şahsiyet olarak Nure Sofuyu görmekteyiz.¹⁴ Nure Sofu emrindeki Türkmenlerle etraftaki Hristiyan kalelerine karşı hücumlarda bulunmuş ve buralardan oldukça bol ganimet elde etmiştir. Nure Sofunun bu devirde cereyan eden Babailer hareketine katıldığı tarihi kayıtların ifadesinden anlaşılmaktadır.¹⁵ Nûre Sofu nun, Bonsuz, Zeynü'l Hac ve Karaman isminde üç oğlu vardır. Aynî ise Nûre Sofu'nun Karaman dan başka Timur Han ve Oğuz Han adlı iki oğlundan daha bahsediyor.¹⁶ Nûre Sofu'nun ölüm tarihi kesin olarak belli değildir. Kendisinden sonra Beyliğin başına oğlu Karaman geçmiştir¹⁷. Kerim'üd-din Lâkâbını taşıyan Karaman bu havalideki kaleleri tamamıyla fethedip Türkiye Selçuklu hükümdarı Rükneddin Kılıçarslan'dan Ermenek Beyliğinin tercisihini alıp Ermenek Bey'i olmuştur. Bu tercihten ziyade bir emri vâki'nin tasdikinden ibaretti.¹⁸ Bundan sonra Rükneddin ile Karaman arasında sıhriyet tesis edilmiş Lârende kalesi Karamanlılara verilmiştir. Karaman Bey'in hakimiyeti döneminde 1243 Köseadağ mağlubiyetinden sonra iflas etmiş olan Türkiye Selçuklu devlet mekanizmasının çöküşü daha da hızlanmış, moğol

¹⁴ Karamanlılar-Babâiler münasebatı hakkında geniş bilgi için bkz., F. Köprülü, *Anadoluda İslamiyet*, (nşr.R. Hulûsi), İstanbul. 1996; Ş. Tekindağ, *Karamanlılar*, s.318; Kirmâni, S.58; Ünsî'nin, *Selçuk Şehnâmesi*, (nşr.M. Koman) Konya 1942, s.24; Cl. Cahen, "Baba İshak, Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri" *A. Ü. İ. F. D*, S 18, (1970), s.197 vd.; A. Y. Ocak, *Babâiler İsyanı*, İstanbul 1996, s.161 vd. ; Şikâri, s.14 vd.; Gordlevski, *Anadolu Selçuklu Devleti*, (nşr.A. Yaren), Ankara 1988, s.68; Simon de Saint-Quentin, *Histoires des Tartares*, (nşr.J. Richard), Paris 1965

¹⁵ Aynî'den naklen Nûre Sofu'nun oğulları için bkz. Ş. Tekindağ, *Karamanlılar*, s.318; Hüseyin Hüsameddin, *Amasya Tarihi II*, Dersaadet 1329, s.486

¹⁶ Karaman'ın başa geçişi ile ilgili olarak bkz. Taşköprüzâde, *Eş-Şekâiku'n Nûmâniye*, (nşr. A.S.Fuart), İstanbul 1985, s.5 vd; A. Ağırakça, "Menâkîbü'l Kudsiye ye Göre Muhlis Paşa'nın Anadolu Selçuklu Tahtına geçişi" *T.D*, S.34 (1984), s.94 vd.; Elvan Çelebi, *Menâkîbü'l Kudsiyye, Fî Menasîbü'l Ünsiyye*, (nşr.A.Y. Ocak, İ. Erünsal), İstanbul 1984, s.89 vd; *İcmâl-i Târih-i Müntehab*, Koyunoğlu ktb. T.Y nu. 13469, vr. 2b.

¹⁷ İbnBîbî, s.689; F. Köprülü, *Anadolu Beylikleri*, s.17; O. Turan, *Selçuklular Zamanı*, s.520

¹⁸ Moğol Türkmen münâsebetleri için bkz. Reşidüddin, *Cami u't -Tevârih II*, s.1192; İbn Esir, *El - Kamil fi't Tarih XII*, (nşr. A. Ağır Akça, A. Özeydin), İstanbul 1991, s.458; Ebu'l Farac (Bar Hebraeus), *Ebu'l Farac Tarihi II*, (nşr.Ö. R. Doğrul), Ankara 1987, s.638 vd; Aknerli Grigor, *Moğol Tarihi*, (nşr.H. Andreasyan), İstanbul 1954, s.36-49; F. Sümer, "Moğollar", *S.A.D1*, (1969), s.1-147

tahakkümü artmaya başlamıştır. Artık Karamanlılar bu tarihten sonra kaynaklarda uzun bir müddet Moğollarla birlikte anılmaya başlayacaklardır.¹⁹

Karaman, Müinüddin Pervanenin de desteği ile etraftaki Hıristiyan kalelerine taarruz etmeye başladı. Ermeniler, Karaman'ın bu taarruzlarına karşı koymakta güçlük çekmişlerdir.²⁰

Karamanlıların Selçuklularla tesis ettikleri iyi münâsebetler Selçukluların Türkmenlere karşı girişmiş oldukları tedip hareketi neticesinde bozulmuştur. Karaman Bey yanında kardeşleri Bonsuz ve Zeynülhac olduğu halde Konya'ya yürüdü. Konya daki bazı devlet büyükleri ve halkında Karamanlıların bu hareketini destekledikleri görülmektedir. Karamanlılarla karşılaşan vezir Pervane onları mağlup edip Zeynülhac ve Bonsuzu idam ettirmiştir. Karaman ise kaçıp Ermenek'e sığınmıştır(1260).²¹ Karaman bir müddet daha yaşadktan sonra burada vefat etti.(1262) Mezarı Ermenek'e bağlı Balgusan köyündedir.²²

Karaman Bey'den sonra iş başına geçecek olanlar onun çocukları ve torunları olacaktır. Dolayısıyla Karaman Bey Karamanlı hânedanı için bir dönüm noktasıdır.

Karaman öldükten sonra Ermenek bölgesine Bedrettin Huteni tayin edildi. Selçuklular böylece Ermenekte merkezi otoriteyi yeniden kurmak istiyordu. Karaman'ın, Mehmed, Halil, Mahmut ve Kasım isimindeki oğulları Selçuklular tarafından hapsedildi. Fakat bir müddet sonra serbest bırakıldılar.²³ Bunların içinden Mehmed Karamanlıların başına geçti. Mehmed Bey'in Lâkâbının

¹⁹ Moğol-Ermeni-Karamanlı münâsebetleri için bkz. Müverrih Vardan, "Türk Fütûhatı Tarihi (889-1269)", (nşr.H. Andreasyan), T. S.D I/2, İstanbul 1937, s.231 vd;E. Dulaurier, "Ermeni Müverrihlerine Nazaran Moğollar" T. M II, s.180; Recep Şâhin, Türk İdarelerinin Ermeni Politikaları, İstanbul 1988, s.50-62; Bertold Spuler, İran Moğolları, (nşr.C. Köprülü), Ankara 1987, s.232 vd; Hetum, s.486 vd.; S. Orbelian, Histoire De La Siounnie II, (nşr. M. Broussed), Petersbourg 1864, s.227

²⁰ Aksarâyi, s.71-73; İbnBîbî, s.689; O. Turan, s.464; Cl. Cahen, "Notespour l' Histoire des Turcomans d. Asie mineure", J.A, (1951), s.340-343; N. Kaymaz, Pervane Muinüddin Süleyman, Ankara 1970, s.38, 98 vd

²¹ Şikâri, s. 32 vd; Cl. Cahen, Notespouer, s.344; H. Edhem, agm, s.700-701; İ. H. Konyalı, Karaman Tarihi, s.693-97; H. Bardakçı, age, s.83-90

²² Şikâri, s.33; İbnBîbî, s.689; Ş. Tekindağ, s.318

Şemseddin olduğunu biliyoruz. O sırada Niğde ve havalisi kendisine tevcih edilen Hatiroğlu Selçuklulara karşı isyan bayrağını açarak, Mehmed Bey'i de yanına çağırıldı. Mehmed Bey bu davete icabet ederek askerlerini Niğde ye gönderdi. Bunun üzerine Hatiroğlu Mehmed Bey'e Serleşker unvanını verdi. Bu hadiselerin cereyanından sonra Mehmed Bey kendi üzerine gönderilen Bedrettin Huteni yi Göksu civarında mağlup etmiştir. ²⁴ Muineddin Pervanenin İlhanlı hükümdarı Abaka'nın yanına gitmesinden istifade eden Hatiroğlu Memlûk hükümdarı Baybars'ı Anadolu'ya davet etti. Mevcut İlhanlı Memlûk rekabeti ortamında böyle bir davet Baybars'ın da işine gelmiştir. Neticede daveti kabul eden Baybars, Elbistan ovasında Türkmenlerinde yardımı ile Moğolları mağlup etmiş daha sonra Anadolu'ya gelerek Kayseri ye girmiştir 1277.²⁵

Baybars'ın Anadolu'ya girişiyle Mehmed Bey, kardeşi Ali Bey'i Kayseriye göndererek ona itaatini arz etmiştir. Baybarsda onlara tevki ve sancak göndermiştir. Fakat Baybars Anadoluda umduğunu bulamayacak bir müddet sonra Şama geri dönecektir²⁶

Bu durumdan istifade etmek isteyen Mehmed Bey Konya'ya yüremeye karar verdi. Baybars'ın kendisine gönderdiği tevkii ve sancakları da yanına alan Mehmed Bey, hukuken kendisini bu bölgelerin hakimi görüyordu. Bu sırada Selçuklu hükümdarı III. Gıyaseddin Keyhüsrev, Pervane ve diğer devlet adamlarını Tokat'a çekilmiş olması Karamanlıları Konya'ya yürümeye tahrik etmişti. II. Keykavus'un oğlu olduğunu söylediği Gıyaseddin Siyavuş isminde Cimri lakaplı bir şahsıda yanına alan Mehmed Bey onu Selçuklu tahtına oturtmak

²³ Kirmâni, s.63; Şikâri, s.34-36; Aksarâyi, s.105 vd; Cl Cahen, **Osmanlılardan Önce Anadoluda Türkler**, (nşr.Y. Moran), İstanbul 1994, s.277

²⁴ İbn Şeddad, **Baypars Tarihi**, (nşr.Ş. Yaltkaya), İstanbul 1941, s.76, 86 vd; Ebişşame, **Terâcîmü'r Ricâl**, (nşr. El Bekuseri), s.233; Zehebi, **Düvelü'l İslam**, Beyrut 1985, s.376; İbnü'l İbri, **Tarih-i Muhtasar-üd-düvel**, (nşr.Ş. Yaltkaya), İstanbul 1941, s; İbnü'l Verdî, **Tarihi İbnü'l Verdî II**, Neced 1969, s.310

²⁵ Karamanlılar ve Baybars münâsebeti için bkz. Ed-Devâdâri, **Kenzü'd-dürer VIII**, (nşr.U. Harman), Kâhire 1971, s.203; Baypars Tarihi, s.88 vd; Aynî, **Ikdü'l Cum'an IV**, (nşr.M. Emin), Kâhire 1988, s.161

²⁶ F. Sümer, **Moğollar**, s.29-33; O. Turan, **Selçuklular Zamanı**, s.520; P. Wittek, **Menteşe Beyliği**, (nşr.O.Ş. Gökyay), Ankara 1986, s.51; Nuveyrî, **Nihâyetü'l Ereb III**, Kâhire 1955, s.359; El Yunûni, **Zeyl -i Mirât'üz Zaman III**, İndia 1960, s.183

harekete geçti. Yanında müttelikleri olarak Eşrefoğulları ve Mentеше oğulları vardı.²⁷

Konyada hükümet işlerine bakan Eminüddin Mikail ve Bahaeddin Mehmed Karaman Türkmenlerinin Konya'ya girişine mâni olamadılar. Konya'ya giren Mehmed Bey, Siyavuş'u Selçuklu sultanı olarak tahta oturtup adına hutbe okuttu. Kendişini de vezir ilan ederek hükümet işlerini uhdesine aldı(Mayıs 1277).²⁸ Daha sonra Divan'ı toplayan Mehmed Bey burada Türk dili bakımından ehemmiyet taşıyan tarihi "*bu günden sonra, divanda, dergahta, bargahta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka lisan kullanılmayacaktır*" kararını aldı.²⁹

Mehmed Bey Konyada ki işlerini hallettikten sonra değirmen çayında kendisiyle çarpışmaya hazır olan sâhip ata oğullarından Taceddin Hüseyin ve Nasiredin Hasan kumandasındaki Germiyan Türmenleriyle çarpışmaya gitti. İki taraf arasında vukuu bulan muhârebede Mehmed Bey galip geldi.³⁰ Mehmed Bey dönüşte Konya önüne geldi. Şehrin kapılarının kendilerine kapandığını görünce Ermenek cihetine doğru çekildi. Bu arada Moğol ordusunun kendileri üzerine geldiğini haber olan Mehmed Bey Mut'un Kurbağa dere mevkiinde müdafaa tedbiri aldı. Muhafazası için Siyavuşu Ermenek'e gönderdi. Moğollarla çarpışan Mehmed Bey mağlup olarak kardeşleri Tanu ve Zekeriya ile birlikte öldü.³¹ Mehmed Bey'in yerine kardeşi Güneri Bey geçmiştir. Güneri Bey Karaman ve Mehmed Beyler'in Moğol ve Selçuklulara karşı yürüttükleri siyasetin takipçisi

²⁷ Ş. Tekindağ, Mehmet Bey, s.90-91; Şikâri, s.44-48; Kirmâni, s.64; Anonim, Selçuknâme, s.59; Aksarâyi, s.124; İbnBîbî, s.690-692; F. Sağlam, "Şimdiye Kadar Görülmeyen Cimri Sikkesi", III. TTK., Ankara 1948, s.224

²⁸ İbnBîbî, s.696; O. Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti, İstanbul 1993, s.427; A. Dilaçar, Türk Diline Genel Bir Bakış, İstanbul 1964, s.136; Ş. Tekindağ, Mehmet Bey, s.86 vd.

²⁹ Dîvan-ı Sultan Veled, (nşr.F. N. Uzluk), İstanbul 1972, s; Uzun Çarşıoğlu, İ. H. Kütahya şehri, İstanbul 1932, s.27; M. Ferit- M. Mesud, Sâhib Ata Oğulları, İstanbul 1934, s.126 vd

³⁰ Yûnûni, s.185; Şikâri, s.48-49; Kirmâni, s.64; İbnBîbî, s.705; Anonim Selçuknâme, s.40-41; Ebu Bekir ibn'ül Zeki, Ravzat'al Küttâb, (nşr.A. Sevim), Ankara 1972, s.13, 49, 53; Mevlânâ'nın Mektupları, (nşr.F.N. Uzluk), İstanbul 1937, s.32 vd, 36, 142; Reşidüddin b. Fazlullah, Mukâtebât-ı Reşîdi, (nşr.M. Şefi), Lahor 1945, s.275

³¹ İbnBîbî, s.727-29; Aksarâyi, s.129 vd; Selçuknâme, s.41; Ravzatü'l Küttâb, s.13-17

olmuştur. Karamanlılar, III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi ile anlaşarak emaret menşurunu aldılar. Gıyaseddin'in Moğollar tarafından öldürülmesi üzerine Karamanlılar Eşref oğulları ile birlikte Konya'ya gelip Gıyaseddin Keyhüsrev'in çocuklarını Selçuklu tahtına çıkardılar. Fakat Moğol kumandanı Keyhatu'nun kuvvetli bir ordu ile Konya'ya gelmesi üzerine Karamanlılar Konya dan uzaklaştılar.(1285)³² Karamanlılar, Keyhâtu'nun bu hareketinden sonra diğer rakipleri olan Ermeniler üzerine yöneldiler ve Tarsus'u işgal ettiler.(1286) Ermeni kralı Leon, Karamanlıları İlhanlı hükümdarı Argun'a şikayet etti. Bunun üzerine harekete geçen Moğol ve Selçuklu askeri Lârende ye girip burasını tahrip ettiler. Etraftan birçok yağma ve katliamlarda bulundular. Fakat Güneri Bey ve Karamanlıları ele geçirmek mümkün olmadı.(1288) Neticede başka çareleri kalmadığını gören Güneri Bey Selçuklu Sultanı Mesud'dan özür dileyip anlaşmak zorunda kaldı.³³

Karamanlılar bundan sonra Moğolların kendi aralarındaki anlaşmazlıklarında mühim roller oynamışlardır. Moğol kumandanı Baltu'nun isyanında onu destekleyen Karamanlılar daha sonra Baltuyla da bozuşacaklardır. İlhanlılardan Sülemiş'in isyanında da ona kucak açtıklarını görmekteyiz. Karamanlıların bu hareketi İlhanlı hükümdarı Gazan han'ın pek hoşuna gitmemiştir.³⁴

Güneri Bey'in, 20 Nisan 1300 tarihinde vefat etmesinden sonra Karamanlıların başına Mahmut Bey geçmiştir. Mahmut Bey hakkında Şikârî'nin haricinde bilgi bulmak zorlaşmaktadır. Onun kardeşi Güneri Bey zamanında Alaiye yi zabdettiği burada Memlûklerin adına hutbe okuttuğunu Cezeri'nin Cevâhir'üs Sülûkundan öğrenmekteyiz Mahmut Bey vefat tarihi olan 1303 tarihine kadar Moğollarla mücadele etmiştir.³⁵ Mahmut Bey'den sonra yerine

³² Ebu'l Farac, s.603 vd; Selçuknâme, s.44 vd; O. Turan, Selçuklular Zamanı, s.589; Cl-Cahen, Osmanlı Öncesi, s.287 vd; F. Sümer, Moğollar, s.62 vd

³³ S.Orbelian, age. I, s.238 vd; Selçuknâme, s.48 vd; Ebu'l Farac, s.638 vd

³⁴ Hetum, s.490; F. Sümer, Moğollar, s.67 vd; S.Orbelian I, s.265 vd; El Ömerî, Mesâlik, s.28

³⁵ Şikârî, s.52-54; Kirmâni, s.65; H. Edhem, agm. S.704; C. Cahen, Notes Pour, s.347 vd; İ.H Konyalı, *Alanya*, İstanbul 1946, s.81; C. Ölçer, age. S.52 vd; Ş. Tekindağ, Karamanlılar. s.320

halefi Yahşi Bey geçmiştir. Yahşi Bey'in Moğollara karşı yürütmüş olduğu faaliyetler o dönem Anadolusun da diğer Beyliklerde bir serbestlik havasının esmesine sebep olmuştur. Yahşi Bey Konya'ya zabt ettikten sonra şehri tahkim ve tamir etmiştir.(1312) Yahşi Bey döneminde Karamanlıların Âhiler ve Mevlevîler ile de yakın temas kurduklarını görmekteyiz.³⁶

Konya'nın Karamanlıların eline geçmesi Anadolu'daki Moğol hakimiyeti için oldukça ağır bir darbe sayılırdı. İlhanlılar hem Konya'yı kurtarmak hemde Karamanlıların diğer Anadolu Beylikleri üzerinde kendilerine karşı meydana getirmiş oldukları gevşekliği ortadan kaldırmak için Emir Çoban'ı Anadolu'ya gönderdiler.(1314) Emir Çoban'ı karşılamak için bütün Anadolu Beyleri Karanbük'e Çoban'ın yanına gittikleri halde Karamanlılar onu karşılamaya gitmediler. Bunun üzerine Konya'ya yürüyen Çoban şehri teslim aldı.³⁷ Buradan Karamanlıları tedip için Lârende'ye yürüyen Çoban etrafı yağmalamış, yerine oğlu Timurtaş bıraktıktan sonra geriye dönmüştür. Yahşi Bey ise bu muhâreBey'i müteakip vefat etmiştir.(1315)³⁸ Yahşi Bey'in yerine Mahmut Bey'in oğlu Bedrettin İbrâhim Bey geçmiştir.³⁹ İbrâhim Bey döneminde Konya'nın tekrar Karamanlıların eline geçtiği anlaşılmaktadır. İbrâhim Bey 1318-1319 yılında Tarsus civarına akın yaparak Ermenilerle yapmış olduğu mücadelede yenilip geri çekilmiştir. Fakat ertesine sene Timurtaş ile Karamanlıların ortaklaşa düzenledikleri sefer neticesinde Tarsus ve civarı Karamanlıların eline geçti.⁴⁰ Bu arada Timurtaş ile Karamanlıların arası açılmış Konya tekrar Timurtaş'ın eline

³⁶ Eflâki II, s.521-522; F. Sümer, "Mevlânâ ve Oğullarının Türkmen Beyleri İle Münâsebeleri", 700 yıl dönümü Mevlânâ semineri, Ankara 1973, s.46-47; Mevlânâ'nın mektupları, s.7 vd; Sultan Veled, İbtidaname, (nşr.A. Gölpınarlı), Ankara 1976, s.250, 417; Mikail Bayram, Âhi Evren, Ankara 1995, s.25 vd.; Gordlevski, age. S.136

³⁷ Tahrir-i Târih-i Vassaf, (nşr.A.M. Ayeti) Tahran 1346, s.351; Selçuknâme, s.67; Aksarâyi, s.310 vd.; Reşidüddin Fazlulah b. İmadü'd Devle Ebu' Hayr, Târih-i Mübârek Gazâni, (nşr.K. Jahn), s.122-123

³⁸ Aksarâyi, s.312; Târih-i Vassaf, s.351; Târih-i Gazâni, s.123; F. Köprülü, Anadolu Beylikleri, s.26

³⁹ Kramers, age, s.796; Eflâki, s.433; İ.H Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri, s.12, 67; Kirmâni, s.65; H. Edhem, agm. S.705

⁴⁰ Sempat, s.666-667; Ebu'l Fidâ, Târih-i Ebu'l Fidâ II, (nşr.M. Deyyub), Lübnan 1997, s.440, İbn Kesir, El Bidâye Ven Nihâye VIX(nşr.M. Keskin), İstanbul 1995, s.179; Şikâri, s.54; Eflâki, s.575

geçmiştir.⁴¹ Fakat Timurtaş'ın İlhanlı hükümdarı Ebu Said Bahadır Han'la bozuşup Memlûklulara sığınmasından sonra Karamanlılar Konya'ya kesin olarak yerleşmişlerdir.⁴²

İbrâhim Bey, kardeşleri ile birlikte Karamanlıları ortaklaşa yönetmiştir. Adli işlere kendisi bakarken askeri işlere kardeşi Halil Bey bakmıştır. Diğer kardeşi Mûsa ise daha ziyade dini işlerle meşgul olmuş, sık sık hacca gitmiştir. İbrâhim Bey döneminde Karamanlılar yavaş yavaş imar faâliyetlerine başlamışlardır. İbrâhim Bey'i ziyaret eden İbn Batûta İbrâhim Bey ve Karamanlılar hakkında bilgiler vermektedir.⁴³

İbrâhim Bey hükümet işlerinden daha iyi anladığı gerekçesiyle Emirlikten feragat ederek yerine kardeşi Halil Bey'i geçirmiştir. Böylece İbrâhim Bey'in birinci saltanat süresi sona ermiştir.(1333)⁴⁴

* * *

Karamanlıların Ala'ed-dinAli Bey dönemi bu hânedan için oldukça hareketli ve mücadeleli bir devir olmuştur. Kuzey batıda Osmanlılar, kuzeyde Eretna ve Kadı Burhaneddin Beyliği, batıda Hamit ve Germiyanlılar, doğuda Ermeniler, güneyde ise Memlûklüler vardı. Ala'ed-dinAli Bey saymış olduğumuz bu devlet ve beyliklerle münesebette bulunmuştur.

Ala'ed-dinAli Bey Osmanlılar ve Kadı Burhaneddin ile fiili mücadelede bulunmuştur. Bunlardan Osmanlılarla ilk kez Ala'ed-dinAli Bey döneminde karşı karşıya gelinmiş ve kanlı muhârebeler yapılmıştır.

Doğu'da Ermenilerle Gorigos mevki sebebiyle çarpışmalar olmuştur. Güneydeki Memluklerle Ermeniler ile mücadeleler sebebiyle diplomatik münâsebetlerde bulunulmuştur.

⁴¹ Selçuknâme, s.67-68; El Ömerî, Mesâlik, s.25 vd.; Vassaf, s.370; İbn Hacerü'l Askalâni, Dürerül Kamine II, s.102

⁴² Ebu' Fidâ II, s.447-48; İbn Kesir, s.233; İbn Hacer, Dürer I, s.318; Selçuknâme, s.68;

⁴³ İbn Batûta I, s.324; El Ömerî, Mesâlik, s.48 vd.; Eflâki II, s.502-503

⁴⁴ Şikâri, s.56; Ş. Tekindağ, , Karamanlılar, s.321, F. Köprülü, Anadolu Beylikleri, s.28

Hamit ve Germiyan beylikleriyle de Osmanlılarla münâsebetler çerçevesinde birtakım ilişkiler olmuştur.

Kısaca belirttiğimiz siyasi coğrafya dâhilinde çalışmamız üç bölümden teşekkül etmiştir:

I. bölümde Ala'ed-dinAli Bey'in tahta geçinceye kadarki hayatı ve kendi döneminin alt yapısını hazırlayan siyasi hadiseler ele alınmıştır.

II. bölümde Ala'ed-dinAli Bey'in siyasi münâsebet ve mücadeleleri işlenmiştir. Bunlar içerisinde Osmanlılar, Eratnalılar, Kadı Burhaneddin Ahmet, Ermeniler ve Memlûklülerle münâsebetler diğer bölümlere nazaran biraz daha geniş bir şekilde ele alınmıştır.

III. bölümde Ala'ed-dinAli Bey döneminde inşa edilen mimari eserlerle bu dönemde meydana getirilen kültür kıymetleri ele alınmıştır.

Araştırmamızda kaynakların el verdiği ölçüde Ala'ed-dinAli Bey dönemi işlenmiş. Çok geniş olmamakla birlikte o dönem Anadolu'sunun siyasi şartları dâhilinde Ala'ed-dinAli Bey döneminde Karamanoğullarının durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu dönemle ilgili yapmış olduğumuz çalışmada Ala'ed-dinAli Bey devri ile alakalı bütün meselelerin halledildiği iddiasında değiliz. Ala'ed-dinAli Bey dönemi en azından tespit edilmeye çalışılmış ve daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutmak gayreti içinde olunmuştur.

I . B Ö L Ü M

(ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN TAHTA GEÇİNCEYE KADAR Kİ HAYATI VESİYASİ GELİŞMELER)

A- ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN GENÇLİĞİ VE YETİŞMESİ

Alâ'ed-din Ali Bey dönemi Karamanlılar tarihinin en mühim ve parlak dönemlerinden birisi olmuştur. Alâ'ed-din Ali Bey iyi yetişmiş, kültürlü aynı zamanda iyi bir askerdir. Kendisinin gençliği, yetişmesi ve tahta geçinceye kadar cereyan eden hadiseler aşağıda geniş bir şekilde ele alınacaktır.

a- Gençliği

Doğum tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadığımız Alâ'ed-din Ali Bey, Mirza Halil Bey'in¹ oğludur. Halil Bey'in Alâ'ed-din Ali'den başka Davud, Hızır, İshak, Süleyman isimli toplam beş oğlu vardı. Şikârî "*Halil Bey'in Aksaray'ı Davud'a, Ermenak'ı Hızır'a, Akşehir'i İshak'a virdi. Süleyman akil olmağla vezir eyledi*" dedikten sonra Alâ'ed-din Ali Bey için de "*Alâ'ed-din hemen okuyup yazardı*" şeklinde bir ifade kullanmaktadır.²

b- İsmi ve Lâkâbı

Alâ'ed-din Ali Bey'in ismi ve Lâkâbı hakkındaki ihtilâf uzun bir zaman devam etmiştir. Şikârî' de ismi Alâ'ed-din olarak geçer. Kirmânî'nin "Karamannâmesinde Ali olarak kayıt edilmiştir. Neşri 'de Alâ'ed-din Bey, Ömerî'de Alâ'ed-din Ali, Kâtip Çelebi 'de Ali, Sahâif-ül Ahbar' da Ali olarak geçmektedir.³ Melek Hâtun Vakfıyesin'de Alâ'ed-din, Aktekke Vakfıyesinde ise

¹ Alâ'ed-din Ali Bey'in babası olan Halil Bey'in Yahşi Bey'le aynı şahıs olduğu hakkında görüşler vardır. Kramers, a.g.m., s.798; H.Edhem ise Alâ'ed-din Halil olarak zikreder H. Edhem, "Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkuke" T.O.E.M.,, s.740-741.

² Şikârî'nin Karamanoğulları Tarihi ,(nşr.M.Koman),Konya 1946, s.57 vd.

³ Şikârî s.56, Karamanâme, Li Aşık El Eflak Seyyid İlyas Kirmani (nşr. M. Koman) , Konya , S. 64-65, (Şubat-Mart 1944) s.68 vd. Münecimbaşı s.133; Neşri I, s.52; Ömerî

yine Alâ'ed-din olarak geçmektedir.⁴ Oğullarının paralarında da ismi Alâ'ed-din olarak kayıt edilmiştir.⁵

Ş. Tekindağ isminin Ali Lâkâbının Alâ'ed-din olduğu kanaatındadır. F. Sümer ise Alâ'ed-din olarak zikr eder. h. Edhem Alâ'ed-din olduğunu söyler.⁶

Muhtemelen, Alâ'ed-din Ali Bey'in ismi tarihi kayıtlarda istenildiği gibi kullanıldığından böyle bir karışıklık meydana gelmiştir.

Alâ'ed-din Ali Bey'in lâkâbı ise Şikârî'de ve vakfiyelerde *Ebulfeth* olarak geçer ki bu lakap onun mücadeleli hayatına uygundur.⁷ Sikkelerinin bazılarında da "*Alaüddünya Veddin*" olarak geçer.⁸ Sıtrambal'di kroniğinde ise "*Le Grand Caramano*" olarak geçer. Sadece Ferîdun Bey Münşeatında *Nasırüddin* Lâkâbı ile anılır.⁹

c- Tahsil Hayatı

Alâ'ed-din Ali Bey'in yetişmesi hakkında Şikârî'nin haricinde bilgi alabileceğimiz tarihi bir kaynak şu an mevcut değildir. Kendisi gençliğinin büyük bir bölümünü Konya'da geçirmiştir. Orada devrinin önde gelen Medreselerinde tahsil görmüştür. Şikârî'de Alâ'ed-din Ali Bey'in Eratna oğlu Mehmed Bey'le beraber Konya'da okuduklarına dair malûmat mevcuttur. Şikârî onlar için "*Şah Alâ'ed-din Kayseriye Bey'i Mehmed Bey'le onüç yıl okuyup yazıp büyümüşlerdi*"demektedir.¹⁰ Alâ'ed-din Ali Bey'in çok kültürlü birisi olduğunu

, Et-Tâ'rif bi'l Mustalahüş-şerif, Kâhire 1913 s.42; Kâtip Çelebi, Takvim-üt-Tevârih, Koyunoğlu ktp., TY, Nu; 13498, vr. 42b.

⁴ Konyalı, Abideleri ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi,, s.252-254, 377; C.Ölçer a.g.e., s.70 vd;.

⁵ İ.Galip, Meskukat-ı Selçukiye, İstanbul 13 s.160; A.Tevhid, Meskukat-ı Kadime-i İslamiye Kataloğu, İstanbul 1328, s.260.

⁶ Ş. Tekindağ, XIII-XV Asır Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik, (Basılmamış doktora tezi), İstanbul 1947, s.48; F.Sümer "Alâ'ed-din Bey" D.İ.A., İstanbul 1993, s.321; H.Edhem, a.g.m, s.744; F.Köprülü, Beylikler, s.30.

⁷, Şikârî, s.61; İ.H. Konyalı, a.g.e., s.252-53, 477.

⁸ C.Ölçer, Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları, İstanbul 1982, s.70-7

⁹ Strambaldi, s.44-45; Feridun Bey I, s.9.

¹⁰ Şikârî s.61, 66; Konya o dönemin önde gelen kent merkezlerindendi. Mevleviler ve âhiler gibi cemiyet hayatını yönlendiren teşekküllerin de burada bulunması şehrin kültür hayatını etkiliyordu. Bunun dışında Karaman sahası ulema ve ümera olarak oldukça

Yarcâni'ye telif ettirdiği *Karamannâme*, Lârende de kendisinin ve hanımının yaptırmış olduğu bir çok hayrat ve vakfiyeden anlamaktayız.¹¹

ç- Komutanlığı

Alâ'ed-din Ali Bey alimliğinin yanında iyi bir komutandır. Onun hayatı boyunca yapmış olduğu mücadeleler bunu göstermektedir. Babası Halil Bey Karamanlıların askeri işlerine bakmaktaydı. Onun ölümünden sonra askerin başına Alâ'ed-din Ali Bey geçmiştir. Alâ'ed-din Ali Bey'in Ermeniler ve Kıbrıslılar ile yapmış olduğu mücadeleler devrin kroniklerinde ve Şikârî'de çok canlı bir şekilde tasvir edilir. Şikârî onun için "*Şehzâde Alâ'ed-din kati bahadır seci dilâver civan olmuş idi. Gürz salmakta ve yay çekmekte misli yoktu*" der. Alâ'ed-din Ali Bey'in bu iki özelliği vakfiyelerde de "*Erbâb-ı seyfi-i kalem*" olarak belirtilmektedir.¹²

Alâ'ed-din Ali Bey bu özellikleri sebebiyle olacaktır ki bütün Karamanlı hânedanın tahta geçmeden evvel kendisine büyük bir güven duyduğunu hânedanın başına geçecek bir şahsiyet olarak görüldüğünü anlamaktayız.

d- Alâ'ed-din Ali Bey'in Melek Hâtun'la İzdivacı

Alâ'ed-din Ali Bey'in evlilikleri ve hanımlarının adedi hakkında kesin bir bilgiye sâhip değiliz. Şikârî'ye göre amcası Burhan'ed-din Mûsa'nın kızıyla evlenmiştir. Onun daha sonra I.Murat'ın kızı Melek Hâtun'la yapmış olduğu evlilik hakkında geniş bir bilgiye sâhibiz. Bunun haricinde Alâ'ed-din Ali Bey'in her hangi bir evlilik yapıp yapmadığı hakkında bir malumat mevcut değildir.¹³

---

münbit bir coğrafyaydı. Hekim Beşir Çelebi, Karamâni Mehmet Paşa, Kara Rüstem, Şeyh Edebalı, şu an sayabildiğimiz birkaç isim dışında birçok mühim şahsiyet bu bölgeden çıkmıştır. Böylesi mühim bir kültür merkezinde yetişen Ali Bey Karamanlılar için istikbal vadetmekteydi. Bütün bunlar için bkz.Tuncer Baykara, *Selçuklular Döneminde Konya*, Ankara, 1985, s.31 vd.; Vitali Cûinet, "*Vilayet De Koniah*", *Turque, D'Asie*, Paris 1980, s.802-839.Sürreya Faruki, *Osmanlıda Kent ve Kentliler*, (nşr.N.Kalaycıoğlu) İstanbul 1994, s.9, 35, 39, 45, 329.

¹¹ F.Köprülü, "*Anadolu Selçukluları Tarihi Yerli Kaynakları*", *Belleten VII/27*, Ankara 1943, s.399; Konyalı, a.g.e, s.477.

¹² Şikârî s.56; Konyalı, a.g.e, s.253-54., *Chroniques Strambaldi* ,(nşr.M.Latric), Paris 1891-1893. s.41-44. Melek Hâtun Vakfiyesinde şu ünvanlarla zikredilir. "*Zillullâhi fil âlem Sâhibüs 'Seyf ve'l kalem el emir ibnü'l emir Ala'üd-dünya ved-din*".

¹³ Şikârî, s.166.

Alâ'ed-din Ali Bey'in ikinci izdivacını I.Murat'ın Melek Hâtun'la yaptığı tahmin olunmaktadır. Bu evlilik hakkında bilhassa Osmanlı kaynaklarında oldukça bol bilgi mevcuttur. Bu evlilikle ilgili olarak Ferîdun Bey münşeatinde geniş bir bilgi verilmektedir. Ona göre Alâ'ed-din Ali Bey I.Murat'ın kızını istemiştir. Bunun içinde Ilgın'da bir mektup yazmış Abdulvehab isminde birisiyle mektubu göndermiştir. Vekili olarak da Mevlâna Muslih'id-din'i tayin etmiştir. Nişanı yapılan Melek Hâtun'a başlık olarak yüzbin nakit, yüz at, on takım elbiselik muhtelif kumaş, yirmi top altınlı ve sade firengi kadife, beş top şam dokuması, yirmi kemha verilmiştir. Münşeatta bu nikâhın 787 yılı Ramazanının son on gününde akdedildiği kaydedilmiştir. Nikâhta I.Murat'ı Çandarlızâde Halil, Alâ'ed-din Ali Bey'i ise Mevlâna Muslih'id-din temsil etmiştir. Münşeatta nikâhın bir sureti de verilmiştir. İki taraf arasında yapılan mükavele namede Akşehir, Aksaray, Ilgın, mihir olarak Melek Hâtun'a verildiği kayıt edilmiştir.¹⁴ Fakat bu kayıta ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. Çünkü bu evlilik ileride bahs edeceğimiz Germiyan'la yapılan evlilikten farklıdır. O gün ki siyasî yapıda Melek Hâtun'a dolayısıyla Osmanlılara Karaman mülkünden bir parça verilmesi mümkün gözükmemektedir. Germiyan'la yapılan düğün göz önüne alınırsa Osmanlı mülkünden Karamanlılara verilmesi gerekirdi. O dönem için iki beylik arasında hediyelerde göz önüne alınırsa denklik mevcut idi.

Şikârî'de ise bu evlilik farklı bir üslupla anlatılır. Şikârî "*Osman; Davud Bey'e bir kızım vardır. Adı Mihir Âliye'dir. Muradım Sultan'a vermektir. Var bir tarik ile arz eyle. Cariyeliğe kabul etsünler. Davud Bey Lârende'ye gelip Sultan'a mektubunu verdi. Vüzara makul gördüler. Sultan kırk katır mal ve kumaş ile Süleyman Paşa ve Mahmud Paşa'yı gönderdi. Bunlar Osmanlı diyarına gelip Osman istikbal edip saraya kondurup ziyafet eyledi. 40 gün cihaz düzüp Sivrihisar'a geldiler*" şeklinde hadiseyi nakleder.¹⁵

Bu evlilik üzerinde iki nokta çok tartışılmıştır. Birincisi I.Murat'ın kızının ismi, ikincisi ise düğünün tarihidir. Ferîdun Bey'de isim Nefise Sultan, Şikârî'e

¹⁴ Ferîdun Bey I, s.102-105; Kirmâni, Alâ'-ed-din Ali Bey'in Birinci Murat'dan kızı talep ettiğini anlatır. Bkz.Kirmani,.s.68-69.

Mehir Âliye olarak geçer. Lârendedeki Medrese Kitâbesinde Sultan Hâtun olarak kayıtlıdır.¹⁶

İ.H. Uzunçarşılı baş vekalet arşivindeki 387 nolu tanrîr defterine dayanarak kızın adının Melek Hâtun olarak tespit etmiştir.¹⁷ Evliliğin tarihi konusunda Ferîdun Bey'in yukarıda vermiş olduğu tarih mümkün gözükmemektedir. Çünkü bu tarihte Melek Hâtun Lârendede yaptırılmakta olmakta olan Medresesini tamamlamıştır. Bu medresenin vakfiyesinde Melek Hâtun'un küçük yaşta ölmüş, Karaman isminde bir oğlunun adı da geçmektedir. Bütün bunları gözönünde bulundurduğumuz takdirde düğünün çok daha evvelki bir tarihte yapılmış olması gerekmektedir. İ.H. Uzunçarşılı bu evliliğin 1376 yılında yapıldığı fikrindedir. Şikârîdeki evlilik kaydında da Karamanlılarla Germiyanlıların anlaşmazlıklarından bahsedilmektedir. Bu ihtilâfın 1376-78 seneleri arasında olduğu göz önünde tutulursa bu tahmin doğru gözükmektedir.¹⁸

Bütün bunlardan sonra şunu söylebiliriz ki iki hânedan arasındaki bu evlilik siyasîdir. Osmanlıların Karamanlılara vermiş olduğu siyasî bir rüşvettir.

Osmanlıların Karaman hânedanına kız vermesini siyasî bir ittifak anlayışı olarak kabul etmek gerekir. Hânedanlar arası evlilikler umumiyetle taktik gayelere yöneliktir. Osmanlılar Karamanlıları potansiyel bir düşman olarak görmekteydiler. Osmanlılar ile Karamanlılar arasındaki evlilikler ileriki tarihlerde de yapılmıştır. Burada Osmanlıların Karaman Şehzâdelerini ele geçirme siyaseti görülmektedir. Bu bir nevi hânedanlar arasındaki diplomasi olarak ele alınabilir. Osmanlılar Karamanlılar dışındaki hânedan ve devletlere oldukça az kız

¹⁵ Şikârî, s.131-32. Burada Şikârî'nin anlatımına Karaman devlet ağzı olarak bakmak gerekir.

¹⁶ Ferîdun Bey I, s.102-105.; Şikârî, s.131, H.Edhem, a.g.m., s.742; F.Köprülü, Beylikler, s.30.

¹⁷ İ.H.Uzunçarşılı, "Osmanlı Tarihin İlk Devrelerine Ait Bazı Yanlışlıkların Tashini", *Bellekten*, XXI/81, (Ocak 1957), s.180.

¹⁸ Uzunçarşılı, a.g.m., s.178-80; Şikârî s.132, 140.

vermişlerdir. Dolayısıyla bu husûsi bir durumdur. İki hânedan arasındaki mücadeleyi durdurmaya matuf olduğu da söylenebilir.¹⁹

e- Çocukları

Şikârî Alâ'ed-din Ali Bey'in oğulları hakkında şu bilgiyi vermektedir "Alâ'ed-din' in beş oğlu var idi. İki Osman oğlu kızından Mehmed Bey ve Orhan Bey. Pir Ahmed Bey ve Ali Bey ve Kasım Gayri'den idi "Buna göre Alâ'ed-din Ali Bey'in beş oğlu olduğu anlaşılmaktadır. Yalnız bazı kayıtlarda Mehmed ve Ali Beylerin Melek Hâtun'un çocukları olduğu ifade edilir. Bazen de Oğuz Han isminde birisi Melek Hâtun'un oğlu olarak gösterilir.²⁰ Melek Hâtun'un küçük yaşta ölmüş Karaman isminde bir oğlunun bulunduğunu vakfiyesinde kayıtlıdır.²¹ Alâ'ed-din Ali Bey'in oğullarından Mehmed ve Ali Beyler Timur'un Ankara zaferinden Karamanlıların başında görülmektedir. Orhan Bey'e babasının hayatında Aksaray verilmiştir. Pir Ahmed ise Eratna ile mücadeleler esnasında ismine rastlanıyor. Yine Pir Ahmed'in Konya'da oturduğunu Şikârî söylemektedir.²²

Alâ'ed-din Ali Bey'in kız çocuğunun olup olmadığı hakkında tarihi kayıtlarda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Yalnız Yıldırım Bâyezid'in son Karaman Seferinde Alâ'ed-din Bey'in katlettikten sonra Karamanlılardan bir kızla evlendiğini Kalkaşandî haber vermektedir. Fakat bu kızın Alâ'ed-din Ali Bey'in kızı olup olmadığı belli değildir. Eğer böyle bir izdivac vâki olsaydı bunu Osmanlı Müellifleri kayıt ederdi.

¹⁹ A.D.Alderson, *Osmanlı Hânedanının Yapısı*, (nşr.Ş.Severcan), İstanbul 1998, s.140-41; L.P., Peirce, *Haremi Hümâyun*, (nşr.A.Berktaş), İstanbul 1996, s.35, 59, 291. Daha sonra Alâ'ed-din Ali Bey'in torunu İbrâhim Bey, Çelebi Mehmet'in kızıyla evlenmiştir. Oğlunun altısı Çelebi Mehmet'in kızından olmuştur. İbrâhim Bey onları "Osmanlıluk alacası var" diye sevmezdi. Yerine halef olarak Karamanlı bir cariyeden olma İshak Bey'i veliaht olarak göstermişti. Bkz.Neşri II., s.771-72. Bu dönem için bkz.Gazâvat-ı Sultan Murat Bin Mehmet Han (nşr.H.İnalçık-M.Oğuz), Ankara 1989, s.33-36.

²⁰ İ.H.Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi I*, İstanbul 1971, s.114; Şikârî s.166. Şikârî de bazı Oğuzhan ismi geçse de bunun Alâ'ed-din Ali Bey'in oğlu olup olmadığı hakkında bir tahmin yürütmek oldukça zor olmaktadır..

²¹ Konyalı, a.g.e, s.475.

²² Şikârî, s.170-173-174, 179. Osmanlı kaynaklarında Mehmet ve Ali Bey'in devamlı bir arada zikredilmesi bu ikisinin Melek Hâtun'un oğlu olduğu fikrini çıkarabiliriz

Tahsin Ünal Alâ'ed-din Ali Bey'in Keyhüsrev isminde bir oğlu olduğunu onunda Osmanlılardan Rumeli Fatihî Süleyman Paşanın evli olduğunu Akşehir'deki bir mezar taşına dayanarak haber vermektedir.²³

B- MİRZA HALİL BEY'DEN ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'E KADAR KARAMANLILAR

Alâ'ed-dinAli Bey'den önce Karamanlılar daha ziyade kardeşlerarası münavebeli ve ortaklaşa bir yönetim sürmüşlerdir. Yani tam manasıyla oturmuş bir yönetim anlayışı mevcut değildir.

a- Halil Bey

Bedreddin İbrâhim Bey dönemi, daha evvel de belirttiğimiz gibi üç kardeş arasında ortaklaşa yönetim devridir. İbrâhim Bey kendi rızasıyla tahtı kardeşi Mirza Halil Bey'e teslim etmiştir. Halil Bey Şikârî'de ve diğer tarihi kayıtlarda Mirza Lâkâbıyla geçmektedir.²⁴ Alâ'ed-din Ali Bey'in babası olan Halil Bey'in vakfiyeleri ve yaptırmış olduğu mimari eserleri mevcuttur. Kendisinin Ermenek'e bağlı İrnebol Köyünde yaptırdığı bir zaviyesi Ermenek'de yine bir zaviye ve câmisi mevcuttur. Ermenek merkezde bulunan Sıpas Camisine ve zaviyesine bir çok yer vakfedilmiştir. Yine Halil Bey'e ait Ermenek'de Görmel veya Alaköprü olarak isimlendirilen bir eserinin olduğunu bilmekteyiz. Köprü kitâbesi bu güne kadar gelmiştir.²⁵

²³ Ş.Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.77; Kalkaşandî, Subhül Aşa V, Kâhire 1915, s.368; Süleyman Paşa'nın kızının isminin Efendire Hâtun olduğunu mezar taşından öğrenmekteyiz. Burada şu şekilde zikredilmektedir. "*Essaide Eşşehide Efendire Hâtun Binti Süleyman Bin Orhan Bin Osman*" senesi Hicri 797 (1394) olarak kaydedilmiştir. Keyhüsrev için de şehit ünvanı kullanılmaktadır. T.Ünal, a.g.e, s.171.

²⁴ Mevlânâ Müzesi Kütüphanesinde bulunan Halil Bey adına yazılmış Kur'an-ı Kerim yazmasında Lâkâbı Şücâüddin olarak geçmektedir. Zeki Oral, "Kitap Kitâbeleri", Anıt I, (Şubat 1949), s.6-7. Halil Bey'in bazı tetkik eserlerde Alâ'ed-din Ali şeklinde anılması bu devre ait kitâbelerin yanlış okunmasından ileri gelen bir hatadır. Halil Bey'e ait olduğu söylenen Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki vakfiyelerin dikkatli bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. İ.H.Konyalı'nın bildirdiğine göre Halil Bey'e ait 1344, 1364, 1367 tarihine ait vakfiyeler mevcuttur. Bu vakfiyelerden 1364, 1367 yıllarına ait olanların Alâ'ed-din Ali Bey'in vakfiyeleri olması muhtemeldir.

²⁵ Cami hakkında geniş bilgi için bkz. H.Bardakçı, *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Ankara 1976 s.103-115. Caminin vakıfları hakkında Ermenek'teki Tapu Kadastro Müdürlüğü'ndeki kayıtlardan geniş bilgi elde edilebilir. Bu kayıtların bir nüshası ilçe müftülüğünde mahfuzdur. Cami'nin zaviyesi daha sonraki yıllarda tahrip olmuştur. Daha evvel caminin etrafında mezarlık mevcutken bugün ortadan kalkmıştır. A'la

Halil Bey'in bütün bu eserlerinden onun daha ziyade Ermenek'de oturduğunu ve saltanat sürdüğünü anlamaktayız. Halil Bey'in siyasî faaliyetleri hakkında hemen hiçbir malumat mevcut değildir. Yalnız Şikârî'den İbrâhim Bey döneminde Karamanlılar'a isyan eden Kazgancık Oğullarının isyanının tenkilinde mühim bir rol oynadığını öğrenmekteyiz. Şikârî, kendisinin çok fazla saltanat sürmeden öldüğünü bildirir.²⁶ Mezarının Ermenek'te Sipas Cami çevresinde olması muhtemeldir.

b- Fahreddin Ahmed Bey Dönemi

Halil Bey'in ölümünden sonra Bedrettin İbrâhim Bey ikinci defa Karamanlıların başına geçmiştir. İbrâhim Bey'in bu kez saltanatı çok uzun süreli olmamış kısa bir müddet sonra ölmüştür. Y yerine ise oğullarından Ahmed Bey geçmiştir.

Şikârî Ahmed Bey'in çok cesur ve iri cüsseli olduğunu belirtir.²⁷ Ahmed Bey'i saltanatı döneminde Moğollarla ve Anadolu' da onların temsilcileri olan Eratnalılarla mücadele etmiştir. Bu mücadeleleri Şikârî geniş bir şekilde anlatır. İki beylik arasındaki mücadeleler Moğolların nifak sokmasıyla başlamıştır. Karamanlılar- Eratnalılar arasındaki mektuplaşmalardan sonra Ahmed Bey yanına amcası oğlu Süleyman Bey'i yanına alarak Aksaray'a ulaşır. Eratna oğlu Mehmed Bey ile yapılan muhârebeyi Karamanlılar kazanmıştır.²⁸ Bu seferden sonra Ahmed Bey Süleyman'ı kendisine vezir yaparak Alâ'ed-din Ali Bey'e Konya'ya verdi. Bir müddet sonra Moğollarla işbirliği yapan Eratna oğlu Mehmed Bey Karamanlıların üzerine yürüdü. İki taraf arasında yapılan muhârebeyi Mehmed Bey kazandı. Ahmed Bey ise katledildi. Süleyman Bey'de esir düştü(1350). Mezarı bu gün tahrip olmuş olan Lârende'deki Emir Mûsa Türbesinde olup,

---

Köprü kitâbesinde ise Halil Bey *Ebu'l Feth* olarak kaydedilmiştir. Kitâbede köprünün yapım tarihi 1305 olarak geçmektedir.

²⁶ Şikârî, s.56.

²⁷ Şikârî, s.55-57.

²⁸ Ahmet Bey dönemi Moğolların Anadolu'daki hakimiyetlerini son nefesini verdiği bir devirdir. İlhanlı Moğollarının Anadolu'daki siyasi varisleri Eratnalılar, daha sonra da Kadı Burhan'ed-din Ahmet olacaktır. Şikârî, s.55-57; Kemal Göde, *Eratnalılar*, Ankara 1994, s.74; C.Cahen, *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*, (nşr. Y. Moran), İstanbul 1994 ,s.352-53.

sonradan Konya İnce Minaresi Müzesine götürülmüştür.²⁹ Bu hadiseden sonra Konya'nın Eratnalılar eline geçtiği söylenmekte ise de bu pek mümkün gözükmemektedir. Çünkü bunu delillendirecek ne bir para ne bir tarihi bir kayıt ne de bugün Konya'da Eratnalılardan kalmış bir abide yahut kitâbe mevcut değildir. Konya gibi bir payitaht şehrinin alınması halinde muhakkak surette kaynaklara yansımaları gerekirdi. Yalnız burada şu söylenebilir; Eratnalılar Moğolların adına Konya ve etrafına akınlar tertip etmişler ve yağmalarda bulunmuşlardır.³⁰

C- İÇ MÜCADELELER VE ALÂ'ED-DİN ALİ BEY'İN BAŞA GEÇİŞİ

Fahrettin Ahmed Bey'den sonra beyliği toparlayacak, bir şahsiyet çıkmamış bunun üzerine iç mücadeleler baş göstermiştir. Bu sıkıntılar Alâ'ed-din Ali Bey'in idareyi eline alıp tahta geçmesine kadar devam etmiştir. Bütün bu mücadeleler olurken Alâ'ed-din Ali Bey'in Ermenekte bulunduğunu söyleyebiliriz. Aşağıda bu iç mücadelelerin gelişmesini ele alacağız.

a- Şemsüddin Bey Dönemi

Ahmed Bey'den sonra beyliğin başına kardeşi Şemsüddin Bey geçmiştir. Şemsüddin Bey'in Karamanlıların başında bir yıl iki ay kaldığını Şikârî haber vermektedir. Döneminde taht mücadeleleri başlamış, bu mücadeleler onun zehirlenip öldürülmesiyle neticelenmiştir. Bu hadiseye Karamanlılardan Karaman Bey Saadeddin Hacıbeyler oğlu Halil, Kasım ve Yunus'un karıştığını Şikârî

²⁹ Şikârî, 56-58; F.Sümer, Moğollar, s.111-113;K.Göde, a.g.e., s.75; Konyalı, Karaman, s.17; H.Edhem, a.g.m., s.705-506.

³⁰ Bu konu hakkında bkz.K.Göde, Eratnalılar, Ankara 1994, s.75-76; F.Sümer, "Anadolu'da Moğollar", SAD I, s.113; Konyalı, Konya Tarihi, s.64; Eretnaoğlu, Mehmet Bey'in Konya ile alakasına bkz. Şikârî, s.66-68.F.Sümer'in de işaret ettiği gibi burada zaman oldukça farklıdır. A.Tevhid Alâ'ed-din Ali Bey'e isnat olunan gümüş bir paraların Eretnaoğlu Alâ'ed-din Bey'e ait olduğunu iddia etmektedir. Bu paranın darp yeri Konya'dır. bkz.A.Tevhid, a.g.e., s.259. K.Göde, "Eratnalıların Paraları", İbrâhim Artuk'a Armağan, İstanbul 1998, s.131. Aynı paraların Karamanoğlu Alâ'ed-din Ali Bey'e ait olduğunu C.Ölçer söylemektedir.C.Ölçer, a.g.e, s.58 vd.

söylemektedir. 1352 senesinde öldürülen Şemsüddin Bey'in mezarı Emir Mûsa Medresesinin içine defnedilmiştir. Kitâbesi bu gün mevcuttur.³¹

b- Burhâneddin Mûsa Bey Dönemi:

Şemsüddin Bey'den sonra beyliğin başına Mahmut Bey'in oğlu Mûsa Bey geçmiştir. Mûsa Bey daha çok Ermenek'de oturmuştur. O Memlûklerle diplomatik münâsebetler kurarak Ermen beldelerinin Menşurunu almıştır. Birkaç defa hacca gittiğini Kalkaşandî ve Ömerî haber vermektedir.³² Sofu lakâbıyla da anılan Mûsa Bey'in imar faâliyetlerinde bulunduğunu bilmekteyiz. Ermenek, Mut ve Lârende'de medrese, câmi ve zaviyeleri mevcuttur. Ermenek merkezde yaptırmış olduğu Tol Medrese Cumhuriyet'in ilk dönemine kadar faâliyetini sürdürmüştür. Yine Ermenek'e bağlı Lamos köyünde bir câmi yaptırmıştır.³³ Lârende'de kendisine ait Emir Mûsa Medresesi bu gün harap bir haldedir.³⁴ Şikâri, kendisinin rahatsız olduğunu bundan dolayı da tahtan feragat edip Mut şehrine çekildiğini burada vefat ettiğini bildirir (1356). Mezarı Ermenek'teki Tol Medresededir.³⁵

c- Süleyman Bey Dönemi

Halil Bey'in oğullarından Süleyman Bey, Mûsa Bey'in yerine tahta geçmiştir. O, Ahmed Bey döneminde Eratnalılarla yapılmış olan muhârebede esir düşmüş sonra serbest bırakılmıştır. Daha evvel Mûsa Bey'in tahta geçmesiyle Ermenek emirliğine Süleyman Bey getirilmişti.³⁶ Süleyman Bey'in yumşak huylu,

³¹ Şikâri, s.60; Ş. Tekindağ, Şemsüddin Bey'in mezarının Ermenek'te olduğunu söylemektedir. Fakat Şemsüddin Bey Lârende'deki Emir Mûsa medresesine defnolunmuştur. Daha sonra mezar taşı Konya Müzesi'ne nakledilmiştir. Mezar taşında eş-şehid olarak anılması Şikâri'yi doğrulamaktadır.

³² Mûsa Bey'in Mısır protokolünde Ermenek Bey'i olarak çok hararetli bir şekilde karşılandığını bize Kalkaşandî haber vermektedir. Kendisine Ermen beldelerini fethi salâhiyeti verilmiştir. Ömerî onun bu beldeleri hâlâ ele geçiremediğini fakat fetih emelinde olduğunu söyler. Kalkaşandî V, s.346, VIII, s.17-18; Ömerî, *Mesâlik-ül Ebsar Fi Memalik-i Emsar*, (nşr. F. Taeschner), Leipzig 1929, s.48 vd.

³³ Gnş. bilgi için bkz. H. Bardakçı, a.g.e, s.151-162; H. Edhem, a.g.m., s.704 vd. Bu medreseye birçok yer vakfedilmiştir. Bunlar için Ermenek tapu kadastro kayıtlarında geniş bilgi mevcuttur.

³⁴ H. Edhem a.g.m.. s.705; Konyalı, Karaman, s.455-460.

³⁵ Şikâri, s.60. Mezarı için bkz. H. Bardakçı, a.g.e., s.151 vd; H. Edhem, a.g.m., s.705.

³⁶ Şikâri, s.60; K. Göde, a.g.e., s.75

idareden ziyade ibadette meşgul olduğunu bilmekteyiz. Kendisi Mevlevî tarikatına mensubtur. Süleyman Bey döneminde Alâ'ed-din Ali Bey'in ordunun başında bulunduğunu Şikârî'deki kayıtlardan anlamaktayız. Süleyman Bey yaklaşık beş sene kadar saltanat sürmüştür.

Mûsa Bey tahtan feragat ettikten sonra Karamanlı hânedanı içinde bazı sıkıntılar baş göstermiştir. Bedreddin İbrâhim Bey'in oğlu Karaman, Süleyman Bey'in tahta geçmesine karşı isyan etmiştir. Yanında bulunan beylere vezirlik vererek on yedi bin asker toplamıştır. Bu durum karşısında Süleyman Bey Alâ'ed-din Ali Bey'den yardım istemek mecburiyetinde kalmıştır. Alâ'ed-din Ali Bey Ermenekte'ki sıkıntıları giderip Mut'un Hocenti mevkiinde yapılan muhârebede asileri yenmiş, Karaman ve etrafındakileride hapse atmıştır.³⁷ Şikârî bundan sonra Süleyman Bey'in yapılan divanda Alâ'ed-din Ali Bey'e Saruhan, Aydın, Eşref, Hamit, Menteşe ve Osman oğulları diyarlarına gidip itaat almasını söylediğini bildirir. Bunun üzerine Alâ'ed-din Ali Bey batı bölgesine gidip zikredilen beylerden vergilerini aldıktan sonra onlara hüccetlerini verdiğini anlatır.³⁸ Böyle bir hadisenin olup olmadığını sıhatli bir şekilde bilemiyoruz. Yalnız Karamanlılar Selçukluların uc ümarası olarak böyle bir selâhiyeti kendilerinde görmüş olması muhtemeldir. Bu husus ikinci bölümde ele alınacaktır.

Süleyman Bey, hapiste bulunan Karaman Bey ve yirmiiki arkadaşını serbest bırakmıştır. Fakat bir müddet sonra Karaman Bey ve etrafındakiler idareyi ellerine alabilmek için Süleyman Bey'i bir suikast neticesinde katlettiler. Daha sonra sarayı işgal edip Kasım isimli birisini Sultan ilan etmişlerdir. Bu hadiselerde Eratna oğlu Mehmed Bey'inde parmağının olduğunu iki tarafın mektuplaşmalarından anlamaktayız. Bu hadiseler esnasında Mehmed Bey

³⁷ Şikârî, s.82-83; Şikârî, Süleyman Bey için, "*Pak mezhep pak meşrep muhkem bir padişah idi*" der. Şikârî, s.60-64.

³⁸ Şikârî, s.64; P.Witte, Şikârî'de anlatılan hadiselerin mantiken ihtimal dâhilinde olmadığını söyler. Bkz.P.Witte, *Menteşe Beyliği*, (nşr.O.Ş.Gökyay), Ankara1986, s.50-51.

Kayseri'den Lârende'ye doğru yola çıkmıştır. Durumdan haberdar edilen Alâ'ed-din Ali Bey de Lârende'ye doğru hareket etmiştir.³⁹

ç- Alâ'ed-din Ali Bey'in Tahta Geçişi

Şikâri, Süleyman Bey'in katli esnasında Alâ'ed-din Ali Bey'in Konya'da olduğunu söylüyor. Buradan Lârende'ye gelen Alâ'ed-din Ali Bey ortalığı yatıştırdıktan sonra Konya'ya doğru harekete geçti. Burada Eratna oğlu Mehmed Bey ve Moğol beyleri ile yapılan muhârebeyi Alâ'ed-din Ali Bey kazandı. Araya giren Osman ve Germiyan oğlunun iki tarafı barıştırdığını Şikârî söyler. Fakat bir müddet sonra Alâ'ed-din Ali'yi gafil avlayan Eratna oğlunun Kethüdası Ata Bey onu esir edip hapse attı. Bu hadiseleri nakleden Şikârî bu esnada Konya'nın Eratnalılar eline geçtiğini haber verir. Hapisten kendi adamlarının yardımıyla kaçan Alâ'ed-din Ali Bey Lârende'ye gelmiştir. Onun Lârende'ye gelmesinden evvel Karaman ve etrafındakiler şehri terk etmişlerdir. Fakat bir müddet sonra Karaman ve arkadaşları yakalanıp idam olunmuşlardır.⁴⁰

Alâ'ed-din Ali Bey,içerdeki karışıklıkları hallettikten sonra, Süleyman Bey'in kabrini ziyaret edip fukarayı doyurup daha sonra hükümet etmeye başlamıştır.⁴¹ Alâ'ed-din Ali Bey'in kaç yılında tahta geçtiği ihtilâflıdır. F. Köprülü Şikârî'ye nazaran 1356 da Karaman tahtına geçtiğini belirtir. Fakat Şikârîde açık bir kayıt yoktur. Tarihi Takvime göre Alâ'ed-din Ali Bey 1362 tarihinde tahta çıkmıştır. Alâ'ed-din Ali Bey'in Konya'da darp ettirdiği paranın da tarihi 1362 dir.⁴² Ferîdun Bey münşeatinde Alâ'ed-din Ali Bey ile Orhan Bey arasında yazılmış olan bir mektup bulunmaktadır. Mektuplarda herhangi bir tarih

³⁹ Kabri bu gün Lârende'dedir. Daha sonra Alâ'-ed-din Ali Bey tarafından yaptırılmış olan Aktekke Camii'nin yanına defnedilmiştir. Lâkâbının Alâ'-ed-din olduğunu Kalkaşandî haber vermektedir. Kalkaşandî VIII s.17; H.Edhem, a.g.m., s.709,

⁴⁰Karaman ve etrafındakiler yakalandıktan sonra alel usul katledilmeyip mahkeme olunduktan sonra idam edilmişlerdir. Bkz. Şikârî s.710.

⁴¹Alâ'-ed-din Ali Bey Türk hükümdarlık a'nesine uygun olarak kendisinden evvel hükümdarlık eden Süleyman Bey'in kabrini ziyaret edip fakir halkı doyurup daha sonra tahta oturmuştur. Bkz. Şikârî s.99-100. A.Taneri, **Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Hükümdarlık Kurumunun Gelişmesi ve Saray Hayatı Teşkilatı**, Ankara 1978, s.30 vd.

⁴² F.Köprülü, **Beylikler s.32; İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler**, (nşr.O.Turan) Ankara, 1984, s.32; C.Ölçer, a.g.e., s.58.

mevcut değildir. Fakat Orhan Bey'in ölüm tarihi 1359-60'dır. Dolayısıyla böylesi bir diplomatik bir münâsebet bu tarihte veya daha evvel yapılmış olmalıdır. Buradan hareketle Alâ'ed-din Ali Bey'in 1359 veya daha evvel ki bir tarihte Karaman tahına oturduğu söylenebilir. İ.H. Uzunçarşılı Süleyman Bey'in katediliş tarihi olarak hiçbir kaynak göstermeden 1361 i verir. F.Sümer'de Alâ'ed-din Ali Bey'in tahta 1361-62 tarihinde geçmiş olduğunu söylemektedir.⁴³

d- Alâ'ed-din Ali Bey'in Tahta Geçtiği Sırada Siyasî Durum

Alâ'ed-din Ali bey tahta geçtiği sırada Karamanlıların idaresinde Ermenek, Silifke, Gülnar gibi içel bölgesi ovada ise Lârende ihtilâflı olsa Konya bulunmaktaydı.

Orta Anadolu'da Moğolların temsilcisi olarak Eratnalılar hüküm sürüyordu. Kayseri, Aksaray, Niğde gibi şehirler onlara tabiydi.

Tarsus Çayının doğusunda siyasî hayatları artık sona eren Ermeniler vardı. Daha doğuya doğru ileride Ramazan oğulları ve Dulkadir Beyliğini tesis edecek olan Üç Oklu Türkmenleri vardı.

Güneyde ise güçlü bir Memlûk Devleti ile Kıbrıs'da hüküm süren Şövalyeler mevcuttu.

Batıda Hamit, Teke, Saruhanlı Germiyan, Meteşe, Aydın gibi beylikler mevcuttu.

Kuzeybatıda ise Karamanlıların asıl siyasî rakipleri Rumeli ve Balkanlar'da futûhatla meşgul olan Osmanlılar vardı.

İşte Alâ'ed-din Ali Bey kısaca çizmiş olduğumuz bu tablo dâhilinde bütün siyasî münâsebet ve mücadelelerini yürütmüştür.

---

⁴³İ.H.Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri Tarihi, Ankara 1986 s.12-13; Ferîdun Bey I, s.66-67; F.Sümer, Alâ'-ed-din Bey, s.321.

II. B Ö L Ü M

(ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİNDE KARAMANLILAR'IN SİYASÎ MÜNÂSEBET VE MÜCADELELERİ)

A- ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ KARAMAN OĞLU-OSMANLI MÜNÂSEBETLERİ

Ala'ed-din Ali Bey dönemi Karamanlıların Osmanlılarla ilk defa karşı karşıya geldiği ve en fazla mücadelelerin yaşandığı bir devir olmuştur. Ala'ed-din Ali Bey'in siyasî hayatının hemen hepsi Osmanlılar ile mücadeleler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu münâsebetler Orhan Bey'den başlayarak Yıldırım Bâyezid dönemi de dâhil hızlanarak devam etmiştir.

Osmanlılar Kütahya, Bilecik, Domâniç gibi batı ucuna Selçuklular tarafından iskân edilmiştir. Önü Balkanlara ve Avrupa'ya uzanan Osmanlılar bu coğrafyada yavaş yavaş fetihlere başlamışlardır. Bu fetihlerin hızı arttıkça Osmanlıların siyasî ve ictimai istikballeri de değişmiştir.

Selçuklular, Konya ve Amasya başşehirleri olarak ikiye bölündüğü zaman, Osmanlılar, Amasya sahası içinde yer almıştır. Osmanlılar, Selçuklu devleti yıkıldıktan sonra kendilerini bu sahanın hukukî mümessili telâkki etmişler bunu her fırsatta dile getirerek kuruluş efsanelerine yansıtmışlardır.¹ Ayrıca, Osmanlıların iskan edildikleri coğrafyanın önü açılmaya müsaitti. Bu fırsatı ise onlar en iyi şekilde değerlendireceklerdir

Karamanlılar ise kendilerini Konya başşehrinin mümessili saymışlar dolayısıyla Selçukluların varisliğine soyunmuşlardır. Daha evvel bahsedildiği üzere Karamanlıların buldukları coğrafya doğu ve batı istikametinde ilerlemeye

---

¹ Geniş bilgi için bkz.. H.Inalcık, "Türkler-Osmanlılar" İ. A. XII/1 s. ;F. Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara 1994, s.25-26; A. Taneri, a.g.e, s.95; O. Turan, Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Târihi II, istanbul 1993, s.25; A. Howe Lybyer, The Gowerment of The Ottoman Empire, Cambridge 1913, s.16-17

elverişli isede genişlemeye müsait değildi. Bu hal bir müddet sonra Karamanlı coğrafyasını içel durumuna sokmuştur.

Karamanlılar varislik iddiası dâhilinde Germiyan, Hamit, Mentеше, Saruhan, Aydın ve Osmanlıların kendilerine tabi olduğunu kendi tarihleri olan Şikârîde vurgulamışlardır. Hatta Ala'ed-din Ali Bey Şehzâdeliği esnasında onlardan itaatlerini almıştır.²

Osmanlı kaynakları ve Şikârî hadiselerine kendi zaviyelerinden baktıkları için bu nokta karanlıklar içindedir. Daha evvel bahsedildiği gibi Şikârî'de Osmanlının beyliğini Karaman oğlunun aldığı ifade edilir. Osmanlı kaynaklarıda İbn-i Bibi'den alıntı yaparak Karamanlılarının atalarının kömürcü olduğu iddaasını tekrarlarlar.³

Osmanlılar Anadolu cihetinde tek rakip olarak Karamanlıları görüp siyasetlerini buna göre belirlemişlerdir. Karamanlılar da esas rakipleri olarak Osmanlıları görmüşler, ittifaklarını ve siyasetlerini de buna göre belirlemişlerdir. Daha önce ele aldığımız evliliklerde bu siyasetler dâhilinde yapılmıştır.

Osmanlılar, Balkanlara açılırken arkalarından kuvvetli bir Türkmen nüfusu sürüklüyordu. Bu nüfus sadece kuru bir kalabalık olmayıp devrin önde gelen alimlerini tasavvuf ve zeneat erbabınıda barındırıyordu. Kısacası bu saha Türkmen kabileleri için bir cazibe merkezi haline gelmişti. Bu durum Osmanlıları bir kabile ve aşiret yapısından çıkarıp her kesimden insanın geldiği geniş bir yapıya sokmuştur.⁴

² Şikârî bunu şöyle anlatır; "Süleyman, Alâ'-ed-din'e Saruhan, Aydın, Eşref, Hamit, Mentеше, Osman bunlar vefat edip oğulları hakkınanı unutup, para ve hutbe sâhibi oldular. Asker cemidüp sâhile var. Eğer istikbal ederlerse, herbirine hücced ver. Eğer cenge çıkarlarsa ceng eyle dedi." Şikârî s.64; Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi I*, İstanbul 1995, s.90 v.d.

³ *Şikârî'nin Karamanoğulları Tarihi*, (nşr. M. Koman), Konya 1946 s.130-32; bu tartışmalar hakkında gñş.bilgi için bkz. Ş. Tekindağ, "*Şemsuddin Mehmet Devrinde Karamanlılar*", TD.XIV/19, (1964), s.82; T. Ünal ,age., s.26-35; P. Wittek, *Menteşe Beyliği*, (nşr. O.Ş. Gökyay), Ankara 1986, s.50-51

⁴ F. Köprülü, *Osmanlı Devletinin Kuruluşu*, Ankara 1994, s.107, F. Grenard, *Asya'nın Yükselişi ve Düşüşü*, İstanbul 1992, s.83; Ö. L. Barkan, "Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler" V.D.II, Ankara 1942, s.279-386; İ. Melikoff, "İlk Osmanlıların Sosyal Kökeni" *Uyur İdik Uyardılar*, (nşr.T. Alptekin) İstanbul 1994, s.199-213; H. İnalçık, "Osmanlı İmparatorluğu" *Türk Dünyası El Kitabı I*,

Karamanlılar ise eski Selçuklu sahasının hakimi ve varisi durumunda olsalar da mevlevi, âhi ve diğer zenaat guruplarıyla mücadeleleri bir müddet devam etmiştir. Karamanlılar kendi sahâlarında bir çok kıymeti barındırmakla birlikte iç el durumuna düşmesi ve güneyinde Memlûklüler gibi güçlü bir siyasî teşekkülün bulunması Karamanlıları kısmen de olsa aşiret yapısını yırtamamalarına sebep olmuştur.⁵

İki taraf arasındaki mücadelelerde dönemin tekniğinin kullanılmasının da belirli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Hareketli bir Türkmen nüfûsa sâhip olan Karamanlıların dönemin savaş tekniklerinden Osmanlılar kadar istifade edemedikleri de görülmektedir.

Osmanlı-Karamanlı mücadeleleri Anadolu'da hakim olabilme yeni bir devlet kurmak ve bu devleti kuvvetlendirmek için yapılmış olan iktidar mücadeleleridir. Bu mücadelelerin en şiddetlisi Alâ'ed-din Ali Bey, I.Murat ve Yıldırım Bâyezid arasında olup , iki beylik arasında bir denge mevcuttu. Bu denge Yıldırım Bâyezid döneminden itibaren Karamanlılar aleyhine Osmanlıları lehine değişmiştir.

a- Ala'ed-din Ali Bey-Orhan Bey Dönemi Karamanlı Osmanlı Münâsebetleri

Ala'ed-din Ali Bey'in Karaman tahtına geçişi döneminde Osmanlılar Orhan Bey liderliğinde Rumeli'ye geçmiş bulunuyorlardı. Bu dönemde iki beylik arasındaki faâliyetlerin teferruatını bilememekteyiz. Yalnız Ferîdun Bey münşeatinde Ala'ed-din Ali Bey'le Orhan Bey'in mektuplaşmaları mevcuttur. Ala'ed-din Ali Bey'in Rumeli'deki fetihlere bir gurup asker gönderdiğini münşeattan öğrenmekteyiz. yine münşeata göre Ala'ed-din Ali Bey Orhan Bey'in

---

Ankara 1992, s.457-59; F. Gıze, "Osmanlı İmparatorluğunun Teşekkülü Meselesi "TM. I, (1925) s.150 v.d.

⁵ M. Akdağ, a.g.e. s.78; O. Türkoğlan, *Türk Tarihinin Sosyolojisi*, İstanbul 1996, s.305 vd. Paul Lemerle, *L' emirat D'aydin Byzance et L'accident*, Paris 1957, s.Bunu söylerken, Karamanlıların tamamıyla bir aşiret yapısı içerisinde sıkışıp kaldığını söylemek mümkün değildir. çünkü daha evvel zikrettiğimiz gibi bu sahadan birçok ulema ve ümera yetişmiştir. Fatih döneminde tamamıyla şehirli nüfusun iskan olduğu İstanbul'a Karaman sahasından birçok insan götürülmüştür. Bkz. R. Mantran, 17. y.y İkinci Yarısında İstanbul I (nşr.M. A. Kılıçbay, E. Özcan) Ankara 1990, s.44, 63-64;

Rumeli'deki faâliyetlerinden memnuniyetini dile getirmektedir.⁶ Bu durum dostane münâsebet olarak telâkki edilebileceği gibi Osmanlı hakimiyetinin Karamanlılar üzerinde hakimiyeti olarak da kabul olunabilir. Yalnız o dönem için böyle bir üstünlük zor gözükmemektedir. Bu arada şunu da hatırlatalım ki Ferîdun Bey münşeatinin her zaman güvenilebilecek bir eser olmadığı kaynaklar kısmında belirtilmişti. Osmanlı kaynaklarında hiçbir münâsebetten söz edilmez bu ise münşeati şüpheli duruma sokmaktadır.

Şikârî'de ise Orhan Bey olduğunu tahmin ettiğimiz İbn Osmandan bahsedilir. Burada Osman Oğlunun Germiyanlılarca hapis edilişi Ala'ed-din Ali Bey'e gönderilişi ve bu arada geçen bir çok hadisede anlatılır.⁷ Fakat bunları destekleyecek herhangi bir tarihi kayıt mevcut değildir.

Ala'ed-din Ali Bey'in Osmanlılarla bu mektuplaşma hadisesinden sonra ilk mücadelesi Orhan Bey'in oğlu Murat Bey döneminde başlamıştır.

b- Ala'ed-din Ali Bey,-Murat Hüdavendigâr Mücadelesi

Orhan Bey'in ölümünden sonra yerine oğlu Murat Hüdâvendigâr geçmiştir. Bu dönemden itibaren iki beyliğin arasındaki ilişki ilk defa silahlı mücadeleye dönüşmüştür.

Murat Bey ile Ala'ed-din Ali Bey arasındaki ilk ihtilâf Ankara havalisi yüzünden baş göstermiştir.

ba- Ankara İhtilâfı

Osmanlıların Bursa'dan Ankara'ya ve oradan Tokat'a ulaşan yolun etrafını zaptetmesi Anadolu'da hakimiyeti ele geçirmek için yapılan mühim bir teşebbüstü. Osmanlıların doğuya doğru uzanan işgal sahası Eskişehir Ankara arasında ve çevresinde Karamanlıları ilgilendiriyordu.

Ankara, Osmanlılar tarafından Orhan Bey zamanında zaptedilmiştir(1354). Ankara'nın zaptı Osmanlılar bakımından bir dönüm noktası olmuştur. Burası

⁶ Ferîdun Bey I, s.66-67

⁷ Şikârî, s.144-148

ticârî bakımdan mühim bir merkez ve doğuyu batıya bağlayan yolların geçtiği bir mevki idi.⁸

Ankara gibi bir yerin Osmanlıların eline geçmesi Anadolu'daki hakimiyet mücadelesinde Karamanlılar bakımından hiç de hoş karşılanabilecek bir hal değildir. Ankara'nın Osmanlıların eline geçmesi Karamanlıların haricinde Eratnalıların da hoşuna gitmemiştir. Orhan Bey'in ölümünden sonra I.Murat'ın başa geçmesi ile Karamanlılar gözlerini Ankara'ya çevirdiler. Burada bulunan kuvvetli Âhi zümresini tahrik eden Karamanlılar, Osmanlılara karşı başkaldırmalarını sağladılar. Ayrıca bu havalideki Moğolların Anadolu'daki bâkiyesi olan Çavdar Tatarlarını da ayaklandırdılar. Ala'ed-din Ali Bey Ankara'nın Osmanlıların elinden alınabilmesi için Eratna oğlu Mehmed Bey, Varsak, Turgut ve diğer Türkmen Beylerinden teşekkül eden bir ittifak vücuda getirdi.⁹

Bütün bu olanlardan sonra I.Murat, bu ittifakı bozmak ve Ankara'daki âhileri tedip etmek maksadıyla Ulemanın da reyini aldıktan sonra harekete geçti.

⁸ Ankara'nın hangi Osmanlı Padişahı tarafından feth edildiği ihtilâflı idi. Fakat yapılan tetkikler Ankara'nın Orhan Bey tarafından 1354 yılında fetih edildiğini ortaya çıkarmıştır. Besim Darkot, "Ankara" İ. A., s.437-452; P. Wittek, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, (nşr.F. Arık) İstanbul 1947, s.56; İ.H.Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi I*, Ankara 1988, s.124; Ankara, Selçuklular ve ondan sonra İlhanlılar Döneminde de mühim bir merkezdi. Özer Ergenç, "1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadi Tarihine Aid Araştırmalar" Türkiye İktisat Tarihi Semineri, Ankara, 1975, s.145-164. Polonyalı Simeonion Seyehatnamesi 1608- 1619, (nşr.H. Andreyan) İstanbul 1964, s.162; Rifat Özdemir, XIX. y.y. İlk Yarısında Ankara, Ankara 1986; Z. V. Togan, "Moğollar Devrinde Anadolu'nun İktisadi Vaziyeti"; THİTM I, (1931), s.23-25; P. Wittek, "Ankara'da İlhanî Kitâbesi" THİTM I, (1931) s.161-164

⁹ Karaman oğullarına bağlı olan Turgutlular onların siyasi fâliyetlere başlamasından itibaren birlikte olmuşlardır. Nitekim Şikârideki bilgilerde bunu teyit etmektedir. Turgutlular Karamanlılar içindeki en büyük ailelerdendir. Bunlar muhtemelen Avşarlardan bir boydur.bkz., F. Sümer "Turgutlular", İ. A XII/2, s.120-122; Zeki Oral, "Turgutoğulları Eserleri Vakfiyeleri" V.D. III (1956) s.32-64; Varsaklarda, Karamanlılara bağlı olan boylardandır. Bunlarda muhtemelen Avşarlara mensupturlar. Neşri tarihinde "Kefere-i Varsak" olarak kayıt edilmiştir. Buda onların Anadolu'ya çok erken tarihte geldiğini gösterir. Halk Musikisindeki Varsağı türü bunların bâkiyesidir. Esas yurtları Tarsus ve civarındır. Bkz. F. Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1991, s.246; F. Sümer, *Oğuzlar(Türkmenler)* İstanbul 1980, s.153, 175, 177; C. Türkay, a.g.e. s.755; Neşri, s.; A. Sinan Bilgili, XVI. y.y. *Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri(Varsaklar)*, İstanbul 1994; Karamanlılar, Bursa ve İznik üzerine yürümek istiyorlardı. Ufak tefek yağmanın dışında fazla hareket edememişlerdir. Bkz. Hayrullah Efendi, *Delevlet-i Aliyye-i Osmâniye* (nşr.Z. Danışman) İstanbul 1971, s.47; Münecimbaşı Ahmet Dede I, s.102; Rüstem Paşa, *Tevârih-i Âl-i Osman*, İ.Ü.Eski Eserler ktp., T.Y. nu: 2438, vr. 36

Suratli bir şekilde Ankara'ya gelen Murat Bey şehri Âhiler'den çarpışma olmadan teslim aldı. Âhileri tabiiyetini alan Murat Bey Ankara'nın yönetimini onlara bırakmıştır. Buradan Sultan Öyüğüne gelip burayı da zapt ettikten sonra geriye dönmüştür. Böylece Anadolu'daki tesis edilmiş olan ittifakta dağılmış oldu. (1361-62) ¹⁰

Ankara'nın bu şekilde Osmanlıların eline kati olarak geçmesi Karamanlı Osmanlı ilişkilerini de derinden etkilemiş ileride yapılacak olan mücadelelerin temelini atmıştır. Çünkü Ankara'nın Murat Bey tarafından kesin olarak alınmasıyla Karamanlılar Osmanlılarla hemhudud olmuşlardır. Bununla ötesinde Karamanlıların kuzey batı istikameti kapanmış bulunmaktaydı.

bb- Karamanlıların Osmanlılarla İlk Karşılaşması

I. Murat'ın Ankara'yı almasıyla Osmanlılar, Anadolu hakimiyet mücadelesinde Yeşil Irmak çevresinden Edirne'ye kadar olan sahayı nüfuzları altına almış oldular. Böylece Karamanlı topraklarına bir kama gibi sokulan Osmanlı tehdidi Ala'ed-din Ali Bey'i çok fazla rahatsız etmeye başlamıştı.

bc- I. Murat- Ala'ed-din Ali Bey-Germiyan-Hamit Beylikleri Münâsebetleri

Murat Bey, Osmanlılar için tabii olarak iktisadî bir cazibe merkezi haline gelen batı Anadolu Beylikleri üzerine gözlerini çevirdi. Aydın, Saruhan, Hamit ve Germiyan Beylikleri bir içel durumuna düşmüşler. yavaş yavaş Osmanlı şemsiyesi altına kaymaya başlamışlardır. Çünkü fetihlerle genişleyen Osmanlı arazisi iktisadî bakımdan bu beylikler arazisindeki Türkmen nüfus için bir akıntı yönü

¹⁰ Bazı kaynaklar I. Murat'la Ala'ed-din Ali Bey arasında çarpışmanın olduğunu söylerler ise de böyle bir çarpışma vuku bulmamıştır. Ulema I. Murat'a fetva verirken "Müttefikân Müslümanların ve memleketterinin zararının, def'inin, elzem olduğunu" söylemişlerdir. Bkz. Halil-ül- Konevî, Târih-i Âl-i Osman, (nşr.R. Anhegger), T.D. II/-3-4, (1952, s.56); Hoca Saadettin, s.109; Anonim Tevârih-i Âl-i Osman, İ. Ü. Ktp. Eski eserler ktp., Nu: 3976, vr. 28 b; bu bölgedeki Âhiler, Selçuklular döneminden buyana burada oturmaktaydılar. Bkz. A. Tevhid, "Ankara Âhileri ", TOEM 3-4/19 İstanbul 1331, s.1201-1204; Georges Vajda, "Türkiye'de Esnaf Teşkilatları" Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri, (Nşr.M. Süerdem) İstanbul 1971, s.107 vd; Tuncer Baykara, Anadolunun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi, İzmir 1990, s.148; F. Taeschner, "İslâm Orta Çağında Fütüvvet Teşkilatı" İ.F.M. XV/ 1-4;(Ekim 1953 Temmuz 1954), s.20

olmaya başlamıştır. I.Murat'ın bu durumdan istifade etmek istememesi mümkün değildir.

Germiyan ve Hamit Beyleri ile Osmanlılar arasındaki vâki münâsebet Karamanlıların endişelenmelerine sebep olmuştur. Germiyan hakimiyetinin Hamit oğlu muhitine giren Eğridir'e uzandığı ve Hamitlilerin Karamanlılara karşı Germiyan himayesini benimsedikleri görülmektedir(1364).

Germiyanoglu Süleyman Bey, Ala'ed-din Ali Bey ile İlyas Bey arasındaki mücadelede İlyas Bey'i tutarak İlyas Bey'in topraklarını koruma altına almıştır. Bu suretle Karamanlılara sınır komşusu olmama yolunu tutmuştur. Bu hadise Karamanlıların Germiyanlılarla aralarının açılmasına sebep olmuştur. Karamanlılardan çekinen diğer taraftan durmadan genişleyen Osmanlılardan da korkan Süleyman Bey,beyliğinin muhafazası için çareler aramıştır. Neticede Osmanlılarla sığırmayı tercih edip kızı Devlet Hâtunu I.Murat'ın oğlu Yıldırım Bâyezid'e gelin etmiştir.¹¹ Bunun üzerine Ala'ed-din Ali Bey daha evvel ele aldığımız I.Murat'ın kızı Melek Hâtun ile evlenerek karşı bir atak yapmıştır.

Nikahta kızın cehizi olarak Kütahya, Tavşanlı, Eğriöz, Simav Osmanlılara verilmiştir. Bu artık Germiyan Beyliğinin sonu demektir. Çünkü başkent Kütahya dâhi Osmanlılara geçmiştir. Bu düğünden sonraHamidoğlu Hüseyin Bey arazisinden Beyşehir, Seydişehir, Yalvaç ve Karaağaç seksenbin altın mukabilinde Osmanlılara satılmıştır.¹² Bütün bu gelişmelerin Karamanlılar

¹¹ Bkz .M. Çetin Varlık, *Germiyanogulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974, S.56, P. Wittek, a.g.e., s.57; *Târih-i Anonim, Koyunoğlu ktp.* T.Y. nu: 13823 vr: 10; A. Tevhid "Kütahya'da Germiyan Beğleri" *TOEM*; I- II/ 8, (1 Haziran 1328) İstanbul 1329, s.509; İ.H. Uzunçarşılı *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s.47

¹² I. Murat bu bölgeleri askeri güç kullanarak alabilecek durumda iken meseleyi yumuşak ve değişik bir şekilde halletmiştir. Bu Osmanlılar tarafından ustaca düşünülmüş oyundur. Cihaz adı altında bir takım toprakların alınması normal bir hadise değildir. Çünkü Karamanlı ve Çandarlı hânedanlarına kız verildiği vâkit böyle bir uygulamayı görmüyoruz. Bu Germiyanlıların ve Hamitlilerin topraklarını Osmanlılara vermesi tamamı ile bir mecburiyeti ifade ediyordu. Böylece Osmanlılar, meşru olmayan İlhakdan kurtulmuş oluyordu. Hamit oğulundan alınan toprakların satış muamelesi mahkemede teskil olunmuş, böylece hukuki seyir de tamamlanmıştır. İleride Karamanlıların bu araziye hücumları karşısında Osmanlılar daima bu hukuki muameleyi delil olarak göstermişlerdir. Bkz. Mustafa Akdağ, a.g.e. s.239; *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, (nşr.N.Adsız), İstanbul 1992, s.53; Feridun Bey, s.87-89; Ç. Varlık, a.g.e, s.56-57; Uzunçarşılı, *Kütahya*, s.48

bakımından ifade ettiği hal Osmanlıların Ankara'dan sonra batı ve kuzeybatı'dan komşuları olması idi. Bu da Karamanlılara çok ağır gelmekteydi. Çünkü Ala'ed-din Ali Bey siyasî ve iktisadî bakımdan tabii sınırlarını kayıp etmek üzereydi. Bu da Karamanlıların Anadolu'da yalnızlaşıp hakimiyet mücadelesinde üstünlüğün Osmanlılara geçmesi demektir. Bütün olanların karşısında Karamanlıların sessizce beklemesi mümkün değildi. Nitekim az sonra harekete geçecek olan Ala'ed-din Ali Bey kendi hakkı olarak telâkki ettiği Hamit arazisine müdahale etmiştir.

6. bç- Ala'ed-din Ali Bey ile I.Murat Arasında Frenk Yazısı Muhârebesi

Ala'ed-din Ali Bey'in Seydişehir, Karaağaç ve Beyşehir havalisinin yağma ettiği Seydişehir hakimi Mahmut Bey tarafından I.Murat'a bildirildi. Murat Bey bunun üzerine Ulemanın da fetvasını alarak Kütahya'ya doğru harekete geçti.¹³ Burada Timurtaş Paşa'nın emrindeki Sırp askeriyeye buluştu.¹⁴ Bu yerlerin daha evvelden kendilerine kaldığını iddia eden Ala'ed-din Ali Bey Murat Bey'in bu yürüyüşünü diplomatik yoldan halletmek istedi. Bu sırada arasının açık olduğu Eratnalıların yerine kendi beyliğini tesis eden Kadı Burhan'ed-din Ahmed'le anlaşarak onun saf dışı kalmasını sağladı. Bu Kadı Burhan'ed-din'in de işine gelmekteydi. Çünkü Karamanlı topraklarını Osmanlılara geçmesi Kadı Burhan'ed-din için hiç de iyi olacak bir durum değildi.¹⁵ Harp Meclisini toplayan Ala'ed-din Ali Bey I.Murat'a af talep etmek için karar aldı. Bunun üzerine I.Murat'a elçi gönderildi. Bu elçi aynı zamanda Osmanlıların askeri kuvvetini

¹³ Karamanlıların üzerine yapılmış olan bütün seferlerde, Osmanlılar Ulemanın fetvasını almışlardır. Bunun sebebi bir müslüman devlete karşı açılan savaşın İslam Fıkhiinde belirli şartlara bağlanmış olmasıdır. Bu sebeple hareketlerini meşrulaştırmak isteyen Osmanlılar, böyle bir usule müraacat etmişlerdir. Karamanlılar Osmanlıların müslüman kanı döktüğünü, sık sık vurgulayarak bunu Osmanlılara karşı kullanmışlardır. Bkz. Feridun Bey, s.108; Neşri s.219; Feridun Emecen, "Osmanlı'nın Batı Anadolu Beylikleri Fetih Siyaseti" *Osmanlı Beyliği (1300-1389)*, İstanbul, 1997, s.37; Norman Itzkowitz, *Osmanlı İmparatorluğu ve İslami Gelenek*, (nşr, İ. Özel) İstanbul 1997, s.38-39

¹⁴ Osmanlılar bu harpte tabiiyet şartı olarak Sırp Askerlerini de getirmiştir. Türkmen askerlerinin Karmanan askerine karşı takınabileceği psikolojik tavır da göz önüne alınarak bu şekilde bir hareket tarzı tercih edilmiştir. Nitekim Babailer İsyanında Selçuklu Ordusunda Frank askerlerine aynı endişiyeye yer verilmiştir. Şikâri, s.158; Hoca Saadettin, s.161; Stanford Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye I*, (nşr.M. Harmancı) İstanbul 1982, s.45; A. Boğdan Kopanski "Müslüman Hristiyan İlişkilerinde Bir Savaş Sebebi Olarak Sırp Meselesi" *Selahattin Eyyübi Sempozyumu*, Diyarbakır 1997, s.41-42; A. Y. Ocak, *Babailer İsyanı*, İstanbul 1996, s.31, 134;

öğrenmek maksadıyla I.Murat'ın gönderilmişti. Elçi Ala'ed-din Ali Bey'in "*Leşkerünce leşkerüm vardır. Eğer barışursan barışursın, eğer uruşursan uruşursun, derdüne dert, medüne merd verürüm*" şeklindeki sözlerini I.Murat'a ilettili. I.Murat'a Ala'ed-din Ali Bey'e hitaben "*Bire hey müdbir ve müfsid ve zalim benim kastım ve işim gece gündüz gaza etmektir. Benim kazama mâni olup müslümanları incitirsin. Nice barışmak ki mâni gazaya, gaza gazai ekberdir. Hazır ol vaktine işte vardım*" diye elçiye söyledi.¹⁶ Bunun üzerine Ala'ed-din Ali Bey savaş hazırlıklarına başladı. I.Murat'da ordusu ile birlikte Konya civarındaki Frenk Yazısı mevkiine geldi. İki tarafta karşılıklı yerlerini aldıktan sonra ilerlemeye başladılar. Ala'ed-din Ali Bey'in ordusunda Türkmen, Varsak, Turgut, Samağar, Çayzagan, Barımbay adlı Moğol oymakları da bulunmaktaydı. Ala'ed-din Ali Bey'in Teberrük Bey Babuk oğlu Ali Bey, Dilenci oğlu Ali Bey, Hızır Bey adlı komutanları ordu içinde yerlerini almışlardır. I.Murat'ın ordusunda ise oğulları Yakup ve Bâyezid Kastamonu askeri Eğridir hakimi Sırp askeri ile birlikte Timurtaş Paşa, Karasi Bey'i, Köstendil Bey'i yerlerini aldılar. İki tarafın asker sayısı yetmiş bin civarındaydı.¹⁷ İki ordu birbirinin üzerine yürüdü. Muhârebe çok şiddetli bir şekilde cereyan etmiştir. Oldukça intizamlı ve tecrübeli olan Osmanlı askeri dağınık boylardan teşekkül eden Karamanı ordusunu çok geçmeden dağıtmaya başladı. Bâyezid'in dayanılmaz saldırıları harbin kaderini büyük ölçüde belirlemiştir. Bir müddet harp meydanında kendi askeriyle kalan Ala'ed-din Ali Bey Timurtaş'ın hücumuna dayanamayarak Konya Kalesine sığındı. Geri kalan Karaman askeride firar etti. Karaman askerinin mühimmatı Osmanlıların eline geçti.¹⁸ I.Murat bunun üzerine ilerleyerek Konya surları

¹⁵ Esterebâdi, s.292-94,

¹⁶ Neşri, s.219; Hoca Saadetin, s.162; Keyfiyyet-i Zuhur-ı Âli Osman, İ.Ü.ktp. eski eserler böl. T.Y. nu: 3976, vr. 22-23; "Rûhi Tarihi", Belgeler XIV/ 18, (E. Cengiz, Y. Yücel) Ankara 1992, s.388

¹⁷ Asker miktarını Ala'-ed-din Ali Bey'in elçisinin kendisine verdiği malumatdan çıkarmaktayız. Bkz. Neşri, s.223; Bu hadise ile alakalı olarak Ferîdun Beyde metuplaşmalar mevcuttur. Ala'-ed-din Ali Bey Hamitoğluna ait olan yerlerin önceden kendisine ait olduğunu söylemektedir. Ferîdun Bey, s.105-109;

¹⁸ Hoca Saadetin, s.164-65; Şükrullah Behçet-üt-Tevârih, (nşr, N. Aksız) İstanbul 1970, s.55; Neşri, s.231- 235; Solakzâde Tarihi I, (nşr, V. Çabuk) Ankara 1989, s.53; Harullah Efendi, s.48; Ali, Kühnü'l Ahbar V, İstanbul 1006-1008, s.70; İbn Kemal, Tevârih-i Âli Osman, II. Defter(nşr.S.Turan) Ankara 1991, s.68;

önlerine ve şehri muhasaraya başladı. Yalnız I.Murat verdiği emirle halkın hiçbir şeyine dokunulmamasını emretti. Sırp askeri bu emre uymayıp çevrede yağmaya başladı.¹⁹ neticede çaresiz kalan Ala'ed-din Ali Bey sulh talebiyle bir elçi gönderdi. I.Murat elçiyi kovdu. Bunun üzerine Ala'ed-din Ali Bey, hanımı ve I.Murat'ın kızı Melek Hâtunu elçi olarak babasına göndermiştir. I.Murat kızını çok iyi karşılayarak Ala'ed-din Ali Bey'in gelerek elini öpmesini istedi. Ala'ed-din Ali Bey I.Murat'ın otağına gelip elini öptü. Murat Bey Balkanlar'daki hassas durumu da göz önünde bulundurarak geri dönmeye karar verdi. İki taraf arasında bir anlaşma yapıldı.

Anlaşmaya göre ;Karamanlılar her sene Osmanlılara Arpa Akçesi vergi verecekler Ala'ed-din Ali'nin kardeşlerinden birisi I.Murat'ın yanında rehine olarak kalacak, Ala'ed-din Ali Bey, Hamit oğlundan aldığı yerleri Osmanlılara terk edecek, I.Murat da Karaman ülkesinden ele geçirdiği yerleri Ala'ed-din Ali Bey'e iade edecekti. Böylece iki taraf arasında barış akdedilmiş oldu. Harbin ismi yapıldığı yere izafeten "*Frenk Yazısı Muhârebesi*" dendi(1389).²⁰

Yukarıda anlatılanların ekserisi Osmanlı kaynaklarının ifadeleridir. Yani bir nevi resmi devlet ağzıdır. Bu noktada şu soruların sorulması gereklidir. I.Murat eline geçirdiği bu mühim fırsatı niçin değerlendirmemiştir. Kendileri için tehdit olan bir beyliğin topraklarından bir kısmını kendileri alabilirdi. I.Murat'ın kızı Melek Hâtunun marifiyetiyle meselenin halledildiğini izah etmek biraz şüpheli gözükmektedir. Çünkü saltanat davası için kendisine isyan eden çocuğunu idam ettiren birisinin Ala'ed-din Ali Bey'i kızı için af etmesi beklenemez. Osmanlı kaynakları bu hadiseyi daha ziyade bir isyan tenkili diyerek hafife alırlar.

Şikârînin hadiseyi nakledişi Osmanlı kaynaklarının tam tersinedir. Şikârî "*Osman oğlu muhkem zebun oldu. ol gün dönüp kondular. Beyler ortaya sulh*

¹⁹ I. Murat, Sırpıları tedip etmiş, bu ise daha sonra bir haclı ittifakına sebep olmuştur. Bkz. Hoca Saadettin, s.166; Neşri, s.236-37; G. Castellan, *Balkanların Tarihi*, (nşr, A. Yaraman), İstanbul 1995, s.65;

²⁰ Hadisenin tarihi, hemen bütün kaynaklarda 1389 olarak kayıtlıdır. İ.H.Uzunçarşılı 1387 tarihini kabul eder. Solakzâde, s.54; Uzunçarşılı "*Murat I*" İ.A, VIII, s.592; H. İnalçık, *Osmanlılar*, s.293; Lev De La Sonquiere, *Histoire De L' empire Ottoman*, Paris 1914, s.72; Kramers, *Karaman oghlu*, s.794; Koyunoğlu Kütüphanesindeki yazmada H. 784,

etmek için girdiler. Davut Bey niçin sulh olursun, düşman zebundur. Emreyle askerinin etrafın bağlasınlar, cümlesin kırsınlar dedi. Alâ'ed-din makul görmedi" dedikten sonra anlaşmaya geçer "Ravi eyder yılda Arpa Akçesi verecek oldular. Bir oğlan rehin aldılar, Beyşehir'e hapseylediler. Kendisi dönüp diyarına gitti" şeklinde hadiseyi nakleder.²¹ Tabîki bu noktada şunu sormak gerekir. I.Murat'ı yenen Ala'ed-din Ali Bey niçin Ankara'yı alıp oradan Bursa üzerine yürümemiştir. Bu husus üzerinde şimdilik şunu söylenebilir;Osmanlılar Anadolu hakimiyeti için tam hazır değildirler, Karamanlıları hâlâ Anadolu'da kendileriyle eşdeğer seviyede bir kuvvet olarak görmektedirler. Bu esnada Balkanlarda patlak veren Sırp meselesi de I.Murat'ın geri dönmesinde mühim rol oynamıştır.²²

c- Ala'ed-din Ali Bey - Yıldırım Bâyezid Mücadeleleri

I.Murat'ın Kosova'da şehid düşmesi üzerine yerine oğlu Bâyezid geçti. Bâyezid'in başa geçmesiyle Ala'ed-din Ali Bey Osmanlı tahtındaki karışıklıklardan istifade etmek istedi. Yıldırım Bâyezid'in kardeşi Yakup'u katletmesi Karamanlılar için iyi bir fırsat olmuştur. Bunu kullanan Ala'ed-din Ali Bey Saruhan, Aydın, Mentеше ve Germiyan Beyliklerini teşvik ederek Anadolu'da Osmanlılara karşı bir set meydana getirmiş oldu. Ala'ed-din Ali Bey hemen sonra Osmanlıların Hamit oğlundan almış olduğu Beyşehri'ni muhasara etti.²³ Bunu haber alan Yıldırım Bâyezid, Mentеше, Saruhan, Hamit, Teke ve Germiyan beyleri üzerine yürümek için harekete geçti. bu beyleri tedip ettikten sonra teke beyliğini zaptedip böylece Karaman oğlunun mütteliklerini saf dışı bırakmış oldu.²⁴

---

tarihi kayıtlıdır. Bkz. Anonim Tevârih-i Âli Osman, Koyunoğlu ktp.. T.Y. nu: 13446 vr. 7 a

²¹ Şikâri, s.158-159;

²² Bu husus.hak. bkz. Danişmend, a.g.e. s.73-74; Bâyezid, bu harpte göstermiş olduğu başarı sebebiyle "Yıldırım" lâkâbını almıştır. Münecimbaşı, s.118 vd.; Uzunçarşılı, Murat, s.593;

²³ Hoca Saadettin, s.194; Münecimbaşı, s.134; Solakzâde, s.71; Şikâri s.163;

²⁴ L.S.Staurianes.The Balkan Since 1453, Newyork 1961, s.46; Dukas, Bizans Tarihi, (ç nşr, V.L. Mirmiroğlu) İstanbul 1956, s.8; Neşri, s.315; Aşık Paşa- zâde s.64; Nişancı Mehmet Paşa, Hâdisât, (nşr, E. Yaşarbaş) İstanbul 1983; Anonim Tevârih-i Âli Osman, İ.Ü. ktp., T.Y. nu: 3704, vr: 20; Bayatlı Mahmut oğlu Hasan, Câm-ı Cem Ayin (nşr.F. Kırzioğlu) İstanbul 1970, s.395; Osmanlıların Balkanlarda uygulamaya çalıştıkları, merkezileşmeyi Anadolu'da da uygulamaya kalkmaları beylikleri harekete geçiriyordu. Bkz. E. Werner, Büyük, age., s.237; Himmet Akın, Aydınoğulları Tarihi, Ankara 1968,

Yıldırım Bâyezid Anadolu'daki hareketin öncüsü Ala'ed-din Ali Bey ile karşılaşmak üzere Konya önüne geldi(1391-92). Ala'ed-din Ali Bey, müttefiklerinin dağılmasıyla yalnız kalmıştır. Ala'ed-din Ali Bey'in yanında o güne kadar Osmanlıların müttefiki olup onlardan ayrılan Candaroğlu Süleyman Bey'le, Kadı Burhan'ed-din Ahmed müttefik olarak kalmıştır.Bu esnada, Kadı Burhan'ed-din, Candaroğlu Süleyman Bey'le, Ala'ed-din Ali Bey'e yapılması gerekli yardımın şeklini görüşüp, Karaman oğluyla birleşmek üzere Kırşehir'e geldiler. Kadı Burhan'ed-din'in Karamanlılara yardım etmekteki gayesi, kendisinin Osmanlılara karşı olan mücadelelerinde Ala'ed-din Ali'nin yardımını temin etmek aynı zamanda Anadolu'da Osmanlı ilerlemesine mâni olmaktı.²⁵

Bu sırada Ala'ed-din Ali Bey, Yıldırım Bâyezid'in Konya önüne geldiğini duyunca Taş eline firar etti. Konyalılar Yıldırım Bâyezid'in halka karşı şefkatli yaklaşması sebebiyle şehrin kapılarını kendisine açtılar. Bunun üzerine Ala'ed-din Ali Bey Kadı Burhan'ed-din'in yanına gitmeyip, elçilerini Bâyezid'e göndererek sulh istedi. Yıldırım Bâyezid Kadı Burhan'ed-din'in yardıma gelmesi, Osmanlı askerinin hafif yorgun olması ve Tuna boyundaki gelişlere sebebiyle bu teklifi kabul edip barışa yanaştı. Akşehir ile Beyşehir Osmanlılarda kalmış Konya ovasındaki *Çarşamba Suyu* da iki taraf arasında hudut olarak tayin edilmiştir.²⁶

Şikârî bu hadiseşi şu şekilde nakleder; "*Bâyezid muhkem zebun oldu. Meğer Alâ'ed-din'in iki vezirin tutmuştu. Hapisten çıkarıp azad eyledi. Ey Şah Alâ'ed-din ben seninle cenke gelmedim. Aydın ve Saruhan hasmun idi. Onları kovarak geldim. Oğulların çıkıp benimle çenk eylediler. Sultan Alâ'ed-din öldürücü değilim, yol verin varsın gitsin dedikten sonra Osman oğlunun çok askeri kırıldı.*

²⁵ Estarâbâdî, s.360-61; M. Halil Yınanç, "Bâyezid I" İ. A. I, s.37; Y. Yücel, Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II, Ankara 1991, s.141-42; Ş. Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.68;

²⁶ Münecimbaşı, s.135; Solakzâde, s.71; Ahmet Bin Lütfullah, s.130; Neşri, s.315; *Tevârih-i Âli Osman*, Koyunoğlu ktp. T.Y. nu: 13481 vr: 41 a; *Tercüme-i Behçet-üt -Tevârih*, Koyunoğlu ktp. T.Y., nu: 13536; vr: 286 b; *Anonim Tevârih-i Nesli Ali Osman*, İ.Ü. eski eserler ktp. T.Y. nu: 587 vr: 17; Danişmend, a.g.e s.91 vd; Lütfi Paşa, *Tevârih-i Âli Osman I*, (nşr.Ali Bey) İstanbul 1341, s.49; *Anonim Tevârih-i Âli Osman*, (nşr.F. Giese, haz. N. Azamat) İstanbul 1992, s.37; Osmanlılar ile Karamanlılar arasındaki mücadelelerde mühim bir rol oynayan Çarşamba suyu, ticârî bakımdan oldukça önemli idi. Bu ırmağın sağında, Antalya- Karâhisar ve Antalya-

*Kendi dahi iki yerden yaralanmıştı. Sultan Adem gönderdi, bir dâhi Aydın'ın Saruhan'ın ve Menteşe'nin, Hamit'in, diyarın şimden geru kast eylemeye andan sonra yol verdiler, kaçıp Bursa'ya gitti.*²⁷

ca- Akçay Muhârebesi

Ala'ed-din Ali Bey ileride anlatacağımız gibi Kadı Burhan'ed-din ile olan mücadelesine ara verip, dikkatini Osmanlılara doğru çevirdi. Bu arada Yıldırım Bâyezid bütün Anadolu Beyliklerini iki merkeze indirmiştir (Sivas-Konya).Bâyezid, Mısır'da Memlûklülerin uhdesinde bulunan Halife'den "*Sultanû'r-rum*" ünvanını almıştır. Böylece kendisini Anadolu'nun meşru Sultanı olarak görmeye başlamıştır.²⁸ Ala'ed-din Ali Bey bütün bu gelişmeleri yakından takip etmekteydi. İlk olarak Osmanlıların Anadolu Beyler Bey'isi Timurtaş Paşayı gafil avlayarak yakalayıp Konya'ya getirdi. Bunun üzerine Bâyezid hızla harekete geçti. Yıldırım Bayezid'in harekete geçtiğini haber alan Ala'ed-din Ali Bey Timurtaş Paşa'ya hil'atler giydirek elçileriyle birlikte Bâyezid'e gönderdi. Yalnız burada Timurtaş'ın Karaman topraklarına saldırıp, esir düşmesi ihtimalini de gözönünde tutmak gerekir.²⁹

Bâyezid barış isteyen elçileri sert bir dille geri çevirip eski Germiyan topraklarında bulunan Akçay Ovasına geldi. Karaman ordusu yetmişbin, Osmanlı ordusu ise yaklaşık yüzatmış bin civarındaydı. Ala'ed-din Ali Bey Varsak, Turgut ve Türkmen oymaklarını toplayarak harp meydanında saf tuttu.İki taraf 1398 senesinde karşı karşıya geldi. İlk gün yapılan çarpışmada hiçbir netice elde edilemedi. Bunun üzerine Yıldırım Bâyezid gecedan Karaman askerinin etrafını çembere aldırttı. Böylece taktik üstünlük Osmanlılara geçmiş oldu. Sabah başlayan muhârebede hem önden hem de arkadan sarıldığını gören Ala'ed-din Ali

---

Akşehir yolları için çok ehemmiyetliydi. Bkz. H. İnalçık, "XV. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dâir Vesikalar", *BulletenXXIV/93*, (Ocak1960), s.48

²⁷ Şikâri s.167; Oruç Bey, Bâyezid'in Ala'-ed-din Ali'nin oğlu Mehmet'i esir edip daha sonra serbest bıraktığını kaydeder. bkz. Oruç Bey, *Tevârih-i Âli Osman*, (nşr.N. Atsız) İstanbul 1972, s.49 vd

²⁸ Ahmet Ata, *Târih-i Ata I*, İstanbul, s.33; P. Wittek, "Rum Sultanı", (nşr.M. Süerdem), *Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri*, İstanbul 1971, s.91; Osmanlılar, Karamanlılar üzerine her sefere çıkıldığında muhakkak Memlûklülerle görüşme yapıp, daha sonra Anadolu'ya yönelmişlerdir.

Bey geri çekildi. Şehir halkının Bâyezid'le gizlice anlaşması neticesi Ala'ed-din Ali Bey adamlarıyla birlikte şehir dışına çıktı. Fakat atının aksamasıyla birlikte Osmanlı askerinin eline esir düştü.³⁰

Ala'ed-din Ali Bey yakalandıktan sonra elleri bağlı olarak Yıldırım Bâyezid'in önüne getirildi. Bâyezid Ala'ed-din Ali Bey'e "niçin bana itaat etmedin" diye sordu. Ala'ed-din Ali Bey'de kendisinden beklenen cevabı vererek "niçin sana muti olayım. Ben de senin gibi bir Bey'im," dedi. Bilerek Ala'ed-din Ali Bey'i tahrik eden Bâyezid gazaba gelerek onun idam edilmesini söyledi. Bunun üzerine Ala'ed-din Ali Bey'in kafası vuruldu. Ala'ed-din Ali Bey'i muhtemelen Timurtaş Paşa katletmiştir. Diğer bir rivayette bir Osmanlı askerinin Ala'ed-din Ali Bey'in başını kestiğini üzüntüsü geçen Bâyezid'in de onun başını kestirdiği yönündedir. Bu hadiseyi muhârebenin canlı müşâhidi Shiltberger şu şekilde nakleder; "*bunun yapılmasının sebebi kuvvetli bir Bey'in bu kadar çabuk öldürme hakkının olmadığını göstermekti*". Yine Schiltberger muhârebenin 1398 senesinde vâki olduğunu beyan ediyor ki, devrin güvenilir kaynakları da kendisini doğruluyor.³¹ Şikârî Ala'ed-din Ali Bey'in Ereğli muhasara ederken tüfenkle yaralandığını, daha sonra Lârende'ye gelip bir yıl dört ay sonra yaralarının azması üzerine öldüğünü yazar. Ala'ed-din Ali Bey'in öldüğünü duyan Yıldırım Bâyezid'in ise yetmiş bin er ile Akşehir önüne Karamanlılarla harp etmek üzere geldiğini söyler.³²

Yıldırım Bâyezid Ala'ed-din Ali Bey'i mağlup ettikten sonra onun hanımını ve çocuklarını bulunduğu Lârende'ye yöneldi ve muhasara altına aldı. Bir müddet direnen şehir daha sonra Bâyezid'e teslim olmak mecburiyetinde kaldı. Ala'ed-din Ali Bey'in oğullarından Mehmed ve Ali Beyler Bâyezid'in yanına gelip şehrin

²⁹ Rûhi Târih-i s.393; Hoca Saadettin, s.201; Solakzâde, s.75; Neşri, s.317

³⁰ Neşri, s.318; Oruç Bey, s.55; Hezarfen, Tenkihu't-Tevârih, Nur-u Osmâniye ktp. T.Y. nu: 32-64 vr: 101 b; Cenâbi, Aylemü'z Zâhir, Nur-u Osmâniye ktp. T.Y. nu: 3107, vr: 146 b; Bâyezid, bu harpte yine Sırp askerlerini kullanmıştır. P. Wittek, bu durum için "*Anadolu'nun enbüyük kısmı dönme kuvvetlerinin yardımıyla müslüman beylerine açılan harplerle kazanılmıştı*". demektedir. Bkz. P. Wittek "Ankara Bozgunundan İstanbul'un Fethine Kadar" Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri (nşr.M. Süerdem) İstanbul 1971, s.63; S.Shaw, a.g.e. s.58; Dukas, a.g.e. s.28

anahtarlarını teslim ettiler.³³ Yıldırım Bâyezid bir rivayete göre Ala'ed-din Ali Bey'in hanımı olan kız kardeşini ve oğullarını yanına alıp Bursa'ya götürmüş, Lârende'ye de kendi beylerinden birisini bırakmıştır.³⁴ M.H. Yınanç'taki bir Tevârih-i Âl-i Osman'a nazaran Ala'ed-din Ali Bey'in oğlu Mehmed Lârende'de bırakılmış fakat ertesi sene Qsmanlılara baş kaldırması üzerine Bâyezid Lârende'ye bir sefer tertip ederek kendisini Bursa'ya götürmüştür.³⁵ Üçüncü bölümde de bahsedeceğimiz üzere Ala'ed-din Ali Bey'in mezarı Lârende'de defnolunmuş, türbesi daha sonra külliye haline getirilmiştir.

B- ALA'ED-DİN ALİ BEY-ERATNA-KADI BURHAN'ED-DİN

AHMED MÜNÂSEBETLERİ

Ala'ed-din Ali Bey'in Anadolu'da siyasi rakipleri arasında bulunan, Eratna ve bilhassa Kadı Burhan'ed-din Ahmet Beyliği ile olan mücadeleleri, Karamanlılar için mühim bir yer tutmaktadır.

a-Eratnalılar ile Münâsebetler

³¹ Johannes Shiltberger, *Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427)*, (nşr.T. Akpınar) Ankara 1995, s.41 vd; Hoca Saadettin, s.202; Ahmet Bin Lütfullah s.131; Neşri, s.319; Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*, İ.Ü. ktp. Nu: 3976, vr: 30 a; Kâtip Çelebi, vr: 42 b; El *Büstan Fi Ba'zı Ahbar-ı Âl-i Osman*, Koyunoğlu ktp. A.Y. nu: 13409, vr: 8 b-9 a; *Düsturnâme-i Enveri* (Nşr.M.H.Yınanç) İstanbul 1928, s.88; İbn-i Arapşah, *Acâibü'l Makdur*, (nşr) s.311; Yusuf El Karamâni, *Ahbar-üd-Düvel II*, (nşr.A. Hatil-F. Said); Beyrut, s.511; *Târih-i Takvimler*, (nşr.O. Turan) s.34; Ahmet Mumcu, *Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl*, Ankara 1985, s.74

³² Şikâri, s.178-79; İ.H. Danişmend; kendisinde mevcut bir Tevârih-i Âl-i Osman'a göre, Ala'ed-din Ali Bey'in eceliyle öldüğünü bildirmektedir. Danişmend, a.g.e., s.114-116; Kirmâni, "*Ali Bek Çıkardı nice İsyân, sonunda asilup verdi can*" diye hadiseyi nakleder. Kirmâni, s.70

³³ Ahmedî, *Dâsitan-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman*, (nşr.N. Atsız) İstanbul 1971, s.21; Rûhi tarihi, s.394; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi I*, Ankara 1988, s.297; M. D. Croix, *Abrege Chronologique, De L' Histoire Ottomane I*, Paris, s.130

³⁴ *Düsturnâme-i Enveri*, s.88; İbn-i Hacer, *İnbâu'l Gümri III*, (nşr.M. A. Muidhan) Beyrut 1986, s.246-48; Neşri, s.319; Solakzâde, s.77; Tevk-i Mehmet Paşa, Mehmet ve Ali Beylerin de katledildiğini söyler. Bkz. *Târih-i, Tevkî-i Mehmet Paşa*, Koyunoğlu ktp. Nu: 13383, vr: 40 b; Schiltberger, *Alâ'-ed-din Ali Bey'in, hanımı ve çocuklarını Bursa'ya götürüldüğünü söyler*. Bkz. Schiltberger, s.43

³⁵ M. H. Yınanç, Bâyezid, s.378-79; Hadîdi, *Tevârih-i Âl-i Osman*, (nşr.N. Öztürk) İstanbul 1991, s.120; Oruç Bey, Bâyezid'in Mehmet Bey'i serbes bırakıp, memleketini ona verdiğini sonrada barış yaptığını söyler. Buradaki kayıt tam olmasa da Şikâri ile benzerlik gösterir. Oruç Bey, *Tevârih-i Âl-i Osman*, (nşr.F. Babinger) Hannover 1925, s.30 vd; Karamâni, *Alâ'-ed-din Ali'nin oğullarının Bursa'da oniki yıl hapis kaldıklarını söyler*. Yusuf b. Karamâni, s.511

İlhanlılar Anadolu'dan çekildikten sonra yerlerine Emir Çoban'ın yakınlarından Eratna Bey'i bıraktılar. Kendisi Orta Anadolu'da Sivas merkez olmak üzere bir beylik tesis etmiştir.³⁶ Eratna Bey'in ölümünden sonra ise yerine oğlu Gıyas'ed-din Mehmed Bey geçmiştir. Daha öncede söylendiği gibi Ala'ed-din Ali Bey Mehmed Beyle Konya'da beraber okumuşlar ve iyi bir dostluk kurmuşlardır. Ala'ed-din Ali Bey'in şehzâdeliğinde Fahreddin Ahmed'le, Eratnalılar arasındaki mücadeleyi ilk evvel Karamanlılar kazanmıştır. Fakat daha sonra Moğolların yardımını alan Eratnalılar Karamanlıları mağlup etmişlerdir.

Ala'ed-din Ali Bey'in Karaman beyliğinin başına geçmesinden sonra iki beylik arasındaki mücadele biraz daha hızlanacaktır.

İki beyliğinde batı ve kuzey istikametine yayılma sahâları hemen hemen aynı idi. Dolayısıyla menfaatları çatışyordu. Ankara, Kayseri, Niğde, Aksaray gibi belli başlı şehir merkezleri bu mücadelenin ana eksenini teşkil ediyordu.

Moğolların Anadolu'dan çekilmeleri üzerine bu mücadele daha da hızlanmıştır. Anadolu'da Moğolların bâkiyesi olan bir kısım Moğol kabileleri de bu münâsebetlerde rol oynamışlardır.

Eratnalıların saltanat mücadelelerinde müdâhil rol oynayan Ala'ed-din Ali Bey Konya'ya sığınan Mehmed Bey'i korumuştur. Bu sırada Eratna tahtına ise Eratna Bey'in ortanca oğlu Cafer Bey geçmiştir. Mehmed Bey ise Ala'ed-din Ali Bey'in idaresindeki Konya'da oturmuştur. Fakat bir müddet sonra şehirde bazı karışıklıkların meydana gelmesine sebep olmuştur. Mehmed Bey daha sonra Karamanlıların yardımıyla tekrar Eratna tahtına çıkmıştır.³⁷

Mehmed Bey'in ölümünden sonra Eratna tahtına oğlu Ala'ed-din Ali Bey geçmiştir. Ali Bey şahsiyet olarak oldukça zayıf birisi olup, eğlenceye çok fazla düşküdü. Devlet idaresindeki yetersizliği sebebiyle beylik zayıflamaya yüz tutmuştur. Karaman oğlu Ala'ed-din Ali Bey Eratnalıların düşmüş olduğu bu

³⁶ Eratnalılar hakkında bkz. Uzunçarşılı, *Beylikler*, s.155, vd; H. Edhem, *Düvel-i İslamiye*, İstanbul 1927, s.384 vd; K. Göde, *Eratnalılar*, s.17 vd.; C l. Cahen, "Eratna" E. I. II, Leyde 1965, s.724-27;

durumdan istifade ederek bazı Moğol oymaklarını yanına alarak süratli bir şekilde harekete geçip, Niğde, Aksaray ve Kayseri'yi ele geçirdi. Bu esnada Kayseri'de eğlence yapan Ali Bey Sivas'a zor kaçtı. Karamanlıların eline bir çok ganimet geçti. bu esnada Kadı Burhan'ed-din Karamanlıların daha fazla ilerlemesine mâni olmuştu (1375-76).³⁸ Kayseri'de bir müddet kalan Ala'ed-din Ali Bey şehirdeki muhalefeti ve Moğol uluslarının hareketlerinden şüphelenerek şehirden çekilmeye karar verdi. Kadı Burhan'ed-din'in yanına bir miktar kuvvet vererek Kayseri'yi ona emanet etti. Kendisi de Lârende'ye doğru geri döndü. Ala'ed-din Ali Bey'in buradaki siyaseti Eratnalılar için de kuvvetli bir şahsiyet olan Kadı Burhan'ed-din'i yanına çekip onlara karşı kullanmaktı. Ala'ed-din Ali Bey'in çekilmesinden sonra Kayseri'deki Karamanlı askerlerini bazı yolsuz hareketleri Kadı'ya beklediği fırsatı verdi. Kadı Burhan'ed-din Kayseri'yi Karamanlılardan temizleyerek idareyi ele almayı tasarlıyordu. Şehir halkını da arkasına alan Kadı, Karamanlıların üzerine yürüyüp şehri onlardan teslim aldı.³⁹

Eratnalı Ali Bey Karamanlılardan intikam almak için onların elinde bulunan Karâhisar ve Niğde üzerine yürüdü. Şehirdeki Karaman askerleri Karâhisar 'ı halk ile birlikte müdafaya başladı. Karamanlılara göre asker sayısı fazla olan Eratnalılar şehri almayı başardı. Bunu haber alan Niğde'deki Karamanlılar şehrin kalelerini tahkim ettiler, Ali Bey Kadı Burhan'ed-din olduğu halde şehrin önüne geldi. Niğde Karaman oğlu Ala'ed-din Ali Beyden hiçbir yardım alamadı. Çok şiddetli cereyan eden çarpışmadan sonra Karamanlılar şehre çekilmişlerdir. Kadı Burhan'ed-din şehirde bulunan amcaoğlu Mustafa Bey'in yardımıyla şehir ileri gelenleriyle anlaştı. Fakat Eratna oğlu Ali Bey'in olumsuz tavrı sebebiyle şehir alınamayarak Karamanlılarda kaldı. Ali Bey Kadı'nın siyasî kuvvetini görüp onun daha fazla itibar kazanmasını istememiş, bu sebeple şehrin alınmasına az bir süre kala Karamanlılarla anlaşarak geri çekilmiştir. Buradan Aksaray'a yönelen

³⁷ Mücadelelerin tefferuatı için bkz. Şikâri, s.66-68; H.. Hüsameddin, a.g.e. III, s.49-51; F. Sümer, Moğollar, s.121-22; Tarihi Takvimler, s.72; İbn-i Hacer, *Dürerü'l Kâmine* III, (nşr.C.El Hak) Kâhire 1961, s.378;

³⁸ Esterebâdi, s.103; K. Göde, a.g.e., s.106; Uzunçarşılı, *Beylikler*, s.158;

³⁹ Esterebâdi, s.104-105;

Eratnalılar Ali Bey'in yine aynı tavrı sebebiyle şehir alınmadan geriye dönmüşlerdir.⁴⁰

Eratnalıların Sivas'a çekilmesinden sonra Eratnalılar ve Karamanlılar arasındaki mücadele Kadı'nın Eratna Beyliğine son verip kendi beyliğini tesis edinceye kadar durmuş gözükmektedir.

b- Ala'ed-din Ali Bey Kadı Burhan'ed-din Ahmed Beyliği Mücadeleleri

Eratna oğlu Ali Bey'in ölümünden sonra Eratna tahtına geçen II.Mehmed Bey'i saf dışı bırakan Kadı Burhan'ed-din Sivas merkez olmak üzere kendi beyliğini tesis etmiştir. Salur boyundan olan Kadı Burhan'ed-din çok iyi eğitim almış, kültürlü ve kuvvetli bir şahsiyetti.⁴¹

Ala'ed-din Ali Bey'in, Eratnalıların ortadan kalkmasından sonra bu yeni rakip ile ilişkileri daha sıcak bir hal almıştır. Ala'ed-din Ali Bey ile Kadı arasındaki münâsebetler her zaman için güvensizlik içerisinde yürümüştür. Daha evvel ele aldığımız üzere Ala'ed-din Ali Bey'in Bayezid ile mücadelesinde bu durum daha da açık olarak görülmüştür. Ala'ed-din Ali Bey'in Osmanlılarla mücadelesi Kadı'nın iki taraftan işine geliyordu. Güney komşusu Karamanlılar büyük bir darbe alırken Osmanlıların da Karamanlılar ile meşguliyeti Kadı'ya sahasını genişletmek imkanı vermekteydi. 1386 yılında Ala'ed-din Ali Bey Kadı'ya bağlı Moğol askerini tazyik ettiği gibi Kayseri Bey'i bulunan ve Kadı'ya muhalif Cüneyt Bey'e yardım etmeye başladı. Ala'ed-din Ali Bey aynı zamanda Hamit arazisini yağmalamış, bunun üzerine I.Murat'da Ala'ed-din Ali Bey'in üzerine yürümüştür. Ala'ed-din Ali Bey iki cephede birden savaşmak istemeyerek Kadı'ya barış teklifinde bulunmuştur. Kadı Ala'ed-din Ali'nin bu teklifini kabul

⁴⁰ Şikâri, s.117-118; K. Göde, a.g.e., s.118; Ş. Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.62-63; Esterebâdi, s.140-45;

⁴¹ Kadı Burhan'ed-din, alim bir şahsiyet olup kendisine ait divânı vardır. Bu denli kuvvetli bir şahsiyetin beyliği uzun ömürlü olmamıştır. Bunun sebebi, gerek Eratnalıların gerekse Kadı Burhan'ed-din Ahmet Beyliğinin kuvvetli bir boya dayanmaması, diğer bir ifadeyle soy asabiyetinin olmayışdır. Geniş bilgi için bkz. Y. Yücel, a.g.e. II, s.35 vd.; V. Cem Aşkun, Sivas Sultanı Kadı Burhan'ed-din, Eskişehir 1964, İsmail Hakkı- Rıdvan Nafiz, Sivas Şehri, İstanbul 1928, s.14, 72; İbni Hacer, Dürer I, s.318;

edip, Osmanlıların Karaman oğlunu yıpratarak Kayseri'ye yönelmelerine mâni olmak istemiştir.⁴²

Ala'ed-din Ali Bey Osmanlılarla barış akdettikten sonra dikkatlerini tekrar Kayseri'ye çevirdi. Kayseri Bey'i Cüneyt ve Uç beyi olan kardeşine yardım etmeye başladı. Bu arada Kadı'nın adamlarından Şeyh Müeyyed, Cüneyt ve kardeşinin üzerine yürüdü. Durumun vehametini gören Cüneyt ve kardeşi ise Uç Hisar'ı Ala'ed-din Ali Bey'in oğlu Mehmed Bey'e bırakarak kaçtılar. Müeyyed Moğollarla birlikte şehri muhasara etti. Çok çetin geçen harpten sonra kale Müeyyed'in eline geçti. Karamanlılar bir çok esir verdi. Ala'ed-din Ali Bey'in Kadı'dan barış istemesiyle iki taraf arasında bir Sevgendname tanzim edildi. Fakat Ala'ed-din Ali Bey Kadı'nın Moğol komutanlarıyla ve Timur'la başının dertte olduğunu biliyor, ve siyasetini buna göre belirliyordu. Bu sebeple aradan çok geçmeden anlaşmayı bozdu. Bu arada Bezm-u Rezme göre Ala'ed-din Ali Bey Timur'a mektup göndererek eğer Anadolu'ya gelersen kendisine yardım edeceğini bildirmişti. Bundan sonra Ala'ed-din Ali Bey Kadı'ya ait Kırşehir, Burgut ve Develi kalelerini yağma edip Kayseri'ye yöneldi.⁴³

Kadı, Timur'un Altınordu Devletinin üzerine gitmesini müteâkip Ala'ed-din Ali Bey üzerine yürüdü. Karamanlıların zaptettiği Zincirli ve Sâlime Kalelerini harpsiz aldı Aksaray'a döndü ve orasını da ele geçirdi. Kadı ,Aksaray Kalesini tamir ederken aniden Ala'ed-din Ali Bey'in oğlu Mehmed Bey Karamanlı askeriyle görüldü. Bunun üzerine Kadı Mehmed Bey'in üzerine yürüdü. Az bir kuvvete malik olan Mehmed Bey Hasan Dağına çekildi. Kadı buraya hücum etti. İlk esnada harbi Karamanlılar kazandı. Fakat Kadı takviye kuvvetlerle saldırınca Karamanlılar kaçtılar. Bir kısmı da Kadı'ya esir düştü. Niğde'ye sığınan Mehmed Bey'in üzerine yürüyen Kadı burada vuku bulan muhâreBey'i kazandıysa da şehri alamayacağını anlayıp geri çekildi.⁴⁴ Bu esnada Kadı'nın emirlerinden Erzincan

⁴² Geniş bilgi için bkz. Esterebâdi, s.292-94; Y. Yücel, a.g.e., s.114; Uzunçarşılı, Beylikler, s.163; Kayseri hakkında bkz. H. Edhem, Kayseriye Şehri, İstanbul 1334, s.10 vd.;

⁴³ Esterebâdi, s.418; Ş. Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.70; Uzunçarşılı Beylikler, s.164; Ahmed Darrag, L' eglpte Le Resne De Barsbay, Damas 1961, s.364-66;

⁴⁴ Esterebâdi, s.426; Şikâri, s.174-76; Y. Yücel, a.g.e., s.165-166; İ. H. Konyalı, Niğde, Aksaray Tarihi I, İstanbul 1974, s.418; Kadı Burhan'ed-din'in memleketleri için bkz.

hakimi Mutahharten isyan etti. Aksaray ve Zincirli mağlubiyetinin intikamını almak isteyen Ala'ed-din Ali Bey Kayseri'ye yürüdü. Fakat Ala'ed-din Ali Bey daha fazla ileriye gitmeyerek geri döndü. Bu esnada Kadı'nın adamlarından Şeyh Müeyyed isyan etti. Ala'ed-din Ali Bey'e adamlarını göndererek adına para kestirip, hutbe okutacağını bildirip, onu Kayseri'ye davet etti. Ala'ed-din Ali Bey bu davete icabet edip Kayseri önüne geldi. Kadı Burhan'ed-din hızla Kayseri'ye yönelip burada yağmayla meşgul olan Karamanlıların üzerine yürüdü. İki taraf arasındaki muhârebeyi Kadı kazanmıştır. Buradan Kayseri halkının yardımıyla şehre giren Kadı Müeyyed'i katletmiştir. Şehirdeki isyanı bastıran Kadı tekrar Ala'ed-din Ali Bey'in üzerine yürüdü. Fakat Ala'ed-din Ali Bey bir türlü ortaya çıkmayıp oyalama taktiği uyguluyordu. Bunun üzerine Kadı Ala'ed-din Ali Bey'e bir mektup göndererek, ortaya çıkmadığı takdirde Lârende'ye kadar gelip etrafı yağma edeceğini bildirdi. Ancak Ala'ed-din Ali Bey esas güçlerini Osmanlılara karşı kullanacağından muhârebe için meydana çıkmadı. Kadı ise, Lârende ve Konya önlerine gelip etrafı yağmalattırdı. Ancak şehre yürümeye cesaret edemeyerek geri döndü. Bu esnada Ala'ed-din Ali Bey'in amcazâdesi Hasan ve Samağarluların reisi Hızır Bey Kadı'nın hizmetine girdiler. Böylece Kadı, Karamanlılar arasına nifak sokmuş oluyordu (1396-97).⁴⁵Bu hadiseden sonra iki tarafta karşı karşıya gelmediler. Ala'ed-din Ali Bey'in katli Kadı Burhan'ed-din'in de Osmanlılar ve Emir Mutahharten'le olan mücadeleleri buna mâni olmuştur.

C-ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ MEMLÛK VE ERMENİLERLE MÜNÂSEBETLER

Ebu Bekr Tihrani, *Kitab-ı Diyâr-ı Bekriyye I*, (nşr.N. Lugal-F. Sümer), Ankara 1993, s.41-43 vd.; Emin Abdus Seyid, *Kıvamü'd- Devleti'l Memâlik-i Sâniye*, Kâhire 1966, s.65;

⁴⁵ Esterebâdi, s.470 vd; Ş. Tekindağ, *Cenûbi Anadolu*, s.72 vd; Konyalı, *Aksaray Tarihi I*, s.49; Kadı'nın politikası Karamanlılar arasında ikilik çıkartıp, bundan olabildiğince istifade etmekte. Zaten başı bozuk olan Moğollar, bu noktada kullanılmaya müsaittiler. Hızır Beyde, bu Moğollardan birisiydi. Şikâri, *Alâ'ed-din Ali Bey'in bu mücadeleler esnasında yaralandığını*, bu yaranın tesiriyle öldüğünü söylemektedir. Bkz. Şikâri, s.178 vd; iki beylik arasındaki münâsebetler için bkz., Colin Imber, *The Ottoman Empire*, s.38; Alberd Gabriel, *Monuments Turc D' anatolie III*, Paris 1931, s.107;

Ala'ed-din Ali Bey'in beyliğin başına geçmesinden sonra, Karamanlılar ilk evvel güneyde kuvvetli bir devlet olan Memlûklüler ve Tarsus Çayı'nın doğusunda bulunan Ermeniler ile münâsebet içerisinde bulunmuşlardır.

a-Memlûk-Karamanlı Münâsebetleri

Karamanlıların güneyinde kuvvetli bir devlet olan Memlûklüler⁴⁶ kendileri için kuzeydeki Türkmenlerden gerek yayılma için gerekse insan kaynağı olarak azami derecede istifade ediyorlardı.

O dönem Anadolu'sunda Memlûklüler I. Murat'dan sonra Osmanlıları taraf olarak tutmaya başlamışlardır. Bunun sebebi gayet tabii olarak Osmanlıların diğer Türkmen beylikleri arasında öne çıkmaya başlamasıdır.

aa- Ala'ed-din Ali Bey Öncesi Münâsebetler

Ala'ed-din Ali Bey'in başa geçmesinden evvel iki taraf arasında diplomatik münâsebetlerin oldukça yoğun olduğunu görmekteyiz. Memlûklüler bu bölgede güçlü bir Türkmen nüfûsa sahip olan Karamanlıları yanlarında tutarak hem İlhanlılara hem Ermenilere hem de Kıbrıs şövalyelerine karşı kullanmak istemektedirler.

Bundan başka Suriye'den Anadolu'ya gelen Şam, Halep, Adana, Konya, Akşehir, Karâhisar ve Kütahya'yı takip eden ticaret yolunun Karamanlıların elinde olması Memlûklülerin Karamanlıları dikkate almasına sebep oluyordu. Ala'ed-din Ali Bey'in amcası Mûsa Bey'in birkaç defa Mısır'a gidip Ermeni beldelerinin fetih menşûrunu alıp Memlûk Sultanları tarafından taltif edilmiştir. Bu ziyaretler hakkında El-Ömerî, Kalkaşandî ve Makrizî'de malumat bulunmaktadır. Bütün bu kaynaklarda Karamanlılardan, daha ziyade Ermenek Beyliği olarak bahsedilmiştir. Memlûk protokolünde ön sıralarda yer alan

⁴⁶ Memlûklüler hakkında geniş bilgi için bkz. Ş.Tekindağ, "Memlûk Sultanlığı Tarihine Toplu Bir Bakış" T.D.S.25;"David Ayalon, Memlûkler ve Deniz Kuvvetleri", T.D., S25

⁴⁷ Mısır'da hakimiyet kuran her devlet gözlerini kuzeye çevirmiştir. Mesela, Kavalalı Mehmet Ali Paşanın oğlu İbrâhim Bey Silifke'ye kadar gelmiş ve oradan Kütahya'ya doğru ilerlemiştir. Bütün bunlar için bkz. H. İncalık, Bursa Ticaret Tarihi, s.46; Ömerî, Mesâlik, s.48 vd; Kalkaşandî V, s.346; Makrizî, I/2, s.259; Ebul Ferec, Tarihu'z-Zaman, (nşr.Can Moris) Beyrut 1986, s.339;

Ermenek Beyliği iltifatlı cümlelerle anılmıştır.⁴⁷ Bu dönemde Memlûk sarayında Karaman isimli bir çok Türkmen Bey'i bulunmaktaydı. Bunlarda Karamanlı-Memlûk münâsebetlerinde mühim rol oynamışlardır.⁴⁸

ab- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Memlûk Münâsebetleri

Ala'ed-din Ali Bey döneminde Memlûklülerle münâsebetlerin 1380 li yıllara kadar iyi olduğu görülmektedir.. Bunun sebebi Memlûklülerin İskenderiye ve Kıbrıs'taki ticârî menfaatları sebebiyle Karamanlılarda istifade etmek istemeleridir. Nitekim bu hususta başarılı olmuşlardır. Bu hadise dolayısıyla Ala'ed-din Ali Bey'in Memlûklülerle mektuplaştığını ve elçilerin diplomatik faaliyette bulunduğunu bilmekteyiz. Ala'ed-din Ali Bey Memlûk münâsebetleri, Memlûk Hükümdarları Şaban ve Berkuk dönemlerinde yoğunlaşmıştır.⁴⁹

1380-85 sonrası doğuda Timur'un belirmesi iki taraf arasındaki ilişkilerin bozulmasına sebep olmuştur.

Ala'ed-din Ali Bey gibi hırslı bir şahsın herhangi bir otoriteye boyun eğmesi mümkün gözükmemektedir. Onun bu karakteri katledilmesine dâhi sebep olmuştur. Timur'un doğuda belirmesi onun Memlûklüler, Osmanlılar ve Kadı Burhaneddin'e karşı Timur'u desteklemesine sebep olmuştur. Aynı zamanda Ala'ed-din Ali Bey Memlûklülerin nüfûz sahası olan Tarsus ve Sis mıntıkasındaki Türkmenlere dikkatini çevirmiş, onların üzerinde hakimiyet kurmak istemiştir. Ala'ed-din Ali Bey'in bu tavrı gayet tabi olarak Memlûklülerin işine gelmemiştir. Bu noktada Memlûk hükümdarı Berkuk'un Türkmenlere karşı umumi siyaseti aralarına nifak sokmak, boy ve oymakları birbirine kırdırmak, esasına üzerine kuruluydu. Nitekim Berkuk Yıldırım Bâyezid'e Rum Sultanı ünvanını vermiştir. Bir müddet sonra cereyan eden Ala'ed-din Ali Bey'in Bâyezid ile Akçay'da

⁴⁸ Karamanî-l Menceki, Ebubekir, b. Karamâni, Demirhan, b. Karaman, sık sık isimleri geçen şahıslardır. Bkz. Makrizî III/2, s.511, 652, 830; İbn-i Hacer, Dürer I, s.318; Devâdâri IX, s.180

⁴⁹ İbn-i Hacer, İnbâül Gumr I-II, s.311; Ömerî, Tâ'rif, s.40 vd; Ömerî, Mesâlik, s.49 vd Kalkaşandî VIII, s.17-18; İbnü'l Furat, s.49

yapmış olduğu muhârebede Bâyezid'i tutmuş, Ala'ed-din Ali Bey'in katline de seyirci kalmıştır.⁵⁰

Memlûklüler, Ala'ed-din Ali Bey'den sonra oğulları arasına nifak sokarak Karamanlıları zayıflatmak yolunu tutmuşlardır.⁵¹

b- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Ermenilerle Münâsebetler

Karamanlıların doğusunda bulunan Ermeniler onların bu coğrafyaya yerleşmesinden itibaren siyasi rakipleri olmuşlardı. Ala'ed-din Ali Bey dönemi de Ermenilerle münâsebetler bakımından oldukça hareketli geçmiştir.

ba- Ala'ed-din Ali Bey Öncesi Durum

Karaman Türkmenlerinin Faş ili bölgesine yerleştirilme sebeplerinden birisi de daha önce söylendiği gibi Tarsus Çayının doğusundaki Ermenilere⁵² karşı mücadele etmeleri idi. Karamanlılar da bu siyasete uygun bir şekilde Ayas, Sis, Misis, Tarsus civarına dâimi surette akınlar tertip etmişlerdir. 1243 den sonra Moğol tahakkümü devresinde Ermeniler İlhanlıların Anadolu'daki temsilcisi olmuşlardır. Bu durum karşısında Karamanlılar hem İlhanlılarla hem de onların müttefiki olan Ermenilerle mücadelelerini sürdürmüş, bir çok beldeleri ellerinden almışlardır. Demirtaş'ın Anadolu'ya İlhanlı Valisi olarak gelmesinden sonra Moğolların siyaseti değişmiştir. Karamanlılar bu kez Demirtaş'la beraber Tarsus civarına akınlar yapıp, o bölgeleri idarelerine almışlardır.⁵³

⁵⁰ Memlûklülerin Osmanlılarla haberleşmeleri I. Murat döneminde hızlanmıştır. Bkz. Ş. Tekindağ, *Berkuk Devrinde Memlûk Sultanlığı*, İstanbul 1961, s.83-84; Esterebâdi, s.418; P. Wittek, *Rum Sultanı*, s.91; Târih-i Ata, s.33; Neşri, s.51-52; Ferîdun Bey, s.114-15; J. Sauvaget, "Essai Sur le Developpement d' une Grande Jille Syrienne des Origener au milieu du XIX Siecle" Alep Paris 1941, s.158-59; İbn-i Hacer, *İnbâtil Gümri III*, s.305-306;

⁵¹ Ala'-ed-din Ali Beyden sonra oğlu Mehmet Bey'in Ramazan ve Dulkadiroğulları Beylikleri sahasına saldırması Memlûklülerin çok sert mukabelede bulunmasına sebep olmuştur. K. Yaşa Kopruman, *Mısır Memlûklüleri Tarihi*, Ankara 1989, s.64 vd; İbn İyas, *Histoire Des Mamlouks Circassiens II*, Caire MCM XLV, s.872 vd;

⁵² Bu Ermeniler hakkında bkz. Urfalı Matheos Vekâyinâmesi (952- 1136) Papaz Grigor Zeyli (1136-1162) (nşr.H. Andreasyun) Ankara 1957; Süryâni Patrik Mihâil'in Vekâyinâmesi II (1042-1195) (tevc. H. Andreasyan basılmamış nüsha – İSAM) s.58; Nasır-ı Hüsrev, *Sefernâme*, (nşr.A. Tarzi) İstanbul 1994, s :9-10; O. Turan, *Selçuklular Tarihi*, s.119-121; Müverrih Vardan, s.172-73;

⁵³ Ebulferrec, *Târihu-z Zaman*, s.365; Sempat, s.666; Ebul Fidâ, s.440; İbn-i Kesir, s.179; bu beldeler için bkz. Ebul Fidâ, *Takvimü'l Buldan*, (M. Reinaud) Paris, MDCCCXL,

Türkiye Selçuklarından sonra Karamanlıların Ermenilere karşı en büyük destekçisi Memlûklüler olmuştur. İlhanlılarla çekişme halinde olan Memlûklülerin Ermenileri tutması beklenemezdi. Bu sebeple Karamanlıları destekleyerek bu bölgedeki Ermenileri kontrol etmek istemişlerdir. İlhanlıların da inkirazından sonra Ermeniler gün geçtikçe zayıflamış Gorigos mevkiine sıkışıp kalmışlardır.⁵⁴Bu bölge ticârî bakımdan oldukça ehemmiyetli idi. Türkistan'dan kuzeyden ve güneyden gelen her türlü emtia deniz yoluyla buradan aktarılıyordu. Kıbrıs'taki Sen Jean şövalyeleri Venedik ve Cenevizli tüccarlar burada mühim rol oynamaktaydılar. Memlûklüler ise bu bölgede mutlak bir hakimiyet kurarak, ticareti tamamiyle kendi uhdesine almak istiyordu. Bütün siyasetini bu mesele üzerine yoğunlaştırıp Türkmen Beylerini de yanına alarak Ermenilere ve Kıbrıslı şövalyelere karşı kullanmak maksadını gütmekteydi.⁵⁵

Batılılar için Küçük Asya'da artık tek Hıristan kolonisi olarak Çukurova'daki Ermeniler kalmıştı. Türkiye Selçuklularının yıkılmasından sonra, batılılar için yeni bir ümit belirmişti. Fakat güney sâhilinde Selçukluların yerini tutan güçlü Türkmen Beyliklerinin kuruluşu Anadolu'da artık Hıristiyan hakimiyetini çok da uzun sürmeyeceğini onlara anlatmıştı.

bb- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Ermenilerle Münâsebet

Ala'ed-din Ali Bey'in Karaman tahtına çıktığı esnada Ermeniler iç karışıklıklar içindeydi. Ermeni Krallığı, Kıbrıs Şövalyeleri eline geçmişti. Bu durum Ermenilerin pek hoşuna gitmiyordu. Ermeni Kralı IV. Konstantin'in ölümü

s.29, 229; Marko Polo Seyehatnamesi I, (F. Dokuman) İstanbul, s.19-20; Süyuti, Lübbü'l Elbab Tahrîrû'l Ensâb II, (nşr.M. Abdülaziz) Beyrut 1991, s.378;

⁵⁴ Ermeni Krallarından Hetum'un kaleme aldığı Vekâinamede, bu hadiseler hakkında bilgi mevcuttur. Bkz.Hetum, s.487-90; Aknerli Girigor, s :32-33; Gorigos, Mersin Körfezinin batı sâhilinde biraz içeride bir mevkiidir. Burada Ermeni gümrükleri mevcut idi. Dolayısıyla iktisadi bakımdan oldukça mühimdi. Bu mıntika için bkz., J. G. Frazer, "Korykos Mağarası ve Olba "(nşr.N. Baştak), Konya, S.34, s.1972-76; F. Beaufort, Karamania Or Brief Des Criptian Of the South Caast Of Asia Minor, London 1818, s.241-48;

⁵⁵ D. L. Roulx, Les Hospitaliers En Terre Sainte eta a Chyere, Paris 1904, s.345; Tâ'rifte Karamanlılar için "bizim de daima savaş halinde bulunduğumuz Sis ve diğer Ermeni beldelerinin sâhibi hükümdar ile savaş halindedirler. Bu yönden birbirimize muhtacız" demektedir. Bkz. Ömerî, Tâ'rif, s.40-41; B bölgedeki ticârî faâliyetler için bkz. W. Heyd, Yakın Doğu Ticaret Tarihi, (nşr.E. Z. Karal) Ankara 1975, s.410-15;

(1363) yeni bir karışıklıklara sebep olmuştur. Ermeni Krallığının başına IV. Leon geçmiştir. Bu sırada babası IV: Hugues'in yerine Kıbrıs Kralı olan I. Pierrere'nin ilk işi o güne kadar Karamanlıların taaruzuna uğrayan Gorigos'u Ermenilerden satın almak oldu. Onun gayesi Anadolu'ya ayak basarak Memlûklülere ve Karamanlı Türkmenlerine karşı üstünlük elde edip iktisadî bakımdan güçlenmekti.⁵⁶

Kıbrıs Kralı I.Pierrere sâhil mıntikasını devamlı rahatsız eden Karamanlılar ve Tekeoğulları üzerine yürümeye karar verdi. İlk önce Ala'ed-din Ali Bey'in müttefiki Antalya Emiri'nin üzerine yürüyerek Karaman oğlunu zayıflatmayı tasarlıyordu. Neticede Pierrere, Antalya üzerine harekete geçerek Teke Emir'i Mehmed Bey'i geri çekilmeye mecbur etti. Antalya Pierrere'nin eline geçti. Şehirde büyük bir katliam yapıldı. Buranın Kıbrıslar tarafından zaptına dair kitâbe sureti şehir müzesinde mevcuttur. Buna göre Antalya 1361 yılı Ağustosunun 24'ünde Pierrere'nin eline geçmiştir.⁵⁷

Gorigos'tan sonra Antalya'nın da Pierrere'nin eline geçmesi Ala'ed-din Ali Bey'in müttefiklerinden Alaiye ve Manavgat Emirlerinin Kıbrıs hakimiyetini tanıyıp ona haraç vermelerini sebep oldu.⁵⁸ Ala'ed-din Ali Bey bunun üzerine

---

F. Köprülü, *Türkiye Tarihi*, İstanbul 1923, s.253-54; M. Silberschmidt, *Venedik Membâlarına Nazaran Şark Meselesi*, (nşr.C. Köprülü) İstanbul 1930, s.7-9;

⁵⁶ Bu dönem Ermeniler için bkz. M. Aktok Kaşgarlı, *Kilikya Tâbi Ermeni Baronluğu Tarihi*, Ankara 1990, s.55-63; Ş. Tekindağ, "Karamanlıların Gorigos Seferi" *T. D. VI/9*, (Mart 1954) s.161 vd.; Bernard Le Tresorier, *Chroniqu D' ernoul*, (nşr.Mas Latrie) Paris, s.559-63

⁵⁷ Süleyman Fikri Erten, *Antalya Vilâyeti Tarihi*, İstanbul 1940, s.84;S.F.Erten, kitâbe suretini de vermektedir. Strambaldi, s.51-52; Amadi, s.410-12; Ş. Tekindağ, Gorigos, s.166; A. S.Atiya, *The Crusade Later Middle. Ages*, London 1938, s.330; Tekeliler hakkında bkz. Ş. Tekindağ, " Teke Eli ve Tekeoğulları" *TED. S.7-8*, İstanbul 1977, s.55-70; Ömerî, *Mesâlik*, s.48; Uzunçarşılı, *Beylikler*, s.68; Antalya, 1375 yılında Mehmet Bey tarafından tekrar alınmıştır.

⁵⁸ Alâiye, daha evvelde bahsettiğimiz gibi Karaman oğlu Mahmut Bey tarafından Karamanlıların idaresine alınmıştı. Sâhil muhitinde mühim bir mevki olan Alâiye Kıbrıs ile ilişkilerde ehemmiyetli bir rol oynamıştır. Ayrı bir emirlik olarak anılan Alâiye, Karamanlı hânedanından kimseler tarafından idare edilmiştir. Alâiye Beyleri daha fazla Memlûklülere münâsebetle bulunmuşlar, bazı kereler onların adına para kestirmişlerdir. Ömerî'de Alâiye, Ermenek Beyliğine tâbi sâhil emareti olarak zikrolunmuştur. Bütün bunlar için bkz. Ömerî, *Mesâlik*, s.27; Kalkaşandî V, s.346-47; İ. H. Konyalı, *Alanya(Alâiye)*, İstanbul 1946, s.81 vd; M. H. Yinanç, "Alâiye" *İ. A. I.*, s.287

Teke Emirini teşvik ederek Pierrere ve Ermenilere karşı yeni bir ittifak kurdu. Antalya'ya yiyecek girişini yasaklama kararı aldılar. Fakat bu teşebbüsler bir netice vermedi. Pierre bir türlü tükenmeyen bu Türkmen hücumları üzerine yeni bir haclı seferi tertibi için batı ülkelerine doğru bir seyahata çıktı. Papa ve Fransız Kralı ile görüşmesine rağmen çok fazla bir şey elde edemedi geri döndü(1362).⁵⁹

Pierre ve Ala'ed-din Ali Bey bir müddet sonra karşılıklı olarak hazırlıklara başladılar. Ala'ed-din Ali Bey Teke Emiri Mehmed Bey, Manavgat ve Alaiye Beyleriyle anlaşıp Memlûklülerin de yardımını almıştır. Pierre Kadırgaları eşliğinde Alaiye'ye hücum etti. Alaiyeliler Ala'ed-din Ali Bey'in yardımcı kuvvetlerinin de gelmesiyle Pierrere'yi mağlup ettiler. (1366)⁶⁰

Kıbrıslıların bu bozgunundan sonra Karamanlı askerlerini toplayan Ala'ed-din Ali Bey ticârî bakımdan mühim bir mevki olan Gorigos'a yürüdü. Burayı kuşatarak etrafı ateşe verdi. Gorigostaki Ermeniler vaziyeti Pierrere'ye bildirdiler. O bir an evvel harekete geçmek istediye de Memlûklülerin gözünün Kıbrıs'ta olması sebebiyle bundan vazgeçip Memlûk elçisiyle görüşmeye başladı. Yerine ise kardeşi Jean'ı gönderdi. Jean'ın yanında bir çok meşhur şövalye ile Fransız asilzadeleri vardı. Bu görüntü tam bir haclı bir seferini andırmaktaydı. Bu durum karşısında Melûklüler Ala'ed-din Ali Bey'e Yelbuğa Nasiri komutasında bir deniz kuvveti göndermişlerdir.⁶¹ Gorigos önüne gelen Kıbrıslılar Ala'ed-din Ali Bey'in çok sert hücumuyla karşılaşmış, geri çekilmek mecburiyetinde kaldılar. Birkaç defa

⁵⁹ Osmanlıların Balkanlarda yürüttükleri gaza anlayışının aynısı Karamanlılar tarafından Ermeni ve Kıbrıslı şövalyelere karşı yürütülüyordu. Bu sebeple de Papalık bir haclı seferi tertibi içindeydi. Bkz. S.Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi III*, (nşr.F: Işıltan) Ankara 1992, s.371-73; A. S.Atiya, a.g.e., s.331-333; N.lorga, *L'armenie Cilicienne*, Paris 1930, s.145-46;

⁶⁰ M. H. Yınanç, *Alâiye*, s :288; Ş. Tekindağ, *Gorigos*, s.168; Konyalı, *Alanya*, s.89; İbn-i Kadı Şuhbe, *Târih-i İbn-i Kadı Şuhbe*, (nşr.A. Derviş) Damas 1994, s.676-677; Macheras, s.94-96; Strambaldi, s.70-71; Amadi, s.415;

⁶¹ Memlûklülerin Yelbuğa Nasiri 'nin de teşviki ile Karamanlılara yardım etmesinin sebebi Pirre'nin İskenderiye'yi devamlı rahatsız etmesiydi. Bütün bunlar için bkz. Yusuf Bin Takribirdi, *El-Nücûmü'z- Zâhire XI*, (nşr.M. H. Şemsettin), Beyrut 1992, s.262 vd.; Makrizî III/2, s.506; Kadı Şuhbe, s.291-292; İbnül Furat, s.133; Karamanlıların Gorigos'a yönelmelerinin asıl sebebi iktisadi idi. Gorigos, Kıbrıs Kralı Pierre'ye yaklaşık iki üç bin duka gümrük vergisi vermektedir. bkz. Strambaldi, s.238-240; Beaufort, a.g.e., s.240-247; Hasluck, *Letters On Dreligion And Folklore*, London 1926, s.66-67; Achille Emilianides, *Histoire De Chyore*, Paris 1963, s.283 vd; W. Heyd, a.g.e., s.413, 613;

hücumu teşebbüs eden Kıbrıslılar çok feci bir duruma düşüp Gorigos'a zor girdiler. Kıbrıs'tan yeni yardımcı kuvvetlerin gelmesiyle durum değişti. Jean bu yeni kuvvetlerle gizlice Karamanlıların bulunduğu tepenin etrafını çevirdi. Ala'ed-din Ali Bey bunu fark edip harekete geçtiysede çok geç kalmıştı. Kıbrıslılar şiddetle saldırıp katliama başlamışlardır. Karamanlılar Ala'ed-din Ali Bey'in teşviki ile hücum ettilerse de kendilerini destekleyen Yelbuğa Nasiri'nin katli haberi gelince ordu alt üst olmuştur. Şikâri'ye göre, Karamanlılar bu kargaşalıkta sekiz bin kayıp vermişlerdir. Bu durum karşısında Ala'ed-din Ali Bey Pierre'den barış istemek mecburiyetinde kalmıştır. Pierre'de Memlûklerle olan mücadelesini göz önünde bulundurup sulh teklifini kabul etmiştir. Ala'ed-din Ali Bey Gorigos'u Kıbrıslılara bırakarak geri dönmüştür. (1367)⁶² Karamanlılar için tabii sınır olan bu mevki hiçbir zaman tekin bırakılmayıp, ananevi fetih siyaseti halini almış olup Ala'ed-din Ali Bey'in torunu II. İbrâhim tarafından fethedilmiştir.

D- TİMUR'LA MÜNÂSEBETLER VE ALA'ED-DİN ALİ BEY SONRASI KARAMANLILAR

Ala'ed-dinAli Bey döneminde doğudan beliren bir güç olan Timurla münâsebetler hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi olmamasına rağmen mevcut durumu kısaca ele alacağız.

a- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Timur'la Münâsebetler

Ala'ed-din Ali Bey'in kadim rakipleri Osmanlılar ve onlardan sonra Kadı Burhan'ed-din'le mücadele ederken, doğudan yeni bir kuvvet Anadolu'ya dikkatlerini çevirmişti. Bu Çağatay sülalesini uhdesine alan Türkistan Hanı olarak tavsif edilen Emir Timur'du. Timur Altınordu Hanlığıyla mücadelelerini yaparken

⁶² Ş. Tekindağ, Gorigos, s :172-174; Machaut, s.165-170; M. Jorga, **Philippe De Mezieres 1327-1405**, La Croisade Au XIV Siecle, Paris 1896, s.360-61; Macheras, s.104-109; Şikâri, hadiseyi etraflıca nakleder. Karamanlıların bu harpte sekiz bin kayıp verdiğini söylemektedir. Bkz. Şikâri, s.107-110; Amadi, s.416; Strambaldi, s.77-78; Macheras, s.106-107; Machaud, s.137, 150; Pierre, 1369 yılında bir şövalye tarafından öldürülmüştür. Ölümünden sonra çıkan karışıklıklardan Memlûklüler istifade etmişlerdir. 1375 yılında Çukurova'daki Türkmenlerle hareket edip, Ermeni Krallığına son vermişlerdir. Böylece Anadolu'daki son Hristiyan teşekküllü de ortadan kalmış oldu. Bkz. S.Runciman, a.g.e. III, s.378-379; R. Grousset, **L'empire D' Levant**, Paris 1979, s.347-353;

bir taraftan da Anadolu'yu yakın takibe almıştı. Emir Timur'un siyasî rakipleri arasında Memlûklülerde vardı. Memlûklüler İlhalılardan sonra karşılarında Timur'u bulmuşlardı.

Karamanlılar ve Kadı Burhan'ed-din Ahmed Anadolu'da Memlûklülerin müttefikleri durumundaydılar. Bu iki müttefik de Osmanlı Beyliği ile mücadele halindeydi.

Timur hem kendine Anadolu'da müttefik bulmak, hem de Memlûklülerin müttefikini azaltmak maksadıyla El-Cezire'nin bütün emirlerine kendisine itaat etmeleri ve namına hutbe okutmalarını isteyen mektuplar gönderdi. Bezm-u Rezm'de "Karamanlı Emir, Alâ'ed-din ise araya elçiler koyup mektuplar yazarak ona kıymetli hediyeler ve armağanlar gönderdi. Emir ve yasaklarına uyararak ona bağlanmayı kabul etti. Suriye'ye düzenleyeceği seferde oğlu Mehmed'i büyük bir orduyla göndereceğini eğer Rum Ülkesine ve Osman'ın ülkesine yürürse kendisinin de yanında yer alacağına söz verdi. Daha sonra ona elimdeki birkaç kaleyi zaviye yaptım. Orada dervişlerin ve yolcuların rahat etmesi için sofralar kurdum. Eğer emriniz olursa, hepsi ihya edilip yaşatılsın. Eğer benden alacağınız vergilerden onların payını düşersiniz. Kendiniz bilirsiniz dedi" şeklinde hadiseyi bildirir.⁶³ Ala'ed-din Ali Bey'in Timur namına hutbe okutup, para bastırıldığı dahası Timur'a bir elçi gönderdiği hakkında başkaca herhangi bir kaynaktan malumat mevcut değildir.

Ala'ed-din Ali Bey Timur vasıtasıyla Osmanlıları ve Kadı Burhan'ed-din'i berteraf edip, Memlûklülere karşı onu kullanıp Anadolu'da tek kalmak istiyordu. Bu esnada Memlûklülerin Osmanlılarla yakın münâsebeti Ala'ed-din Ali'nin Timur' meyletmesinde rol oynamıştır. Ala'ed-din Ali Bey Timur'un Anadolu'ya uzak bir coğrafyada devlet kurduğunu dolayısıyla Anadolu ile çok fazla alakadar olamayıp, kendisinin rahat edeceğini düşünmüş olmalıdır. Nitekim 1402 Ankara Savaşından Timur'un Anadolu ile çok fazla ilgilenmemesi

---

⁶³ Estarâbâdî, s.417-18;

Osmanlıların zarar görmesi Ala'ed-din Ali Bey'in fikirlerinin kendi acısından haklılığını ortaya koyar.⁶⁴

Şikârî ise Ala'ed-din Ali Bey'in Timur ile münâsebetinden bahsetmeyip Timur'un ortaya çıkışının Ala'ed-din Ali Bey'in oğlu Mehmed Bey döneminde olduğunu söyler. Kirmâni'de Timur'un Anadolu'ya gelmesine Mehmed Bey'in sebep olduğunu kaydeder.⁶⁵

b- Ala'ed-din Ali Beyden Sonra Karamanlılar

Kudretli bir şahsiyet olan Ala'ed-din Ali Bey'in katledilmesinden sonra oğullarından Mehmed ve Ali Beyler Bâyezid'e esir düşmüşlerdir. Bir rivayete göre Bursa'ya götürülüp hapsedilmişlerdir. Diğer bir rivayete görede Mehmed Bey Lârende'de bırakılmıştır. Bâyezid'in Ala'ed-din Ali Bey'i katletmesinden sonra Konya, Niğde, Akşehir, Beyşehir gibi ova kesimi Osmanlıların eline geçmiştir. Güney kesimi ise yani Taş ili bölgesi Karamanlı ailesinden Ala'ed-din Ali Bey'in amca zadesi Hasan'ın eline geçmiştir. Timur'un Anadolu'ya gelip 1402 Ankara Savaşında Osmanlıları mağlup etmesi üzerine Karamanlı hânedanının toprakları iade edilmiştir. Mehmed Bey Lârende'de beyliğin başına geçmiş kardeşi Ali Bey ise Niğde'de oturmuştur.⁶⁶ Fakat Ala'ed-din Ali Beyden sonra Karamanlı hânedanı kuvvetli bir lidere sâhip olamamıştır. Beylik ilk önce Memlûklüler daha sonra da Osmanlılar arasında tampon bir bölge haline gelmiştir. Artık Anadolu'ya hakim olan Osmanlılar Karaman topraklarının ekseriyetini ele geçirmişlerdir. Taşeli bölgesini ise Fatih döneminde ele geçirip,

⁶⁴ Timur -Anadolu – Karamanlı münâsebeti için bkz. Ş. Tekindağ, Berkuk, s.98; J. P. Roux, Aksak Timur, (nşr.R. Uzman) İstanbul 1993, s.421 vd.; Takribirdi XII, s.36-37; Muinüdin Natanzi, Müntehâb-ı Tevârih-i Muîni, (nşr.A. Jean) Tahran 1957, s.375, 383, 387; B. Spuler, The Mongols in History, Newyork 1971, s.77; Hondmir, Habîbü's-Siyer IV, Bombay 1957, s.87 vd; Nasih ibn Zafer, Tercüme-i Târih-i Yemîni, (nşr.C. Şear) Tahran 1966, s.281, 320, 422; Abdurrahman b. Haldun, Târih-i İbni Haldun VII, (nşr.H. Şehadet, S.Zekar) Lübnan 1988, s.723

⁶⁵ Şikârî, s.168; Kirmâni, s.70;

⁶⁶ Geniş bilgi için bkz. Mustafa Kafalı, "Timur" İ.A. XII/1, s.344-45; Nizamedin Şami, Zafername(nşr.N.Lugal)Ankara 1987 s.322 ;H.Hookman, Tamburlane The Conqueror, London 1962, s; 169;Hondmir, s; 88 vd; Kirmâni, s.70-71; Ş.Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.71 vd.; Makrizî IV/1, s.513, 517, 524; Şemsüddin Sehavi, Ed-Dau'l Lâmi VIII, Beyrut, s.202.

Yavuz Sultan Selim ve II. Bâyezid dönemlerinde tamamı ile kontrolleri altına almışlardır.

III. BÖLÜM (KÜLTÜREL VE SOSYAL FAÂLİYETLER)

A- DEVLET İDARESİ

Karamanlıların devlet idaresi döneminin Türk Devlet ananesinin hemen hemen aynıdır. Bunda kendilerinin bir müddet yönetimlerinde yaşadıkları Türkiye Selçuklarının da rolleri vardır. Fakat Karamanlıların çok gelişmiş bir devlet teşkilatlarının olduğu hakkında fazla bilgi mevcut değildir. onlar Türkistan'dan getirmiş oldukları aşiret anlayışıyla devlet teşkilatını tanzim etmişlerdir. Ala'ed-din Ali Bey döneminde de devlet idaresi çok fazla farklı değildir. Yalnız onun güçlü şahsiyeti etrafında bir takım yeni düzenlemeler ve bazı faâliyetler yapılmıştır. En azından onun kendi dönemi içinde beyliğin dâhili işlerinde çok fazla bir karışıklık vuku bulmamıştır.

a-Hükümdarlık

Karamanlılarda beyliğin başına kimin geçeceği hususunda belirli bir kaide ve teamül mevcut değildir. Başlangıçta babadan oğla geçen bir teamül mevcuttu. Ala'ed-din Ali Beyden önce ise daha ziyade kardeşler arasında ortak bir yönetim vardı. Ala'ed-din Ali Bey beyliğin başına abisi Süleyman Beyden sonra geçmiştir.

Ö dönem Anadolu'sunda bütün Anadolu Beyliklerinde başta bulunan kişiye Ulu Bey denmekteydi. Bu Bey'i aile efradı ve beyliğin ileri gelenleri seçmekteydi. El Ömerî mesalikde verdiği malumatta Karamanlı hânedanının miras yoluyla yönetildiğini ifade etmektedir.¹ Ala'ed-din Ali Bey beyliğin topraklarını eski Türk ananesi gereği oğulları ve kardeşleri arasında taksim etmiştir. Kendisine tek muhalif ses kaynaklarda amcazâdesi olarak kaydedilen

¹ Ömerî, Mesâlik, s.23; Zerrin Öden, "Anadolu Beyliklerinde Veliht Tayini", Fikret İşıltan Armağanı, İstanbul 1995, s.262; İ.H.Uzunçarşılı, Osmanlı Devlet Teşkilatına Medhal, Ankara 1988, s.133; Düsturnâme-i Enverî, s.26.

Hasan olmuştur. O, Kadı Burhan'ed-dine sığınmış, Osmanlıların 1398 de Karaman topraklarını almasından sonra İç el bölgesinin bir kısmı kendisine verilmiştir.²

Ala'ed-din Ali Bey daha çok Lârende'de oturmuş, bazen de Ermenek ve Konya'da ikamet etmiştir.³

b- Ala'ed-din Ali Bey Dönemi Sikkeleri

Ala'ed-din Ali Bey'in kendi adına darbettirdiği bir parasının olmadığı, yaygın kanaatti. Fakat Cüneyt Ölçer, Ala'ed-din Ali Bey'in paralarını neşretmiştir. Ona göre, Karamanlılar ilk muntazam paraya Ala'ed-din Ali Bey zamanında sahip olmuşlardır.

Ala'ed-din Ali Bey'in 1362-1376 tarihlerinde muhtelif şehirlerinde darbedilen paralarına rastlamaktayız. Ala'ed-din Ali Bey'in paralarının bazıları *Alâi* nisbesindedir. Bu paralar gümüş olup, Konya, Lârende ve Niğde'de darbedilmiştir.⁴ Ayrıca Kayseri valisi Şeyh Müeyyed'in, Ala'ed-din Ali Bey'in adına para darbettirdiğini Esterâbadi söylemektedir.⁵ Ala'ed-din Ali Bey bu paralarda El İzzetü'l Alai Alaüddünya Ved Din Ala'ed-din Halledullahü Mülkehü şeklinde zikredilmektedir. Ala'ed-din Ali Bey'in paralarında rastlanılan bir takım ibare ve dua cümleleri İslam Alemi paraları içinde bir orjinallik taşımaktadır. Bu da Karamanlıların kendilerini Ala'ed-din Ali Bey döneminde ne kadar güçlü hissettiklerini gösterir. Ala'ed-din Ali Bey'in paraları dört bölümden müteşekkildir. a) *Alai* Kontrmarklı paralar. Bu paraların beyliğin ilk yıllarına ait olması gerekmektedir. b) *Alai* isimli Lârende ve darü'l mülk darpyerli paralarda alainin yazılış şeklinin aynı olması. c) Bu gruptaki paralarda artık Ala'ed-din ismi görülmeye başlar. Bunlar Ala'ed-din'in saltanatını ortalarına doğru darbettirdiği

² Şikâri'de Alâ'-ed-din Ali Bey'in beyliği kardeşleri ve oğulları arasında taksim ettiği kayıtlıdır. Bkz. Şikâri, s.168-69, 172; İbn-i Batûta; beyliklerde ülkenin oğulları arasında taksimi adetinin olduğunu belirtir. Bkz. İbn-i Batûta I, s.311. H.İnalcık Saltanat Veraseti Usulü, s.84; Esterebâdi s.482.

³ Şikâri, 93, 99; Konyalı, Karaman, s.477; Neşri, s.277; Münecçimbaşı s.115.

⁴ C.Ölçer, a.g.e., s.22-23, 58. A.Tevhid, Alâ'-ed-din Ali Bey'in paraları için, " İngiltere'deki müzede kayıtlı Alâ'-ed-din Ali Bey'e isnat olunan paraları benî Eratna meskûkatındandır." Demektedir. Bkz.A.Tevhid Meskûkat, s.259.

⁵ Esterebâdi, s.471.

paralardır. d) Son grup Ala'ed-din Ali Bey'in Konya'da saltanat sürdüğü son devir paralarıdır. Konya ve Lârende'de darbedilmiştir.⁶

c-Divan

Beylik idaresinde hükümeti teşkil eden bir divanın bulunduğu bilmekteyiz. Şikârî'de Karamanlılarda divan teşkilatının varlığı hakkında malûmat mevcuttur. Ala'ed-din Ali Bey'in tahta oturması esnasında Lârende'de divanı topladığını bu divanda ise dört vezir, kırksekiz alim, Şeyh, Müfti, bulunduğunu Şikârî haber vermektedir. Yine Şikârî'de başka bir yerde Ala'ed-din Ali Bey'in topladığı divana ^{ikiyüz on} ikiyüz on Bey'in katıldığını söyler.⁷ Neşri'de de Osmanlılarla mücadeleden evvel Ala'ed-din Ali Bey'in toplamış olduğu harp meclisinden bahseder. Ala'ed-din Ali Bey kendisine gelen elçileri de bu divanda kabul ederdi. Bununla ilgili olarak İnbâ'u'l Gumr da malumat mevcuttur.⁸ Yine başka devlet ve beyliklere gönderilecek olan mektuplar bu divanda kaleme alınır. Bu mektuplar Türkçe yahut Farsça olarak yazılır. Elçiler vasıtasıyla gönderilirdi. Mektupların Türkçe ya da Farsça olması rakibin ehemmiyetine göre değişirdi. Ala'ed-din Ali Bey'in mektupları sadece Ferîdun Bey Müşeatında mevcuttur.⁹

Ala'ed-din Ali Bey'in divanını kimlerden oluştuğu hakkında kesin bir bilgimiz mevcut değildir. Şikârî'den anladığımız kadarıyla vezir, bey, Müfti, Şeyh gibi ünvana sâhip kişilerin divanın üyesi bulunduğunu tahmin ediyoruz. Vakfiyelerden öğrendiğimize göre divanda bir de Kadıaskerin mevcut olduğunu ve arazi işlerine baktığını bilmekteyiz. Yine bu Kadılar halk arasındaki arazi anlaşmazlıklarında da mühim rol oynamıştır.¹⁰

ç-Ordu

Karamanlılar Ala'ed-din Ali Bey döneminde Osmanlılar, Eratna, Kadı Burhan'ed-din Beylikleri ayrıca da Ermenilerle de mücadele etmişlerdir. Bütün bu

⁶ C.Ölçer, a.g.e., s.23-24, 60, 62.

⁷ Şikârî, s.102, 144, İ.H.Uzunçarşılı, Medhal, s.138.

⁸ Neşri I, s.219, 221; İbni Hacer, İnbâ'u'l Gumr I-II, s.311.

⁹ M.Emin Riyâhi, Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı, (nşr.M.Kanar), İstanbul 1995, s.213.

¹⁰ İ.H.Uzunçarşılı, Medhal, s.140; Konyalı, Karaman 252, 476 vd.

mücadeleleri göz önünde bulundurarak Ala'ed-din Ali Bey döneminde Karamanlı ordusunu tam teşkilatlı bir müessesese olarak görmek mümkün değildir.

Ala'ed-din Ali Bey döneminde muhtelif ailelerden boylardan, ayrıca Samağarlılar, Barımbaylar, Çavdar tatarları gibi Moğol oymaklarından ¹¹ alınan askerlerle Karamanlı ordusu meydana gelmekteydi. Bunların dışında Karamanlı ordusunda harp esnasında toplanan Türkmen oymaklarından Turgutlular, Varsaklar, Kosunoğulları ve Bayburtlular bulunmaktaydı. Bütün bunlar harp esnasında toplanırlar, merkezde Ala'ed-din Ali Bey bulunur. Sağ ve solda ise beylerle birlikte bu boylar hazır bulunurdu.¹²

Elimizde çok fazla belge olmasa da bazı kayıtlardan Karamanlılarda Tımar ve İkta yoluyla toprakların tevzi edildiğini anlamaktayız. Bu iktalarda ise asker beslenip icap ettiği hallerde de savaşa gitmişlerdir. Bu iktalar babadan oğulla tevarüs etmiştir. Osmanlılar döneminde yenilenen ve birçoğu kayıp olan defterlerde Karaman beyliğinin dâhilinde sipâhi zadegan ismi ile bazı ailelerden bahsedilmektedir. Eldeki mevcut kayıtlar Ala'ed-din Ali Bey'in oğlu II. Mehmed Bey'e aittir. Dolayısıyla böyle bir müessesenin Ala'ed-din Ali Bey döneminde de olduğu gayet tabîdir.¹³

¹¹ Bu Moğol oymakları İlhanlılar döneminde Anadolu'ya gelmişlerdir. İlhanlıların hakimiyetini sona ermesinden sonra Eretnalılar ve Karamanlılar arasında kalıp askeri hizmet yapmışlardır. I.Bâyezid'in Karamanlıları mağlup etmesinden sonra Osmanlılar safına girmişlerdir. Timur'ufî Anadolu'dan götürdüğü Kara Tatarlar arasında bunlar götürülmeyp Anadolu'da kalmışlardır. Bkz. Esterebâdi, s.470 vd., Şikâri, s.89, 91, 92; Ş.Tekindağ, Cenûbi Anadolu, s.101 vd; F.Sümer, Moğollar, s.130-31.

¹² Bu sayılan boylar hakkında bkz. F.Sümer, Oğuzlar, s.153, 160, 380; C.Türkay, a.g.e, s.738, 755; 387 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Karaman ve Rum Defteri, (937/1530) I, (nşr.A.Çoşkun-A.Özkılıç vd.) Ankara 1996, s.41, 46; Neşri I, s.227.

¹³ İ.H.Uzunçarşılı, Medhal, s.141-143; N.Beldiceanu, XIV.yüzyıldan XVI.yy.a kadar Osmanlı Devletinde Tımar, (nşr.M.A.Kılıçbay), Ankara 1985, s.19-20; N.Beldiceanu-İ.Beldiceanu-Steinherr, Recherchees Sur La Province De Karaman Au XVI. Ciele, s.11, 25, 73; M.Ferit Uğur, "Eski Karaman Vilayetine Ait Kanunlar" Konya, S.6-7, (Şubat 1937-Mart 1937), s.379-384, 433-38.

¹⁴ Ömerî, Mesâlik'ül-ebşâr, (nşr.F.Taeschner), Leibzig 1929, s.23; J. Schiltberger, Türkler ve Tatarlar Arasında, (nşr.T.Akpınar), İstanbul 1997, s.40; Osmanlı kaynakları kendi askerleri için gaziyân, gazi gibi ifadeler kullanırken diğer beylik askerleri için leşker, asker gibi ifadeler kullanmışlardır. Ş. Tekin, "Gazi teriminin Anadolu İle Akdeniz Bölgesinde İtibarını Yeniden Kazanması", Tarih ve Toplum, S.110, (Şubat 1993), s.15; Ala'ed-din Ali Bey'den evvel de bilhassa Ermenek ve Larende'de Karamanlıların pekçok medrese ve külliye tesis ettiklerini bilmekteyiz. Kalkaşandî Ermenek hakkında bilgi verirken burada su yolları, taştan mescitler ve

Ala'ed-din Ali Bey döneminde Karman ordusunun miktarı hakkında Ömerî de ve Neşrî de bilgiler bulunmaktadır. Ömerî, Karamanlıların yirmibeşbin atlı, iki misli de yaya asker çıkardığını belirtir. Neşrî de ise Ala'ed-din Ali Bey'in kendisinin Osmanlılardan daha fazla askeri olduğunu söylediğini kaydeder. Bu dönemde Osmanlıların askeri ise yetmişbin civarındadır. Shiltberger'in ifadesi de bu yöndedir.¹⁴

Bilhassa I. Bâyezid döneminden sonra Osmanlıların Balkanlarda genişlemesi Anadolu'daki askeri birliklerin batı ucuna kaymasına sebep olmuştur. Yani Osmanlı coğrafyası iktisadî bakımdan bir cazibe merkezi halini almıştır. Bu durum gayet tabi olarak Karamanlıları da olumsuz etkilemiştir.

B- ALA'ED-DİN ALİ BEY DÖNEMİ KÜLTÜR FAALİYETLERİ

Ala'ed-din Ali Bey'in Beylik yaptığı dönemde maddi yönden de rahatlayan Karamanlıların bir takım imari ve kültürel faaliyetlere başladıklarını görmekteyiz. Bunlar Cami, Medrese, Küllüye vb. gibi sanat eserleridir. Yine Ala'ed-din Ali Bey döneminde Karaman tarihinin kendileri tarafından kaleme alındığını müşahede etmekteyiz. Bütün bunlar aşağıda ele alınacaktır.

a-Câmiler

Ala'ed-din Ali Bey döneminde yapıldığını bildiğimiz iki câmi vardır. Bunlardan günümüze ulaşan sadece Aktekke câmii ve zaviyesidir.

aa-Aktekke Câmii ve Zaviyesi

Ala'ed-din Ali Bey 1370 tarihli kitâbesine göre, Mevlâna'nın annesi Mü'mine Hâtuna mahsus bir zaviye ile yanına bir de câmi yaptırmıştır. Bu câmi ve zaviyenin ismi kayıtlarda Aktekke, Mâder-i Mevlâna Camisi veya Valide

---

hamamların çokluğundan bahseder. Kalkaşandî, *Subh'ul-aşa V*, Kahire 1915, s.330; H. Bardakçı, *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Ankara 1976, s.91, 131, 151; Karaman devri sanat tarihi bakımından Türkiye Selçuklularının bir devamı olmakla birlikte mahalli unsurların kullanılmasıyla kendisine has üslûbunu da meydana çıkarmıştır. Bu bakımdan Karamanlı sanatı, bir geçiş dönemi özelliğini taşımaktadır. Bkz. O Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1984, s.204; G. Öney, *Beylikler Devri Sanatı*, Ankara 1989, s.1, 8; Bilhassa bu eserlere yapılmış vakıflar Osmanlılar döneminden geçerek günümüze kadar uzanmıştır. Osmanlılar dönemindeki Haremeyn vakıflarının çokluğu da Karaman sahasındaki vakıflardan gelmektedir. Bkz. S.Farukî, *Hacılar ve Sultanlar*, İstanbul 1995, s.91 vd.

Sultan Camisi olarak anılmaktadır. Bu zaviyenin içinde Ala'ed-din Ali Bey'in abisi Süleyman Bey'inde bir türbesi bulunmaktadır. Bu imaretin yapılma sebeplerinden biriside Süleyman Beydir. Burada ayrıca Mevlâna'nın kardeşi Ala'ed-din Çelebi 'de medfundur.

Zâviye ve câmiin yerinde daha evvel bir türbe mevcut olduğunu Ala'ed-din Ali Bey'in burayı genişlettiği fikri hakimdir. Dönemi bakımından bir sanat abidesi görünümünü arz eden Akteke Camii beylikler devrinin önde gelen eserlerindedir. Zaviyenin vakfiyesi Osmanlılar döneminde yenilenmiştir. Ayrıca Ala'ed-din Ali Bey bu zaviye için bir de vakfiye tertip ettirmiştir. Bu vakfiyede burayı Mevlâna'nın çocukları için yaptırdığını, idaresini de onun evladına şart koştuğunu belirtmektedir. Zaviyeye Lârende ve etrafından bir çok çiftlik ve köy vafedilmiştir. Vakfiyenin tanzim tarihi 1369 olarak kayıtlıdır. Vakfiye bu gün Konya Yusuf Ağa kütüphanesinde mevcuttur.¹⁶

Zâviyeyi Mevlâna ailesine vakfeden Ala'ed-din Ali Bey döneminde Karamanlıların başlangıçta her ne kadar Mevleviler ile iyi geçinemeseler de Moğolların uzaklaşmasından sonra mevcut dini durumu da göz önüne alarak, artık anlaşmaya başladıklarını görmekteyiz. Nitekim bu zâviye daha sonra Melevîhâne olarak kullanılmıştır.¹⁷

ab-Ala'ed-din Bey Câmii

¹⁶ İ.H.Konyalı, zaviyede türbesi olanın Mevlânâ'nın annesi değil zevcesi olması gerektiğini söyler. Asaf Halet Çelebi Mevlânâ'nın annesinin Lârende'de vefat ettiğini söylemektedir. Bkz. Konyalı, Karaman, s.232, A.H.Çelebi, *Mevlânâ ve Mevlevîlik*, İstanbul 1957, s.19-20. Cami ve zaviyesi için bkz. E.Diez-O.Aslanapa-M.Koman, *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul 1950, s.45-49; Azmi Avcıoğlu, "Karaman'da Maderi Mevlânâ Camii ve Türbesi", *Konya V/35* (1940) s.2088 vd; Konyalı, Karaman, s.229-54.

¹⁷ Ala'ed-din Ali Bey, halkın gözünde nüfuzunu artırmak için mevlevî ve âhilerle münasebetlere dikkat etmekteydi.Karamanlı Türkmenlerinin dini durumları ve Mevlevilerle münâsebeti için bkz.F.W.Hasluck, *Christianity And İslam Under The Sultans I*, Newyork, 1973, s.85, 138, 172; Eflâki II, s.433 vd; Ferîdun Bin Ahmet Sipehsalar, *Zendekiname-i Mevlânâ Celaleddin Mevlevi* (nşr.S.Nefisi), Tahran 1325, s.318-19; F.Köprülü, *Anadolu'da İslamiyet*, s.55; Speros Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Mior and the process of Islamization From the Eleventh through the Fifteenth Century*, London 1971, s.272 vd; Gordlevski s.136, F. Sümer, *Mevlânâ-Türkmen Beyleri*, s.46 vd; Hasan Özönder, "Lârende Mevlevihanesi" *Osmanlı Araştırmaları*, S.14, İstanbul 1994, s.144-150.

Lârende'de muhtemelen Ala'ed-din Ali Bey tarafından yaptırılmış olan bu câmii bu gün maalesef mevcut değildir. Ankara kadim kayıtlar arşivinde câminin vakfiyesi mevcuttur. Oldukça bol bir gelire sâhip olduğunu bu vakfiyeden anlamaktayız. etraftaki yıkıntılardan vaktiyle burada bir zaviyenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Ala'ed-din Ali Bey'in türbesi de burada bulunmaktadır. Şikârî bu câmii ve zaviyesinin Gedik Ahmed Paşa tarafından yıktırıldığını söyler.¹⁸

Ala'ed-din Ali Bey'in bunlardan başka Aksaray Zincirli Medresesi, Niğde'de bir câmii yaptırdığı söylenmiştir. Fakat bu eserlerin Ala'ed-din Ali Bey'e ait olup olmadığı belli değildir. Ala'ed-din Ali Bey'in Bor'da güzel bir câminin olduğunu İ.H. Konyalı haber vermektedir. Yine Anamur'daki Sultan Alaüddin Mescidinin ya Ala'ed-din Ali Bey tarafından yaptırıldığını yahut onun tarafından tamir ettirilip, muhtelif yerlerin buraya vakfedildiği söylenmektedir.¹⁹ Bütün bunların dışında Ala'ed-din Ali Bey döneminde Konya'da ve diğer yerlerde yaptırılmış olup, bugüne ulaşmayan bir çok eserin olduğunu tahmin edilmektedir.

b-Hâtûniye Medresesi

I. Murat'ın kızı Ala'ed-din Ali Bey'in zevcesi olan Melek Hâtun tarafından bir medrese ve zaviyesi mevcuttur. Bu medrese Melek Hâtun, Nefise Sultan veya Hâtuniye Medresesi olarak isimlendirilmektedir. Medrese 1382 yılında yaptırılmıştır. İçinde Melek Hâtun'un küçük yaşta vefat eden oğlu Karaman'ın türbeleri vardır. Bu medresede dönemin Hanefi ve Şafii ilimlerinin tahsil edildiğini vakfiyesinden öğrenmekteyiz. Medresenin Melek Hâtun tarafından 1387 de tanzim ettirilmiş olan bir de vakfiyesi vardır.

¹⁸ Şikârî, s.112, Konyalı, Karaman, s.255, 488; A.Avcıoğlu, "Karaman'da Kal'a ve Sur Bâkiyesi" Konya, S.8, (Nisan 1937), s.498-501; Kenan Bilici, "Karamanoğlu Alâ'-ed-din Bey Türbesi" V.D., S..19, Ankara 1985. 271. Alâ'-ed-din Ali Bey'in türbesini Osmanlılar döneminde çocuğu olmayan Kadınların ziyaret ettiğini bundan dolayı da kızlar türbesi dendiğini öğrenmekteyiz. Bkz. H.Hüseyin, Karaman, Ahval-i İctimâiyye, Coğrafiyye, ve Tarihiyyesi I, 1338R/1341H, (nşr.İ.Güler), Ankara 1993, s.59-60.

¹⁹ Konyalı, Aksaray Tarihi I, 426; M.Koman, "Anamur'da Sultan Alaüddin Mescidi" Konya, V/36, (Mart-Nisan 1941), s.315-16. V.Gordlevski, "Konya İrva ve İska Tarihine Dair Materyaller" (nşr.H.Ortekin), Konya, S.18-19 (1938), s.1056-57.

Devrinin sanat abidelerinden olan bu medrese kesme taştan yapılmış olup muazzam bir portale sâhiptir.²⁰

c-Yârcâni Şehnâmesi

Karamanlı hânedanı için yazılmış bilinen tek eser, Yârcânin Şehnâmesidir. Bu eser Ala'ed-din Ali Bey döneminde bizzat Ala'ed-din Ali Bey tarafından yazdırılmıştır. Fuat Köprülü'ye göre, Ala'ed-din Ali Bey Dehâninin Şehnâmesini gördükten sonra kendi hânedanı için böyle bir eser yazmasını sarayındaki şairlerden Yârcâniye'ye söylemiştir. Yârcâni'de Karamanlı hânedanı ve hassaten Ala'ed-din Ali Bey için Farsça manzum bir eser kaleme almıştır. Bu eser daha sonra Kanuni Sultan Süleyman döneminde Şikârî mahlaslı bir şair tarafından Türkçe nesre çevrilmiştir. Bu çevrilen eserde Yavuz Sultan Selim dönemine kadar geçen tarihi hadiseler anlatılmıştır. Bu telif edilmiş olan eser Ala'ed-din Ali Bey'in kültür seviyesinin açıkça ifadesidir.²¹

²⁰ Medresenin sanat değeri için bkz.Konyalı, Karaman, s.461-82; E.Diez vd., a.g.e., s.55 vd. G.Totay Salgir, **Karaman Tarihi İncelemeler**, Konya 1944, s.33-34. O.Aslanapa, **Türk Sanatı**, s.204; Cezmi Tuncer, **Mimarlık Tarihi II**, Ankara 1980, s.151. H.Edhem, **Vesâik**, s.743 vd, H.Hüseyin, a.g.e., s.44-48.

²¹ Bu eserde tarihi hadiseler kronolojik olarak birbirinden kopuk ve oldukça mübalağalı bir şekilde anlatılmaktadır. Eserin muhtelif nüshâları mevcut olup, İstanbul kütüphanelerinde ve şahısların ellerinde bulunmaktadır. Bütün bu nüshâların tenkitli bir neşri yapılmış değildir. Sadece F.Köprülü'nün tarihi hadiselerle karşılaştırmalı olarak yapmış olduğu bir tenkidi vardır. Yarcani nüshasını neşre çeviren Şikârî'nin kim olduğu hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir. M.Koman, Kanûni Sultan Süleyman döneminde yaşamış olup isminin Ahmet Haydar olduğunu söyler. Yarcâni'nin kâleme almış olduğu bu eser kendisinden sonra bir çok müellif tarafından örnek alınmıştır. Bütün bunlar için bkz. F.Köprülü, **Anadolu Beylikleri**, s.27-29; F.Köprülü, **Yerli Kaynaklar**, s.399-401; M.Koman, "Tevârih-i Al-i Karaman, Mütercimi, Şikârî'nin Bir Gazeli", **Konya**, S.31, s.1702 vd; F.Babinger, a.g.e., s.5, R.Paul Lindner, **Nomands And ottomas In Medieval Anatolia**, Bloomington 1983, s.145 vd; T.Talbot Rice, **The Seljuks İn Asia Minor**, London, 1961, s.127 vd

SONUÇ

Ala'ed-dinAli Bey dönemi Karamanlılar için en hareketli ve en dikkati çeken bir devir olmuştur. Ala'ed-dinAli Bey iyi yetişmiş kültürlü bir şahsiyet olmasının yanında cesaretli ve ihtiraslı bir insandı.

Moğolların 1335'ten sonra Anadolu'dan çekilmesi yeni bir dönemin başlamasına sebep olmuştur. Anadolu'da Türk kültürü yerleşmiş ve olgunlaşmaya başlamıştır. Bu coğrafya artık tam manasıyla bir Türk vatanı haline gelmiştir. Türkiye Selçuklularının ortadan kalkmasıyla Anadolu'da kurulan beylikler Selçuklu mirasının sâhibi olmak gayesiyle bir mücadele içine girmişlerdir. Güneyde ise Memlûklüler bu beyliklerden kendi namına istifade etmek gayretindeydi.

Karamanlılar ise Konya ve çevresini ele geçirip Orta Anadolu Bölgesi'ndeki Selçuklu mirasına konmuşlardı. 1330'lu yıllara kadar moğollarla ve Ermenilerle mücadele eden Karamanlılar Moğolların Anadolu'dan ayrılmasından sonra mücadelelerini doğuda Ermeniler üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Mühim ticaret yollarını da topraklarına katan Karamanlılar maddi yönden güçlenmişler, Anadolu'nun orta ve batı kesimlerine hakim durumuna gelmişlerdir. Batı Anadolu'daki beylikleri de nüfuzuna alan Karamanlılar artık büyük bir devlet olma yolunda gayret sarfetmekteydiler.

Ala'ed-dinAli Bey'in başa geçmesiyle Karamanlılar yeni bir hareket ve kuvvet kazanmışlardır. Ala'ed-dinAli Bey döneminde en ciddi rakipler batıda Balkanlara doğru genişleyen Osmanlılar. Güneyde ise güçlü bir devlet olan Memlûklüler olmuştur. Nitekim bunlardan Osmanlılar ile Anadolu'ya hakim olma mücadelesi Ala'ed-dinAli Bey döneminde harp meydanlarında kanlı çarpışmalara dönüşmüştür. Bu dönemde başlayan mücadeleler uzun yıllar devam edecektir.

Memlûklerle münâsebetler ise daha ziyade Ermeniler ve Kıbrıs hadiseleri sebebiyle meydana gelmiştir. Memlûklüler bu bölgedeki ticâri menfaatleri sebebiyle Ala'ed-dinAli Bey'den istifade etmek istemişlerdir. Memlûkler, Karamanlıların Osmanlılar ile olan mücadelelerinde Timur'u da gözönünde

bulundurarak Osmanlıları tutmuşlar Ala'ed-dinAli Bey'in katline seyirci kalmışlardır.

Ala'ed-dinAli Bey, Eretna, Kadı Burhaneddin, Ermeniler ve Kıbrıslı şövalyelerle de münâsebetlerde bulunmuştur.

Moğolların Anadolu'dan ayrılmasından sonra onların varisleri mevkiinde olan Eretna ve Kadı Burhaneddin Beyliği ile Kayseri, Niğde ve Aksaray gibi şehirler yüzünden mücadelelerde bulunmuştur.

Doğuda Ermeniler ve Kıbrıs Şövalyeleriyle Gorigos ve bir kısım kalelerin ele geçirilmesi için kanlı çarpışmalar yapılmıştır. Balkanlarda Osmanlıların yürütmüş oldukları gaza faaliyetinin bir benzeri Anadolu'nun güneyinde Karamanlılar tarafından Ermenilere karşı yürütülmüştür.

Batı Anadolu'daki beyliklerden Hamit ve Germiyanlılar ile münâsebetler daha çok Osmanlılar ile olan mücadelelerde kendisini göstermiştir. Batıda ilerleyeceği herhangi bir toprak kalmayan bu beylikler İç-el durumuna düşmüşlerdir. Bundan sonra ise beylik toprakları Karamanlılar ve Osmanlılar arasında nüfuz mücadelesi yapılan bölgeler haline gelmiştir.

Ala'ed-dinAli Bey'in son yıllarında doğuda beliren Timur, Anadolu'da kendisine müettefik arama gayreti içerisinde Karamanlıları da düşünmüştür. Fakat Timur-Ala'ed-dinAli Bey münâsebeti hakkında teferruatlı bir bilgiye sâhip değiliz.

Ala'ed-dinAli Bey'in öldürülmesinden sonra Karamanlı hânedanının başına onun çapında bir lider gelmemiştir. Nitekim bu husus Karamanlıların Anadolu'daki hakimiyet mücadelesinde iddialarını günbegün kaybetmelerine sebep olmuştur. Osmanlıların 1402'de Ankara Savaşı'nda Timur'a mağlub olmalarından sonra Anadolu'nun parçalanan siyasi yapısında Ala'ed-dinAli Bey gibi güçlü bir şahsın bulunması Karamanlıların kaderini mühim ölçüde etkileyebilirdi.

Ala'ed-dinAli Bey döneminde Karaman sahasında yapılan mimari ve kültür faaliyetleri Beyliğin yapılanmasında mühim bir yer tutmuştur. Daha sonraki yıllarda Osmanlılar ile olan mücadelelerinde bir çok eser tahrip olmuştur. Bilhassa

Rum Mehmet Paşa ve Gedik Ahmet Paşa'nın yapmış olduğu tahribat bu dönemden günümüze çok fazla bir eserin gelmesine mâni olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

- Abdurrahman b. Haldun, **Târih-i İbni Haldun VII**, (nşr. H. Şehadet, S. Zekar),
Lübnan 1988
- Achille Emilianides, **Histoire De Chypre**, Paris 1963
- Ağırakça, A., “*Menakibül Kudsiye ye Göre Muhlis Paşa'nın Anadolu Selçuklu Tahtına Geçışı*”, **T.D**, S.34 (1984)
- Ahmed Darrag, **L' eglpte Le Resne De Barsbay**, Damas 1961
- Ahmedi, “*Dasitan-ı Tevârih-i Mülük-ı Al-i Osman*”, (nşr. N.S.Banarlı), **T.M.VII-VIII/1**, İstanbul 1942
- Ahmedi, “*Dasitan-ı Tevârih-i Mülük-ı Al-i Osman*”, (nşr.N.Adsız), İstanbul 1971
- Ahmet Ata, **Târih-i Ata I**, İstanbul
- Ahmet Rifat, **Lugat-i Tarihiye Coğrafiye V**, İstanbul 1300
- Akdağ, M., **Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi I**, İstanbul 1995
- Akın, H., **Aydınöğulları Tarihi**, Ankara 1968
- Aknerli Gregor**, (nşr. H: Andreasyan), İstanbul 1954
- Aksarâyî, **Müsâmeratü'l Ahbar ve Müsâyeretü'l Ahyar**, (nşr. O. Turan), Ankara 1959
- Aktekke Vakfiyesi**, Yusuf Ağa Kütüphanesi, Nu:10391
- Alderson, A.D., **Osmanlı Hanedanının Yapısı**, (nşr.Ş.Severcan), İstanbul 1998
- Ali, **Kühül Ahbar V**, İstanbul 1006-1008
- Anadolu Selçukluları Tarihi III**, (nşr. F. N. Uzluk), Ankara 1952
- Andreasyan, H., “*Türk Tarihine Aid Ermeni Kaynakları*”, **T.D.I/2**, (1949-1950)
- Anna Kommena, **Alexiad** (nşr. B. Umar), İstanbul 1996
- Anonim Tevârih-i Âli Osman**, (nşr. F. Giese, haz. N. Azamat), İstanbul 1992
- Anonim Tevârih-i Âl-i Osman**, İ. Ü. Ktp. Eski eserler, Nu: 39-76
- Anonim Tevârih-i Âli Osman**, İ.Ü. ktp., T.Y. nu: 3704,
- Anonim Tevârih-i Âli Osman**, Koyunoğlu ktp.. T.Y. nu: 13446
- Anonim Tevârih-i Nesl-i Al-i Osman**, İ.Ü. eski eserler ktp. T.Y. nu: 587
- Artıkbayev, J., **Kazak Etnoğrafyası, Etnosjane, Kagam, XVIII g.**, Karagandı 1995

- Aşık Paşazade, **Tevârih-i Al-i Osman**, (nşr. Ali Bey), İstanbul 1332
- Aşıkpaşaoğlu Tarihi**, (nşr. N. Adsız), İstanbul 1992
- Aşkun, V.C., **Sivas Sultanı Kadı Burhanettin**, Eskişehir 1964
- Atalay, **Türk Büyükleri veya Türk Adları**, İstanbul 1339
- Atiya, A.S., **The Crusade Later Middle Ages**, London 1938
- Atlay, N., **Mut Tarihi**, Karaman 1976
- Atsız, H.N., "*Anadoluda Türklere Ait Yer İsimleri*", T. M. II, İstanbul 1928
- Avcıoğlu, A., "Karaman'da Kal'a ve Sur Bakiyesi", Konya, S.8, (Nisan 1937)
- Avcıoğlu, A., "*Karaman'da Maderi Mevlânâ Camii ve Türbesi*", **Konya V/35 (1940)**,
- Ayni, **Ikdü'l Cüm'an IV**, (nşr. M. Emin), Kâhire 1988
- Aziz b. Erdeşir-i Esterebâdi, **Bezm-ü Rezm**, (nşr. M. Öztürk), Ankara 1990
- Bardakçı, H., **Bütün Yönleriyle Ermenek**, Ankara 1976
- Barkan, Ö.L., "*Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler*", V.D.II, Ankara 1942
- Bayatlı Mahmut oğlu Hasan, **Câm-ı Cem Ayin**, (nşr. F. Kırzioğlu), İstanbul 1970
- Baykara, T., **Anadolunun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi**, İzmir 1990
- Baykara, T., **Selçuklular Döneminde Konya**, Ankara, 1985
- Bayram, M., **Âhi Evren**, Ankara 1995
- Beaufort, F., **Karamania Or Brief Des Criptian Of the South Caast Of Asia Minor**, London 1818
- Beldiceanu, N., **XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Kadar Osmanlı Devletinde Tımar**, (nşr. M.A. Kılıçbay), Ankara 1985
- Beldiceanu, N.-Beldiceanu, İ.-Steinherr., **Recherches Sur La Province De Karaman Au XVI. Ciele**
- Bilgili, A.S., **XVI. Yy. Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri**, İstanbul 1994
- Bilici, K., "*Karamanoğlu Alâ'-ed-din Bey Türbesi*", V.D., S.19, Ankara 1985
- Cahen, C., "*Baba İshak Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri*", A. Ü. İ. F. D, S.18 (1970)
- Cahen, C., "*Eretna*", E. I. II, Leyde 1965

- Cahen, C., **Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler**, (nşr. Y. Moran), İstanbul 1994
- Cahen, C., **Türklerin Anadolu'ya İlk Girişi**, (nşr. Y. Yücel, B. Yediyıldız), Ankara 1992
- Cahen, C., "*Quelques textes negligés concernat lloos Tourcomans de Rum au moment de l'invasion mongole*", **Byzantion XIV/I (1939)**
- Cami Bey, **Osmanlı Ülkesinde Hristiyan Türkler**, İstanbul 1338
- Castellan, G., **Balkanların Tarihi**, (nşr. A. Yaraman), İstanbul 1995
- Cenabi, **Ayilemü'z Zâhir**, Nur-u Osmaniye ktp. T.Y. nu: 3107
- Cenabi, **Aylemüzzâhir**, Nuri Osmaniye Ktb. A.Y, nu, 3101-02
- Chroniques D'amadi Et de Strambaldi I-II**, (nşr. M. Latric), Paris 1891-1893
- Conard, M., **Cilicia**, E.I,2, London 1965
- Croix, M. D., **Abrege Chronoloque, De L' Histoire Ottomane I**, Paris
- Çelebi, A.H., **Mevlânâ ve Mevlevilik**, İstanbul 1957
- Çetinvarlık, M., **Germiyanogulları Tarihi (1300-1429)**, Ankara 1974
- Darkot, A., "*Ankara*", **İ. A. I**
- Diez, E.-Aslanapa, O.-Koman, M., **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul 1950
- Dilaçar, A., **Türk Diline Genel Bir Bakış**, İstanbul 1964
- Divan-ı Sultan Veled**, (nşr. F. N. Uzluğ), İstanbul 1972
- Duda, H., "*İbnBîbî'nin Selçuk Tarihi*", **Ş. M. II**, Ankara 1950
- Dukas, **Bizans Tarihi**, (nşr. V.L. Mırmıroğlu), İstanbul 1956
- Dulaurier, E., "*Ermeni Müverrihlerine Nazaran Moğollar*", **T.M II**
- Düstünname-i Enveri**, (nşr. M.H. Yinanç), İstanbul 1928-1929
- Ebişşame, **Teracimürrical**, (nşr. El Bekuseri)
- Ebu Bekir ibnü'l Zeki, **Ravzata'l Küttâb**, (nşr. A. Sevim), Ankara 1972
- Ebu Bekr Tihrani, **Kitab-ı Diyar-ı Bekriye I**, (nşr. N. Lugal-Sümer, F.), Ankara 1993
- Ebu'l Farac (Bar Hebraeus), **Ebu'l Farac Tarihi II**, (nşr. Ö. R. Doğrul), Ankara 1987
- Ebu'l Fidâ, **Târih-i Ebu'l Fidâ II**, (nşr. M. Deyyub), Lübnan 1997
- Ebubekir b.Kadışuhbe, **Târih-i İbni Kadışuhbe III**, (nşr. A. Derviş), Damas 1994
- Ebul Ferec, **Tarihu'z- Zaman**, (nşr. Can Moris), beyrut 1986

- Ebul Fidâ, **Takvimü'l Buldan**, (M. Reinaud), Paris, MDCCCXL
- Ebul Gazi Bahadır Han, **Şecere-i Terakime**, (nşr. Z. K. Ölmez), Ankara 1996
- Eddevadari, **Kenzüddürer VIII**, (nşr. U. Harman), Kâhire 1971
- Ed-Dulaurier, **Recueil des hi'storiens des Croisades Documents Armeniens I**, Paris 1869.
- Edhem, H., **Düvel-i İslamiye**, İstanbul 1927
- Edhem, H., **Kayseriye Şehri**, İstanbul 1334
- Eglpte Le Resne De Barsbay**, Damas 1961
- El Büstan Fi Ba'zı Ahbar-ı Âl-i Osman**, Koyunoğlu ktp. A.Y. nu: 13409
- El Ömerî, **Et-Tâ'rif bi'l Mustalahüş-şerif**, Kâhire 1913
- El Ömerî, **Mesâlik-ül Ebsar Fi Memalik-i Emsar**, (nşr.F.Taeschner), Leipzig 1929
- El Yununi, **Zeyl -i Mirat'üz Zaman III**, India 1960
- El-Bekri, **Kitabu' Mesâlik ve'l Memalik I**, (nşr. A. Ferre), Beyrut 1992
- Elvan Çelebi, **Menakıbu'l Kudsiye Fi Menasibü'l Ünsiyye**, (nşr. A.Y. Ocak, İ. Erünsal), İstanbul 1984
- Emecen, F., **"Osmanlı'nın Batı Anadolu Beylikleri Fetih Siyaseti", Osmanlı Beyliği (1300-1389)**, İstanbul 1997
- Emin Abdus Seyid, **Kıvamü'd- Devleti'l Memâlik-i Sâniye**, Kâhire 1966
- Ergenç, Ö., **"1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadi Tarihine Aid Araştırmalar"**, **Türkiye İktisat Tarihi Semineri**, (10 Haziran 1993), Ankara, 1975
- Erol, A., **Adlarımız**, Ankara 1992
- Erten, S.F., **Antalya Vilayeti Tarihi**, İstanbul 1940
- Ezgül, F., **"Karamanlı"**, İAVİ
- Feridun Bin Ahmet Sipehsalar, **Zendekiname-i Mevlânâ Celaleddin Mevlevi** (nşr.S.Nefisi), Tahran 1325
- Ferit, M.-Mesud, M., **Sâhib Ata Oğulları**, İstanbul 1934
- Frazer, J. G., **Korykos Mağarası ve Olba**, (nşr. N. Baştak), Konya, S. 34
- Gabriel, A., **Monuments Turc D' anatolie III**, Paris 1931
- Gazavat-ı Sultan Murat Bin Mehmet Han**, (nşr.H.İnalcık-M.Oğuz), Ankara 1989
- Danişmend, İ.H., **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi I**, İstanbul 1971

- Gazzi Mekki Seyahatnamesi, (nşr. E. Kamil), TSD., I/2 İstanbul. 1937
- Gize, F., "Osmanlı İmparatorluğunun Teşekkülü Meselesi", TM. I, (1925)
- Gordlevski, V., Anadolu Selçuklu Devleti, (nşr. A. Yaren), Ankara 1988
- Göde, K., "Eratnalıların Paraları", İbrâhim Artuk'a Armağan, İstanbul 1988
- Göde, K., Eratnalılar, Ankara 1994
- Grenard, F., Asya'nın Yükselişi ve Düşüşü, İstanbul 1992
- Grousset, R., L'empire D'Levant, Paris 1979
- Gündüz, T., Anadolu'da Türkmen Aşiretleri, Ankara 1997
- H. Hüseyin, Karaman, Ahval-i İctimaiyye, Coğrafiyye, ve Tarihiyyesi I, 1338 R/1341 (nşr.İ.Güler), Ankara 1993
- Hadidi, Tevârih-i Âli Osman, (nşr. N. Öztürk), İstanbul 1991
- Halil-ül-Konevi, Târih-i Âl-i Osman, (nşr. R. Anhegger), T.D. II/-3-4, (1952)
- Hamdullah Müstevfi, Nüzhetü'l Kulub, (nşr. Strange), London 1915
- Hamilton, W.J., Asia Minor Pontus and Armenia II, London 1842
- Hasluck, F.W., Christianity And İslam Under The Sultans I, New York 1973
- Hasluck, Letters On Dreligion And Folklore, London 1926
- Hayrullah Efendi, Devlet-i Aliyye-i Osmaniye, (nşr. Z. Danışman), İstanbul 1971
- Heyd, W., Yakın Doğu Ticaret Tarihi, (nşr. E. Z. Karal), Ankara 1975
- Hezarfen, Tenkihu't-Tevârih, Nur-u Osmaniye ktp. T.Y. nu: 3264
- Hoca Saadeddin Efendi, Tâcü't-Tevârih I, (nşr.İ.Parmaksızoğlu), Ankara 1992
- Hookman, Tamburlane The Conqueror, London 1962
- Hondmir, Habibüs-sıyer IV, Bombay 1957
- Honigman, E., Bizans Devletinin Doğu Sınırı, (nşr. F. Işıltan), İstanbul 1970
- Hüseyin Hüsamettin, Amasya Tarihi II, Dersaadet 1329
- Imber, C.,The Ottoman Empire,
- Iorga, N., L'armenie Cilicienne, Paris 1930
- Itzkowitz, N., Osmanlı İmparatorluğu ve İslami Gelenek, (nşr. İ. Özel), İstanbul 1997
- İ. Hakkı- Rıdvan Nafiz, Sivas Şehri, İstanbul 1928
- İbn Arabşah, Acaibül Makdur, (nşr. A.Fayiz), Beyrut 1986
- İbn Bîbî, El-Avamiru'l -Alaiyye I-II, (nşr. M. Öztürk), Ankara 1997

- İbn Bîbî, *El-Evamiru'l – Alaiyye fi'l-Umuri'l-Alaiyye*, (nşr. A. S. Erzi), Ankara 1956
- İbn Bîbî, *Histoire des Seldjoukides d'Asie Mineure d 'apres l'Abrege du Seldjouknameh d'IbnBîbî IV*, Leiden 1902
- İbn Esir, *El – Kamil fi't Tarih XII*, (nşr. A. Ağırakça, A. Özaydın), İstanbul 1991
- İbn Hacerü'l Askalâni, *Dürerül Kamine II*,
- İbn Havkal, *Suretu'l Arz*, (nşr. C. Şiar), Tahran
- İbn Hurdadbih, *El Mesâlik ve'l memalik*, (nşr. M.J. Goeje)
- İbn Iyas, *Histoire Des Mamlouks Circassiens II*, Caire, Mcm XLV
- İbn Kemal, *Tevârih-i Âli Osman, II. Defter*, (nşr. S. Turan), Ankara 1991
- İbn Kesir, *El Bidâye Ven Nihâye VIX*, (nşr. M. Keskin), İstanbul 1995
- İbn Şeddad, *Baypars Tarihi*, (nşr. Ş. Yaltkaya), İstanbul 1941
- İbn-i Batûta, *Seyahatname-i İbni Batûta I-II*, (nşr.M.Şerif), İstanbul 1333-1335
- İbn-i Hacer, *Dürerü'l Kâmine III*, (nşr. C.El Hak), Kâhire 1961
- İbn-i Hacer, *İnbâu'l Gumn III*, (nşr. M. A. Muidhan), Beyrut 1986
- İbn-i Kadı Şuhbe, *Târih-i İbn-i Kadı Şuhbe*, (nşr. A. Derviş), Damas 1994
- İbnü'l Fakih, *Muhtasar Kitabü'l Buldan* (nşr.M.J.De Goeje), Brill 1885
- İbnü'l İbri, *Muhtasarüddüvel*, (nşr. Ş. Yaltkaya), İstanbul 1941
- İbnü'l Verdi, *Tarihi İbnü'l Verdi II*, Necef 1969
- İbnül Furat, *Târih-i İbnül Furat*, (nşr. C.Zerik), Beyrut
- İcmal-i Tarih'i Müntehab**, Koyunoğl u ktb. T.Y nu. 13469
- İnalcık, H., *“Osmanlı İmparatorluğu”*, **Türk Dünyası El Kitabı I**, Ankara 1992
- İnalcık, H., *“Türkler-Osmanlılar”*, **İ.A.XII/1**
- İnalcık, H., *“XV. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dair Vesikalar”*, **Belleten XXIV/93**, (Ocak1960)
- İstahri, *Mesâlik el memalik*, (nşr. M.J.D Goeje), Brill 1927
- İstanbul'un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler**, (nşr.O.Turan), Ankara, 1984
- Jansky, H., *“Selçuklu Sultanlarından I Alâ'-ed-din Keykubat'ın Emniyet Politikası”*, **F.Köprülü Armağanı**, İstanbul
- Jorga, M., **Philippe De Mezieres 1327-1405**

- Journe, *Asio Minor-Armenia and Koordistan*, London 1818
- Kafalı, M., *Anadolu'nun Türkleşmesi*, Ankara 1999
- Kafalı, M., "*Timur*", İ.A.XII/1
- Kafesoğlu, İ., *Selçuklu Tarihi*, İstanbul 1992
- Kalkaşandî, *Subhül Aşa V-VII*, Kâhire 1915
- Kaşgarlı, M.A., *Kilikya Tabi Ermeni Baronluğu Tarihi*, Ankara 1990
- Katip Çelebi, *Takvim-üt-Tevârih*, Koyunoğlu ktp., TY, Nu:13498
- Kaymaz, N., *Pervane Muinüddin Süleyman*, Ankara 1970
- Kazım, M., *Alam Alayı Nadirin II*, (nşr. M.E. Riyâhi), Tahran 1358
- Keyfiyyet-i Zuhur-ı Âli Osman*, İ.Ü.ktp. eski eserler böl. T.Y. nu: 3976
- Kinneir, J.M.C., *Voyage Dans L asie Mineure, Larmenie et Le Kourdistan*, Paris 1818
- Koman, M., "*Anamur'da Sultan Alaüddin Mescidi*", *Konya*, V/36, (Mart-Nisan 1941) Gordlevski, V., "*Konya İrva ve İska Tarihine Dair Materyaller*", (nşr.H.Ortekin), *Konya* S.18
- Koman, M., "*Tevârih-i Al-i Karaman, Mütercimi, Şikâri'nin Bir Gazeli*", *Konya* S.31
- Konyalı, İ.H., *Abideleri ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi*, İstanbul 1967
- Konyalı, İ.H., *Akşehir Tarihi*, İstanbul 1967
- Konyalı, İ.H., *Alanya*, İstanbul 1946
- Konyalı, İ.H., *Niğde, Aksaray Tarihi I*, İstanbul 1974
- Kopanski, A.B., "*Müslüman Hristiyan İlişkilerinde Bir Savaş Sebebi Olarak Sırp Meselesi*", *Selahattin Eyyübi Sempozyumu*, Diyarbakır 1997
- Köprülü, F., "*Anadolu Selçukluları Tarihi Yerli Kaynakları*", *Bellekten VII/27*, Ankara 1943
- Köprülü, F., "*Oğuz Etnolojisine Dair Notlar*", *T.M.I*, İstanbul 1925
- Köprülü, F., *Anadoluda İslamiyet*, (nşr. R. Hulusi), İstanbul 1996
- Köprülü, F., *Osmanlı Devletinin Kuruluşu*, Ankara 1994
- Köprülü, F., *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1991
- Köprülü, F., *Türkiye Tarihi*, İstanbul 1923
- Köymen, M.A., *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, Ankara 1993
- Kramers, J.H., "*Karaman-oghlu*", *E.I II*, Leyde 1927

- Kurat, A.N., **Peçenek Tarihi**, İstanbul 1937
- La Croisade Au XIV Siecle**, Paris 1896
- Langlois, V., **Voyage Dans la Cilicia et Dans Les Montognes du Taurus**, Paris 1861
- Le Destan D'umur Pacha**, (nşr.İ.Melikof-Sayar), Paris 1954
- Lemerle, P., **L' emirat D'aydın, Byzance et L'accident**, Paris 1957
- Lev De La Sonqiere, **Histoire De L' empire Ottoman**, Paris 1914
- Li Aşık El Eflak Seyyid İlyas Kirmâni, **Karamanâme**, (nşr. M. Koman), Konya, S. 64-65, (Şubat-Mart 1944)
- Lindner, R.P., **Nomands And ottomas In Medieval Anatolia**, Bloomingtan 1983
- Lloyd, S., **Türkiye'nin Tarihi**, (nşr. E. Varinlioğlu), Ankara 1998
- Lütfi Paşa, **Tevârih-i Âli Osman I**, (nşr. Ali Bey), İstanbul 1341
- Lybyer, A.H., **The Gowerment of The Ottoman Empire**, Cambridge 1913
- M. Nuri Paşa, **Netayicü'l Vukuat III-IV**, (nşr. N.Çağatay), Ankara 1990
- Machaut, G., **La Prise Di Alexandrie au Chronique Du Roi Pierre De Lusignan** (nşr.Mas Latrie), Ceneve 1877
- Macheras, L., **Chronique, De Chypre**, (nşr.E.Miller-C.Sathas), Paris 1882
- Marko Polo Seyehatnamesi I**, (F. Dokuman), İstanbul
- Matran, R., **17. Yy. İkinci Yarısında İstanbul I**, (nşr. M. A. Kılıçbay, E. Özcan), Ankara 1990
- Mehmet Neşri, **Kitâb-ı Cihannüma I-II**, (nşr. F.R.Unat-M.A.Köymen), Ankara 1995
- Melikoff, İ., **"İlk Osmanlıların Sosyal Kökeni"**, **Uyur İdik Uyardılar**, (nşr. T.Alptekin), İstanbul 1994
- Mevlânâ'nın Mektupları**, (nşr. F.N. Uzluk), İstanbul 1937
- Mikhail Psellos'un Khronographia'sı**, (nşr. I. Demirkent), Ankara 1992
- Mirhond, **Ravzat'üs Safa VI**, (M.M.Seyyid Burhaneddin) Tahran 1339
- Muinüdin Natanzi, **Müntehab-ı Tevârih-i Muini**, (nşr. A. Jean), Tahran 1957
- Mumcu, A., **Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl**, Ankara 1985
- Müneccimbaşı Ahmet b.Lütfullah, **Cami-üd Düvel**, (nşr.A.Ağırakça), İstanbul 1995

- Müneccimbaşı Ahmet Dede, **Sahaif-ül Ahbar Fi Vekayi-ül Asar I**,
(nşr.İ.Erünsal), İstanbul
- Müverrih Vardan, "*Türk Fütühatı Tarihi*", (nşr. H. Andriasyan), T.S.D.I/2,
İstanbul 1937
- Nasır-ı Hüsrev, **Sefernâme**, (nşr. A.Tarzi), İstanbul 1994
- Nasih ibn Zafer, **Tercüme-i Târih-i Yemini**, (nşr. C. Şear), Tahran 1966
- Niketos Khoniates, **Historia**, (nşr. F. Işiltan), Ankara 1995
- Nişancı Mehmet Paşa, **Hadisat**, (nşr, E. Yaşarbaş), İstanbul 1983
- Nizamedin Şami, **Zafername**, (N.Lugal), Ankara 1987
- Nuveyri, **Nihayetü'l Ereb III**, Kâhire 1955
- Ocak, A.Y., **Babaîler İsyanı**, İstanbul 1996
- Oral, Z., "*Kitâp Kitâbeleri*", **Anıt I**, (Şubat 1949)
- Oral, Z., "*Turgutoğulları Eserleri Vakfiyeleri*", **V.D. III**, (1956)
- Ortaylı, İ., **Türkiye İdare Tarihine Giriş**, Ankara 1996
- Oruç Bey, **Tevârih-i Âli Osman**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1972
- Oruç Bey, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. F. Babinger), Hannover 1925
- Öden, Z., "*Anadolu Beyliklerinde Veliâht Tayini*", **Fikret Işiltan Armağanı**, İstanbul
1995
- Ölçer, C., **Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları**, İstanbul 1982
- Özdemir, R., **XIX. Yy. İlk Yarısında Ankara**, Ankara 1986
- Özönder, H., "*Larende Mevlevihanesi*", **Osmanlı Araştırmaları**, S.14, İstanbul
1994
- Peirce, L.P., **Haremi Hümayun**, (nşr.A.Berktaş), İstanbul 1996
- Polonyalı Simeonion Seyehatnâmesi 1608- 1619**, (nşr. H. Andriasyan), İstanbul
1964
- Ramsay, W.M., **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, (nşr. M.Pektaş), İstanbul 1939
- Rasonryı, L., **Tarihte Türklük**, Ankara 1993
- Refik, **Anadoluda Türk Aşiretleri**, İstanbul 1989
- Reşidüddin b. Fazlullah, **Mukâtebâtı Reşidi**, (nşr. M. Şefi), Lahor 1945
- Reşidüddin Fazlullah b. İmadü'd Devle Ebu'l Hayr, **Târih-i Mübârek Gazâni**,
(nşr.K.İşih)
- Reşidüddin, **Camiu't –Tevârih II**, s. 1192

- Rice, T.T., **The Seljuks In Asia Minor**, London, 1961
- Riyâhi, M.E., **Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı**, (nşr.M.Kanar), İstanbul 1995
- Robert De Cları, **İstanbul'un Zabtı (1204)**, (nşr. B. Akyavaş), Ankara 1994
- Roulx, A.L., **Les Hospitaliers En Terre Sainte eta a Chyere**, Paris 1904
- Roux, J. P., **Türklerin Tarihi**, İstanbul 1995
- Roux, P., **Aksak Timur**, (nşr. R. Uzmen), İstanbul 1993
- Rûhi Tarihi, Belgeler XIV/ 18**, (E. Cengiz, Y. Yücel), Ankara 1992
- Runciman, S., **Hacı Seferleri Tarihi III**, (nşr. F: Işıltan), Ankara 1992
- Rüstem Paşa, **Tevârih-i Âli Osman**, İ.Ü.Eski Eserler ktp., T.Y. nu: 2438
- Sağlam, F., **"Şimdiye Kadar Görülmeyen Cimri Sikkesi"**, **III. Türk Tarih Kong.**, Ankara 1948
- Said Paşa, **Mir'at'ül İber II**, Derseadet 1304
- Salgır, G.T., **Karaman Tarihi İncelemeler**, Konya 1944
- Sauvaget, J., **"Essai Sur le Developpement d' une Grande Jille Syrienne des Origener au milieu du XIX Siecle"**, **Alep**, Paris 1941
- Schiltberger, J, **Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427)**, (nşr.T.Akpınar), İstanbul 1997
- Selçuki Devletleri Tarihi II**, (nşr. N. Gençosman), Ankara 1943
- Sevim, A., **Selçuklu Ermeni İlişkileri**, Ankara 1983
- Silberschmidt, M., **Venedik Menbaalarına Nazaran Şark Meselesi**, (nşr. C. Köprülü), İstanbul 1930
- Simon de Saint-Quentin, **Histoires des Tartares**, (nşr. J. Richard), Paris 1965
- Solakzâde Tarihi I**, (nşr, V. Çabuk), Ankara 1989
- Speros Vryonis, **The Decline of Medieval Hellenism in Asia Mior and the process of Islamization Fron the Eleventh Through the Fifteenth Century**, London 1971
- Spuler, B., **The Mongols in History**, Newyork 1971
- Spuler, B., **İran Moğolları**, (nşr. C. Köprülü), Ankara 1987
- Stanford Shaw, **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye I**, (nşr. M. Harmancı), İstanbul 1982
- Staurianes, L.S., **The Balkan Since, 1453**, Newyork 1961

- Stephannos Orbelian Histoire De La Siounnie II**, (nşr. M. Broussed), Petersbourg 1864
- Sultan Veled, **İbtidanâme**, (nşr. A. Gölpınarlı), Ankara 1976
- Sümer, F., "*Osmanlı Devrinde Anadolu da Yaşayan Bazı Üçoklu Oğuz Boylarına Mensub Teşekküller*", **İ.F.M. XI /1-4**, Ekim 1949-Temmuz 1950
- Sümer, F., **Oğuzlar**, Ankara 1980
- Sümer, F., "*Alâ'-ed-din Bey*", **D.İ.A II**, İstanbul 1993
- Sümer, F., "*Karaman-Oghulları*", **E.I. IV**. Leiden 1973
- Sümer, F., "*Mevlânâ ve Oğullarının Türkmen Beyleri İle Münasebetleri*", **700. Yıl Dönümü Mevlânâ Semineri**, Ankara 1973
- Sümer, F., "*Turgullular*", **İ.A.XII/2**
- Sümer, F., "*Anadolu'da Moğollar*", **S.A.D I**, Ankara 1967
- Sürreya Faruki, **Osmanlıda Kent ve Kentliler**, (nşr.N. Kalaycıoğlu), İstanbul 1994
- Süryani Patrik Mihail'in Vekainâmesi II (1042-1195),(trc. H. Andreasyan basılmamış nüsha)
- Süyuti, **Lübbü'l Elbab Tahrirül Ensâb II**, (nşr. M. Abdülaziz), Beyrut 1991
- Şâhin, R., **Türk İdarelerinin Ermeni Politikaları**, İstanbul 1988
- Şemsüddin Sehavi, **Ed-Dau'l Lami VIII**, Beyrut
- Şikâri'nin Karamanoğulları Tarihi**, (nşr. M. Koman), Konya 1946
- Şükruallah, **Behçet-üt-Tevârih**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1970
- Taeschner, F., "*Anadolu I*", **E.II**, Leiden 1975
- Taeschner, F., "*İslâm Orta Çağında Fütüvvet Teşkilatı*", **İ.F.M.XV/1-4**, Ekim 1953- Temmuz 1954
- Taeschner, F., **Das Anatolische Wegentz nach Osmanischen quellen II**, Leipzig 1926,
- Tahrir-i Târih-i Vassaf**, (nşr. A.M. Ayeti), Tahran 1346
- Takiyyuddin Ahmed el Makrizi, **Kitabü-s Sülük, I-IV**, (nşr.F.Ashour-M.Ziyade), Kâhire 1971-1972
- Taneri, A., **Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Hükümdarlık Kurumunun Gelişmesi ve Saray Hayatı Teşkilatı**, Ankara 1978
- Târih-i Anonim**, Koyunoğlu ktp. T.Y. nu: 13823

- Târih-i Tevki-i Mehmet Paşa**, Koyunoğlu ktp. Nu: 1338
- Taşköprüzâde, **Eş-Şekaiku'n Numaniye**, (nşr. A.S. Fuat), İstanbul 1985
- Tekindağ, Ş., "**Alaüddin Keykubat Ve Halefleri Zamanında Selçuklu Küçük Ermenistan Hududları**", TD II/1
- Tekindağ, Ş., "**Karamanlıların Gorigos Seferi**", T.D.VI/9, (Mart 1954)
- Tekindağ, Ş., "**Konya ve Karaman Kütüphanelerinde Mevcut Karamanoğulları İle İlgili Yazmalar**", T.D,S.32, (Mart 1979)
- Tekindağ, Ş., "**Şemsuddin Mehmet Devrinde Karamanlılar**", TD.XIV/19, (1964)
- Tekindağ, Ş., "**Teke Eli ve Tekeoğulları**", TED.S.7-8, İstanbul 1977
- Tekindağ, Ş., **Berkuk Devrinde, Memlük Sultanlığı**, İstanbul 1961
- Tekindağ, Ş., **XIII-XV Asır Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik**, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1947
- Tekindağ, Ş., "**Karamanlılar**", İ.A.VI
- Tercüme-i Behçetü't -Tevârih**, Koyunoğlu ktp. T.Y., nu: 13536
- Tevârih-i Âli Osman**, Koyunoğlu ktp. T.Y. nu: 13481
- Tevhid, A., "**Ankara Âhileri**", TOEM 3-4/19, İstanbul 1331
- Tevhid, A., "**Kütahya'da Germiyan Beğleri**", TOEM I-II/8, (1 Haziran 1328), İstanbul 1329
- Tevhid, A., **Meskukat-ı Kadime-i İslamiyye Kataloğu**, İstanbul 1328
- Texier, C., **Küçük Asya**, (nşr. A. Suat), İstanbul 1340
- Togan, A.Z.V., "**Moğollar Devrinde Anadolu'nun İktisadi Vaziyeti**", T.H.İ.T.M.I,(1931)
- Togan, A.Z.V., **Umumi Türk Tarihine Girişi**, İstanbul 1981
- Toğan, A.Z.V., **Reşidüddin Oğuznamesi**,(nşr.T.Baykara), İstanbul 1982
- Tresorier, B.L., **Chroniqu D' ernoul**, (nşr. Mas Latrie), Paris
- Tuncer, C., **Mimarlık Tarihi II**, Ankara 1980
- Turan, O., **Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti**, İstanbul 1993
- Turan, O., **Selçuklular ve İslamiyet**, İstanbul 1993
- Turan, O., **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul 1992
- Turan, O., **Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi II**, İstanbul 1993
- Turgal, H.F., "**Anadolu'da Gregoriyen ve Ortodoks Türkler**", Ülkü IV/22, 1934

- Türkey, C., **Osmanlı İmparatorluğunda Oymak Aşiret ve Cemaatler**, İstanbul 1979
- Türkdoğan, O., **Türk Tarihinin Sosyolojisi**, İstanbul 1996
- Türkiye’de Meskûn Yerler Klavuzu I-II** Ankara, 1946
- Uçar, Ş., **Anadoluda İslam Bizans Mücadelesi**, İstanbul 1990
- Uğur, F., “*Tevârih-i Al-i Karaman Üzerine Birkaç Söz*”, Konya, S.30, (Eylül 1939)
- Uğur, M.F., “*Eski Karaman Vilayetine Ait Kanunlar*”, Konya, S.6-7, (Şubat 1937-Mart 1937)
- Urfalı Matheos Veküyinâmesi (952- 1136)**, (nşr. H.Andreasyan), Ankara 1957
- Uzunçarşılı, İ. H. **Kütahya Şehri**, İstanbul 1932
- Uzunçarşılı, İ.H., “*Murat I*”, İ.A.VIII
- Uzunçarşılı, İ.H., “*Osmanlı Tarihin İlk Devrelerine Ait Bazı Yanlışlıkların Tashini*”, *Bellekten XXI/81*, (Ocak 1957)
- Uzunçarşılı, İ.H., **Anadolu Beylikleri Tarihi**, Ankara 1986
- Uzunçarşılı, İ.H., **Osmanlı Devlet Teşkilatına Medhal**, Ankara 1988
- Uzunçarşılı, İ.H., **Osmanlı Tarihi I**, Ankara 1988
- Ünsi’nin Selçuk Şehnamesi**, (nşr.M.Koman), Konya 1942
- Vajda, G., “*Türkiye’de Esnaf Teşkilatları*”, **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, (Nşr. M. Süerdem), İstanbul 1971
- Vitali Çüinet, “*Vilayet De Koniah*”, **Turque D’Asie**, Paris 1980
- Werner, E., **Büyük Bir Devletin Doğuşu**, Ankara 1990
- Witteck, P., “*Ankara Bozgunundan İstanbul’un Fethine Kadar*”, **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, (nşr. M. Süerdem), İstanbul 1971
- Witteck, P., “*Ankara’da İlhani Kitabesi*”, **T.H.İ.T.M. I**, (1931)
- Witteck, P., “*Rum Sultanı*”, **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, (nşr. M. Süerdem), İstanbul 1971
- Witteck, P., **Menteşe Beyliği**, (nşr. O.Ş. Gökyay), Ankara 1986
- Witteck, P., **Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu**, (nşr. F. Arık), İstanbul 1947
- Yinanç, M.H., “*Alaiye*”, İ.A. I
- Yinanç, M.H., “*Bayezid I*”, İ.A.I
- Yinanç, M.H., **Türkiye Tarihi Selçuklular Devri I**, İstanbul 1944

Yusuf Bin Takribirdi, *El-Nücümü'z- Zâhire XI*, (nşr. M. H. Şemsettin), Beyrut 1992

Yusuf El Karamani, *Ahbar-üd-Düvel II*, (nşr. A. Hatil-F. Said), Beyrut

Yücel, Y., *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II*, Ankara 1991

Z.V. Toğan'a Armağan, İstanbul 1950

Zehebi, *Düvelül İslam*, Beyrut 1985

Zekariya Kazvini, *A'sarü'l I'bad ve Ahbasru'l Ibad*, Beyrut

EKLER

ZEYİL İMŞESB CEMELİ

Fahrüddin Gırkraci (b) tarihli Vakfiyeye göre

İsmailüddin (Şikâri'de)

Ahmed Pa'dede

Hayrüddin (vakfiyede)

Kemalüddin (Vakfiyede)

Hüseyin Sofu

Timurhan (Aynı'de) Ugur han (Aynı'de) Bonsuz (Ölümü:1262) Zeynelhaç (Ölümü:1262) Kerimüddin Karahan 1257-1265 ?

Tanu 1277 (An.) Zekirya 1277 (An.) Güneri bey 1277-1299 (28 Heceb) Bedrüddin Mahmud bey(1) 1299-1308 Şemsüddin Mehmed bey 1265-1277

Yahşi han 1308-1315 Kasım 1277 Halil 1277
Ali (Tarihsiz sikkesi vardır)

Halil 1333-1349 İsa (Şikâri'de) Burhanüddin Musa 1352-1356 (Müd'da öldü) Bedrüddin İbrahim 1315-1333

Derhond hatun Ölümü:1410 Karahan (Şikâri'de) Şemsüddin 1349-1352 Fahrüddin Ahmed 1349

Alaüddin Ali 1356-1397/8 Davud (Aksaray'da) Hızır (Ermenâk) İshak (Şikâri'de) Seyfeddin Süleyman Ölümü:1380 ?

Emir Şeyh Eassa(2)

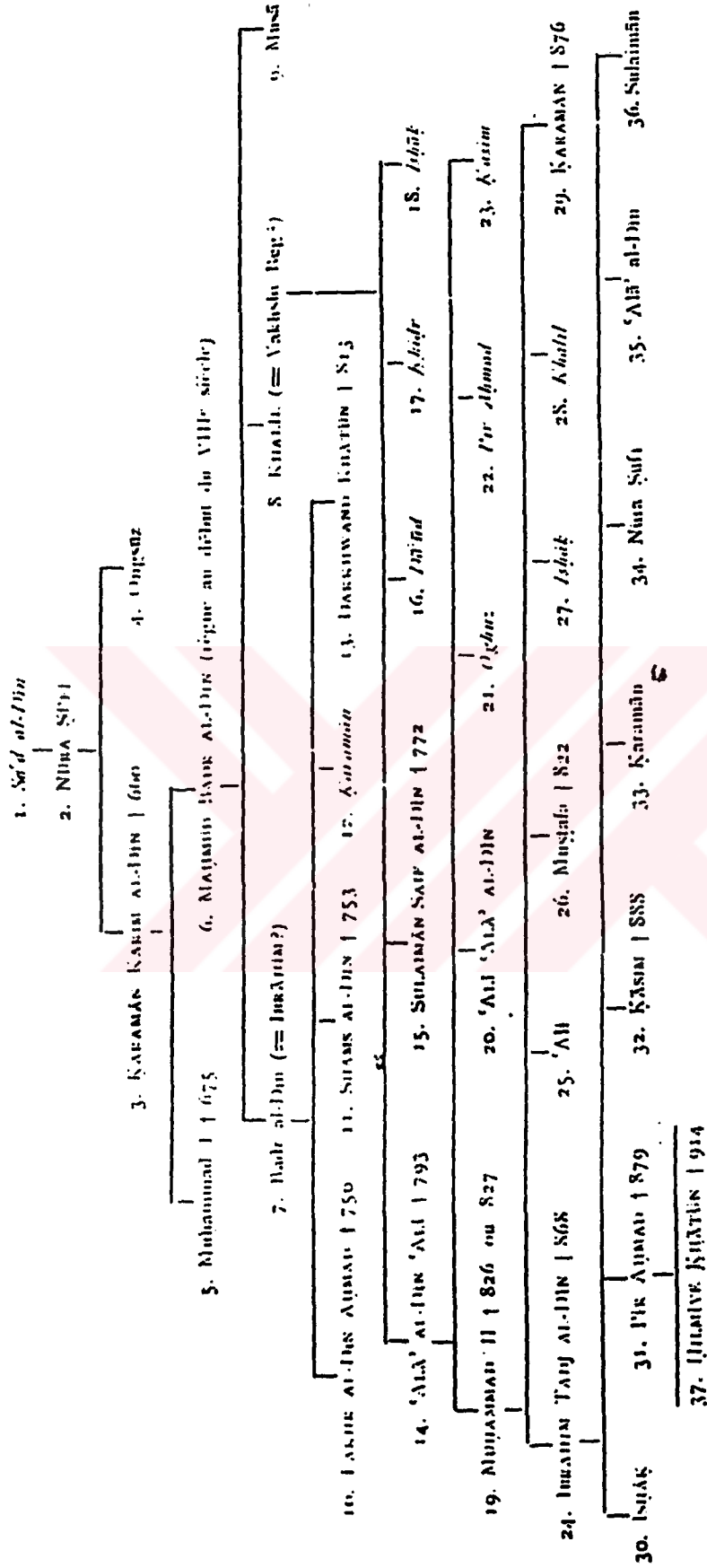
Bengi Ali 1419/1420 Nasirüddin Mehmed 1402-1419, 1420-1423/4

Alaüddin Osmanlılara s1 (Anmıştır) İsa Sarıüddin İbrahim (3) 1424 Mustafa Ölümü:1420

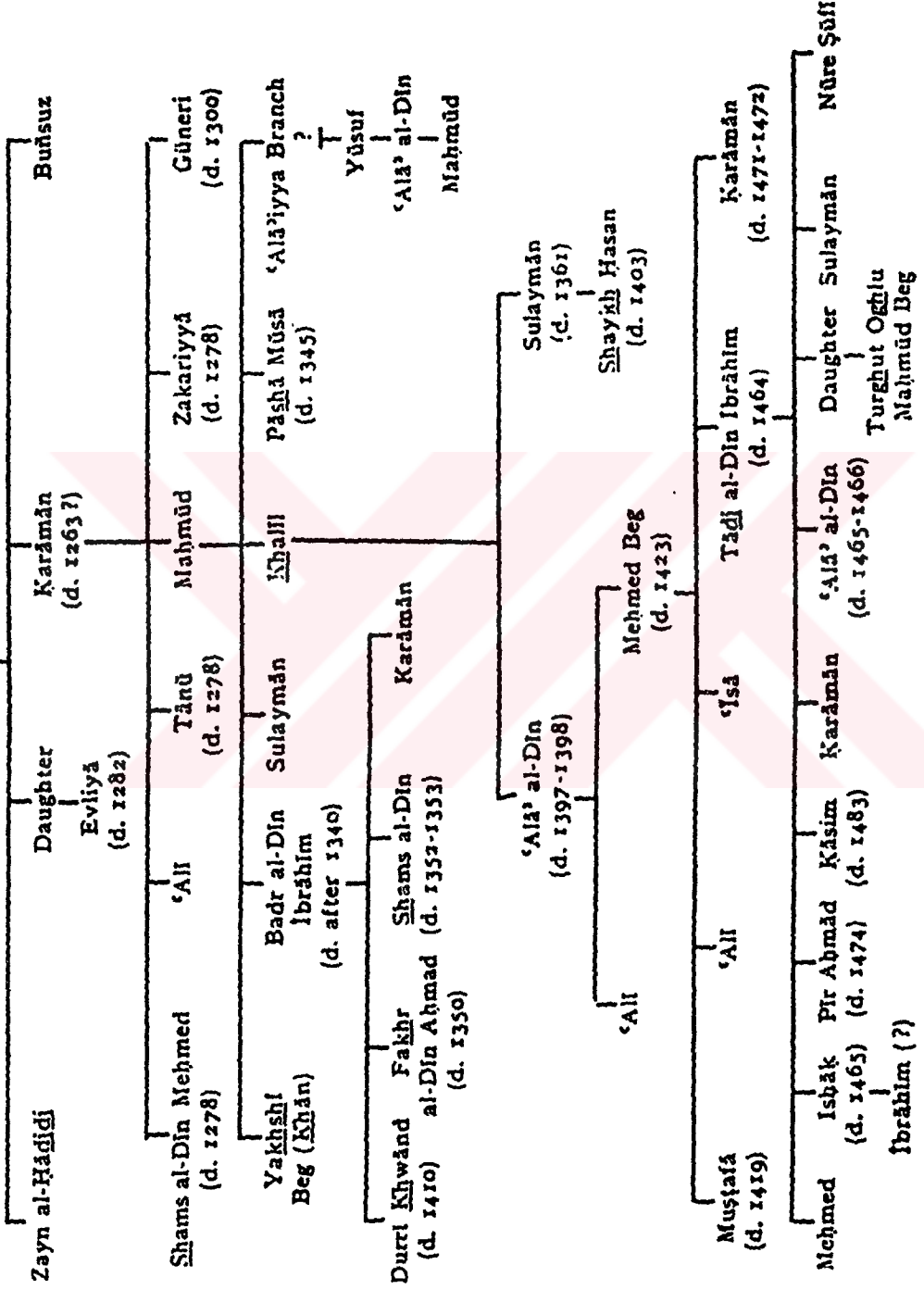
(1) Bir tezabıda "Meodüddin" dir. (2) Bz. zeterabüdi, 3.271., tezabın no: 1080.

(3) Bir tezabıda "İncüddin" dir.

TABEAU GÉNÉALOGIQUE DES KARAMAN-LIJDID

Nür al-Din (Nüre Şüft)

2

